STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 05576

IDISH

Aaron Bergman

Permanent preservation of this book was made possible
by Lauren & Clifford Wohl
in memory of
Pauline Levine and in honor of the language she loved

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

17771

א. בערגמאַן, א. גאָלדבערג

אידיש

אַרבעטבוך אַף שפּראַך

פאַרן פערטן און פינפטן לערניאָר

צייכענונגען : לואי בונין

פ אַ ר ל אַ ג
אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער אָרדן
80—5טע עווועניו, ניו־יאָרק.

Copyright, 1936
by the
INTERNATIONAL WORKERS ORDER
80 Fifth Avenue, New York
209

צו די לערער:

דאָס ביכל „אידיש" פּרעטענדירט ניט צו זיין קיין פולשטענדיקע גראַמאַטיק. עס אַנטהאַלט גראַמאַטישע אַרבעטן, אַרבעטן אַף לעקסיק און אַנדערע שפּראַך־עלעמענטן פאַרן לימעד פון אידיש אין לעצטן קלאַס עלעמענטאַר שול און דעם ערשטן קלאַס מיטלשול. דאָס ביכל דאַרף העלפן אָרגאַניזירן דעם שפּראַך־לימעד אין דער שול, העלפן דעם קינד צו באַהערשן די שפּראַך, זיך אויסלערנען ריכטיק רעדן און שרייבן אידיש. פאָרמאַלע גראַמאַטיק ווערט געגעבן בלויז אַף אַזויפיל, אַף וויפיל עס איז נויטיק פאַר אַט דעם פּראַקטישן צוועק.

דער לימעד פון אידיש מיט אַמעריקאַנער קינדער, וואָס רעדן און דענקען אין ענגליש, דאַרף קעסיידער האָבן אין אויג דעם פאַרגלייך צווישן ביידע שפּראַכן. עס איז נויטיק אַנצואווייזן די קינדער אין וועלכע פאַלן און ווי־אַזוי מען דריקט זיך אויס אין אידיש אַנדערש, ווי אין ענגליש. די לעקציעס: „אידיש איז אַנדערש, ווי ענגליש", „אידאָמען", און אַ צאָל אַנדערע זיינען געבויט אַף די פאַרשפּרייטסטע אַנגליציזמען בא די קינדער.

די צונויפשטעלער פון ביכל האָבן זיך באַמיט וואַריאירן די אַרבעטן און זיי מאַכן ווי ווייט מעגלעך אינטערעסאַנט פאַרן קינד. יעדע לעקציע הייבט זיך אָן מיט אילוסטריר־מאַטעריאַל און מיט אַן אויספיר, וועלכע דאַרפן פאַנאַנדערגעאַרבעט ווערן אין קלאַס. די אויפגאַבעס דאַרפן אויסגענוצט ווערן סיי פאַר אַרבעט אין קלאַס, סיי פאַר היימאַרבעט. די לערער קענען די אַרבעטן אויסברייטערן, אָדער טיילווייז קירצן, צופּאַסנדיק זיי צו דער הויך פון די קינדערס שפּראַך־קענטעניש. די אַרבעטן זיינען נומערירט. די נומעראַציע איז אַ קעסיידערדיקע דורכן גאַנצן בוך. פאַנאַנדערגרענעצן די אַרבעטן לויט קלאַסן האַלטן מיר פאַר ניט־צוועקמעסיק ביז עס וועט איינגעשטעלט ווערן די ענדגילטיקע פּראָגראַם פאַר שפּראַך־לימעד אין שול.

אַ וואָרט וועגן העברייאישן עלעמענט, וואָס ווערט געגעבן צום סאָף ווי אַ צוגאָב. צוליב דער נאַטוראַליזאַציע פון די העברייאישע ווערטער אין אונדזערע שולן טרעפן זיך די קינדער אָן מיט שוועריקייטן באַם לייענען אונדזער פּרעסע, באַם לייענען אידישע ביכער וואָס ווערן אַרויסגעגעבן אין אַמעריקע און אין פּוילן. דאָס ווערטער־ביכל פון העברייאישע ווערטער (אַן ערך 400) דאַרף העלפן אין אַ מאָס בייקומען אָט די שוועריקייטן: די קינדער זאָלן זיך אויסלערנען לייענען די ווערטער.

לערער ווערן געבעטן צושיקן זייערע אָנווייזן אַף טעסן און רעקאָמענדאַציעס פאַר אויסבעסערונגען. מיר וואָלטן אויך זייער געוואָלט, אויב נאָר מעגלעך, הערן די מיינונג און די קריטיק פון די שילער. שרייבט אַף דעם נאָמען פון די צונויפשטעלער, קער אָוו אינטערנאַציאָנאַלער אַרבעטער אָרדן, 80—5טע עוועניו, ניו־יאָרק.

די צונויפשטעלער.

אינהאַלט

זייט

ווערב 5
פּערזאָנען 7
איצטיקע צייט 8
— סט 10
— סטו 11
— ט 12
— דט 12
אידיאָמען 14
— ן, — ען 15
אידיש איז אַנדערש ווי ענגליש. 17
פאַרגאַנגענע צייט 19
קומענדיקע צייט 23
צייטן 24
סינאָנימען 26
אינפיניטיוו 29
פּאַרטיציפּ 31
אידיש איז אַנדערש ווי ענגליש. 35
פּימאָליקע פאַרגאַנגענע צייט 37
באַדינג-פאָרם 39
באַפעל-פאָרם 41
אַנטאָנימען 44
ווערבן מיט פּרעפיקסן 47
ווערבן מיט פּרעפיקסן אין
פאַרגאַנגענער צייט 48
פּרעפיקס אין איצטיקער צייט 49
ניט-אַקצענטירטע פּרעפיקסן 52
איצטיקע צייט פון ווערבן מיט
ניט-אַקצענטירטע פּרעפיקסן 53
צו—, צע— 55
ווערבן מיט „זיך" 57
פּאַסיווע ווערבן 58
דער נאָמען 60
דער אַרטיקל 61
אַ, אַן 62
אומבאַשטימיקער אַרטיקל קיין 63
נאָך וועגן קיין 64
סינאָנימען 66
דער באַשטימטער אַרטיקל 67
דער מין 68

ווי אַזוי מען פאָרמירט — זייט
דעם 2טן מין 69
פאַרקלענער-נעמען 70
דער מין—אָריענטיר-טאַבעלע 73
וועלוול וואַרפט אַן אויג 75
אַ לעקציע אין געאָגראַפיע 76
מערצאָל 81
מערצאָל מיט —ער און —ים 81
מערצאָל 83
צאָל-ווערטער 84
וואָג און מאָס 86
אַדיעקטיוו 88
ווי מען פאָרמירט אַדיעקטיוון 89
אַרטיקל מיט אומבאַשטימיקן
אַרטיקל און אָן אַרטיקל
באַם דריטן מין 91
פאַרגלייך-פאָרמעס פון אַדיעקטיוו 93
אומרעגלמעסיקע גראַדאַציעס 95
אָרדענונג-צאָלן 96
האָמאָנימען 98
וואָרט-שפּיל 99
סוביעקט, אָביעקט 100
די פּרעפּאָזיציע 103
איבער דעם — איבערן 104
אידיש איז אַנדערש ווי ענגליש. 104
צייט און דאַטעס 106
אומדירעקטער אָביעקט מיט
פּרעפּאָזיציע 108
אומדירעקטער אָביעקט אָן
אַ פּרעפּאָזיציע 110
בייג-פאַלן 112
וועלוול איז „אַוועק מיט אַ נאָז". 114
נעמען וואָס בייטן זיך באַם בייגן. 115
פּאַסעסיוו 116
ווי אַזוי מען בייגט די
פּערזאָנלעכע פּראָנאָמענס 118
אידיש איז אַנדערש ווי ענגליש. 119
אַלעף-בייס 120
העברייאישע ווערטער 121
ענטפערס אַף רעטענישן 132

ווערב

הויב אויף דיינע אויגן און **זע** די געמויערטע גרויסע פֿאַבריקן,
וואו אַרבעטער **זעגן**, און **הובלען**, און **וועבן**, און **נייען**
און **שטריקן**,
און **שמידן**, און **פֿיילן**, און **טאָקן** און **שניצן** און **גלעטן** און **פּוצן**
און **שאַפֿן** די סכּוירע און **שאַפֿן** דאָס רייכטום צום מענטשלעכן נוצן.

(י. באָװשאָווער.)

> ווערטער וואָס באַטייטן טואונגען זיינען **ווערבן**.
> זעגן, הובלען, וועבן — זיינען ווערבן.
> א ווערב אין אין ענגליש — **verb**.
> טיילמאָל באַטייט אַ ווערב אַ **צושטאַנד**: שלאָפֿן, זיצן.

אַרבעט 1.

שרייב אַרויס אַלע ווערבן פֿון דער פּאָעמע.

אַף די ברייטע וועגן

אַף ברייטע וועגן אַרבעטלאָזע שפּאַנען,
הילכן פֿעסטע טריט; מוט געניגן פֿאַראַנען.

אַף די ברייטע וועגן זייערע לידער פֿאַלן —
אַרבעטלאָזע גייען, פֿרייהייטס-לידער שאַלן!

זאָלן פֿעלדער הערן, זאָל דאָס לאַנד דערהערן —
אין פּאַלאַצן זאָלן ציטערן די „הערן"!

אַף די ברייטע וועגן אונדזער פֿאָן דערהויבן —
פֿרייד פֿאַר קליינע שטיבלעך, שרעק פֿאַר הויכע שויבן!

גייט מען דורך די שטעטלעך אַף די ברייטע וועגן,
קומען ברידער שוועסטער, הונגעריקע אַנטקעגן!

שטעלט מען זיך אין רייען, נעמט מען ווייטער שפּאַנען,
הילכן פּעסטע טריט: מוט גענוג פאַראַנען!

ווייסע הויט און שוואַרצע, רויטע הויט און געלע —
ברידער זיינען אַלע, טונקעלע צי העלע!...

(נ. ווייסמאַן.)

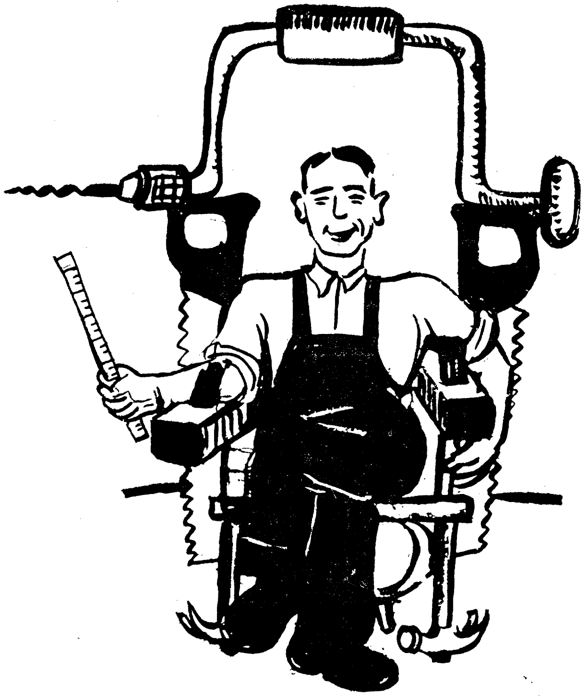

אַ מעלאָכע איז אַ מעלוכע

פּערזאָנען

איך לערן אין דער אַרבעטער אָרדן שול. איידע לערנט אויך אין דער אַרבעטער שול. און **דו** וואו לערנסט? **מיר** זיינען אַרבעטער-קינדער. **מיר** לערנען, **מיר** ווילן קענען. הערי און ביטרים זיינען שוין גרויסע. **זיי** לערנען אין לעצטן קלאַס. וואָס טוט **איר**? **איר** לערנט?

ווען מען רעדט וועגן זיך אַליין, זאָגט מען: איך — מיר.
ווען מען רעדט צו עמעצן, זאָגט מען: דו — איר.
ווען מען רעדט וועגן עמעצן, זאָגט מען: ער, זי — זיי.

איך — מיר	איז	**ערשטע פּערזאָן**
דו — איר	איז	**צווייטע פּערזאָן**
ער, זי — זיי	איז	**דריטע פּערזאָן**

אַרבעט 2.

שרייב אַרויס אַלע ווערבן פון דעם פּאַראַגראַף, שטעל זיי אויס לויט די פּערזאָנען:

ערשטע פּערזאָן	צווייטע פּערזאָן	דריטע פּערזאָן
איך גיי	דו גייסט	נאָראַ גייט

באַם מיטינג.

נאָראַ גייט צום מיטינג פון קינדער-קלוב. טרעפט זי אַפן וועג אידיטן.

— וואוהין גייסטו? — פרעגט נאָראַ.
— איך גיי, וואוהין דו גייסט — ענטפערט אידיט.
— און וואו איז סימאָר? ער קומט ניט צום מיטינג?
— סימאָר איז שוין דאָרטן. ער אַרבעט אַף דער וואַנטצייטונג.

קומען זיי ביידע, נאָראַ און אידיט, אַריין אין שול.
אַ גערויש, אַ טומל, אַ געלעכטער. סילוויע שפּילט אַף דער פּיאַנע,

הערי שרייט, עטל לאַכט, יאַנקל פייפט. סימאָר איז פאַרטאָן אין דער וואַנטצייטונג. מערי העלפט אים. בייזערט זיך אידיט:

— סילוויע, הער שוין אויף קלאַפּן אַף דער פּיאַנע. פאַרוואָס שרייבסטו ניט איבער דיין קאָמפּאָזיציע? און דו, יאַנקל? דו מוזט פייפן? נעם בעסער און שנייד אויס בילדער. דו מעגסט אויך עפּעס טאָן פאַר דער וואַנט-צייטונג. מיר מוזן היינט פאַרטיק מאַכן די צייטונג.

איצטיקע צייט

איינצאָל	מערצאָל
1. איך לייען	מיר לייענ**ען**
2. דו לייענ**סט**	איר לייענ**ט**
3. ער לייענ**ט**	זיי לייענ**ען**.

אַרבעט 3.

שרייב אין אַלע פּערזאָנען, איינצאָל און מערצאָל:

איך שרייב, איך לויף, איך מאָל.

אַרבעט 4.

שרייב די זאַצן אין אַלע פּערזאָנען, איינצאָל און מערצאָל.

1. איך בין אַן אַרבעטער-קינד.
2. איך האָב אַ מאַנדאָלין.

קוק זיך צו:

אַף וועלכע אויסיעס ענדיקט זיך די צווייטע פּערזאָן?

וועלכע אויסיעס קומען צום סאָף אין דער דריטער פּערזאָן?

איך	קלאַפּ	זינג	טרינק
דו	קלאַפּ**סט**	זינג**סט**	טרינק**סט**
ער	קלאַפּ**ט**	זינג**ט**	טרינק**ט**

איך	טאַנץ	רעד	נאַש
דו	טאַנצסט	רעדסט	נאַשסט
ער	טאַנצט	רעדט	נאַשט

גערעדנק!

די צווייטע פּערזאָן	די דריטע פּערזאָן
ענדיקט זיך אַף סט	ענדיקט זיך אַף ט
(ערשטע פּערזאָן + סט)	(ערשטע פּערזאָן + ט)
קלאַפּ+סט, טרינק+סט,	קלאַפּ+ט, זינג+ט,
נאַש+סט.	רעד+ט.

אַרבעט 5.

שרייב איבער די סטראָפעס אין דער צווייטער און דריטער פּערזאָן, איינצאָל.

באַם פענצטער

איך האָב איין פּאָר שיך
מיט צען פּאָר לעכער,
זיץ איך באַם פענצטער
און קוק אַף די דעכער.

איך בין שוין אויסגעוואקסן,
פון טאַטן באַלד העכער,
איך האָב אַ פּאָר שיך —
וואַקסט דאָרטן לעכער.

הונגעריק בין איך,
עס ווילט זיך אַזש וויינען,
נעם איך אַ ביכל,
איז מיר קאַלט צו לייענען.

(יאָסל קאָטלער.)

— סט

איך וואַש	דו וואַשסט
איך קרעכץ	דו קרעכצסט
איך פּאַטש	דו פּאַטשסט

שרייב —סט אין דער צווייטער פּערזאָן, איינצאָל, אַפילע ווען דו הערסט ניט די ס.

אַרבעט 6.

שרייב איבער אין דער צווייטער פּערזאָן, איינצאָל.

איך וויש	איך שלוקערץ	איך גליטש זיך
איך וואַש	איך קראַץ	איך פּאַטש
איך נאַש	איך קריץ	איך צעקנייטש
איך פאַרלעש	איך שוויץ	איך ווינטש
איך מיש	איך שניץ	איך בענטש

אַרבעט 7.

שרייב איבער די זאצן אין צווייטער פּערזאָן, איינצאָל.

איך גליטש זיך אין פּאַרק אָפן אייז.
ער צעהיצט זיך זייער שנעל.
זי היט זיך פאַר אונדז.
איך פאַרלעש די לאָמפּ.
ער פאַרטווישט יעדעם מאָל דאָס היטל.
זי פאַרטייטשט אַלע שווערע ווערטער.

איך פאַרגעס	דו פאַרגעסט
איך ווייז	דו ווייזט

ווען די ערשטע פּערזאָן ענדיקט זיך אויף ס אָדער ז, גיב צו אין דער צווייטער פּערזאָן בלויז ט (ניט סט).

אַרבעט 8.

גיב די צווייטע פּערזאָן, איינצאָל:

עס, בלאָז, מוז, פאַרשלים, לעז, רייס, לאָז.

—סטו

דו לויפט און לויפסט. וואוהין לויפסטו?
דו דערציילסט אַ מייסע. וואָסערע מייסעס דערציילסטו?

> ווען דו קומט נאָכן ווערב, פאַלט די „ד" אַרויס, „ו" שטעלט מען צו צום ווערב און ס׳באַקומט זיך איין וואָרט מיט ענדונג סטו.

אַרבעט 9.

דערשרייב:

דו וויל—— גיין צו דער דעמאָנסטראַציע? וואָסער דעמאָנסטראַציע איז דאָס? וואָס פרעג——, דו ווייסט דען ניט? מיר וועלן דע־מאָנסטרירן פאַר דער באַפרייאונג פון טאָם מוני. בי—— גרייט צו גיין? וואָס דריי—— זיך אונטער די פיס? פאַרוואָס טו—— ניט עפּעס? פאַרוואָס העלפ—— אונדז ניט? ווען מען היי—— שיסן, קוירנעל פּעטאַן? שווארצער יאַם, עפּשער קענ—— אונדז געבן צום וואָרט ברויט אַ גראָם? וואָס ווע—— זאָגן? איצט בי—— באַ מיר אין די הענט. וואָס האָ—— און וואָס דאַרפ——?

אַרבעט 10.

זעץ איבער:

What do you know about Yellowstone Park?
Are you against war?
Do you think I am afraid?
Will you come to our meeting tomorrow?
Where do you buy your ink?
Why didn't you come over yesterday?

> **אַליין קענסטו עסן, אָבער ניט אַרבעטן.**

— ט

איך זאָג	ער זאָגט
איך קלאַפּ	ער קלאַפּט

פאַרוואָס שרייבט מען זאָגט (ניט זאָקט)?

געדענק! ווען דו ביסט ניט זיכער צי מען שרייבט **ב** אָדער **פּ**, **ג** אָדער **ק**, **ז** אָדער **ס**, **וו** אָדער **פ**, זע ווי עס ענדיקט זיך די ערשטע פּערזאָן.

אַרבעט 11.

שטעל אַריין דעם ריכטיקן אָס:

עס בלאָ—ט אַ קאַלטער ווינט און ריי—ט אַראָפּ די בלעטער.	ז — ס
דער גלאָק ווע—ט פינף און צוואַנציק פונט.	ג — ק
דער זייגער קלינ—ט און ווע—ט יאַנקלען.	ג — ק
ער בליי—ט ביזן סאָף פון מיטינג.	ב — פּ
מיר האָבן אַ כאַווערל, היי—ט ער לייבעלע.	ז — ס
לאָ—ט מען שטאָט און שטעטל שטיין.	ז — ס
ער זיי—ט זיך איין דאָס פּאָנעם.	וו — פ
דו ווײ—ט כאָטש, וואָס היי—ט אַ סטרייק?	ז — ס
לאַבזיק זעט ווי מען שטו—ט זיך.	ב — פּ
דער מעיאָר זאָ—ט, אַז ער זאָר—ט פאַר די הונגעריקע.	ג — ק

— דט

איך רעד	ער רעדט
איך שנייד	ער שניידט

שרייב **דט** אין דער דריטער פּערזאָן איינצאָל, ווען די ערשטע פּערזאָן ענדיקט זיך אויף **ד**.

אַרבעט 12.

שרייב איבער אין דריטער פּערזאָן, איינצאָל:

איך לייד	איך לאַד איין	איך באָד זיך
איך מייד אויס	איך לאַד אָן	איך פאַרבינד
איך קלייד זיך	איך פאַרשווינד	איך שמיד.
איך ווענד זיך	איך צינד אָן	

איך ליי.	ער לייט געלט.
איך לייד.	ער לייד**ט** צאָרעס.

אַרבעט 13.

שרייב אָן זאַצן מיט די פאָלגנדיקע ווערטער:

שנייט — שניידט.	זינגט — זינקט.	וועגט — וועקט.
ווייסט — ווייזט.	לעבט — שלעפּט.	רייסט — רייזט.

אַרבעט 14.

שרייב צו:

איך קען	איך דאַרף	איך היט	איך בעט
דו	דו	דו	דו
ער	ער	זי	ער
עס	מען	ער	מען

איך וויל	איך טויג	איך מוז	איך אַרבעט
דו	דו	דו	דו
זי	ער	ער	ער
מען	עס	מען	מען

ווי איז די דריטע פּערזאָן, איינצאָל פון די ווערבן:

קען, דאַרף, וויל, טויג, מוז, מעג?

ווי ווערט געשאַפן די דריטע פּערזאָן, איינצאָל פון ווערבן וואָס ענדיקן זיך מיט **ט** אין דער ערשטער פּערזאָן?

אידיאָמען

ער „מאַכט זיך אַ האַרץ".

װעלװל האָט ליב מאָלן בילדער. אין קלאַס האָבן מיר לעצטנס איינגעפירט אַ בוך מיט אידישע שפּריכװערטער און אידיאָמען. האָט װעלװל זיך גענומען באַפּוצן אונדזער בוך. ער טייטשט אויס די אידיאָמען ניט אַזוי װי מיר פאַרשטייען זיי, נאָר װערטערלעך.

אָט איז איינע פון װעלװלס צייכענונגען.

ער מאַכט זיך אַ האַרץ מיינט אינדערעמעסן — זיך שטאַרקן, זיך אָננעמען מיט מוט.

אידיאָם מיינט אַ כאַראַקטעריסטישער אויסדרוק פון אַ שפּראַך.
יעדע שפּראַך האָט אירע אידיאָמען.
די אידיאָמען באַרייכערן די שפּראַך, מאַכן זי מער בילדלעך.

אַרבעט 15.

דערקלער די פאָלגנדיקע אידיאָמען:

1. ער האָט אָנגענומען אַ פול מויל מיט װאַסער.
2. ער דרייט מיטן מויל.
3. ער האָט אָנגעשטעלט מויל און אויערן.

אַרבעט 16.

שרייב איבער די פאָלגנדיקע אידיאָמען (אַלע מיט „האַרץ") און פאַרטייטש זיי:

1. אויסגיסן דאָס האַרץ — מיינט: זיך אַראָפּרעדן פאַר אימיצן, אימיצן דערציילן װעגן זיך.
2. אַ גאָלדן האַרץ.
3. האָבן אַ האַרץ אַף אימיצן.
4. אַראָפּנעמען אַ שטיין פון האַרצן.
5. דאָס האַרץ ציט.
6. אַ שטיינערן האַרץ.

—ז, —ען

איינצאָל	מערצאָל	איינצאָל	מערצאָל
איך זיץ	מיר זיצן	איך זע	מיר **זעען**
דו **זיצסט**	איר **זיצט**	דו **זעסט**	איר **זעט**
ער **זיצט**	זיי **זיצן**	ער **זעט**	זיי **זעען**

אַרבעט 17.

שרייב צו:

איך לויף	איך שריי	איך זאַמל	איך קלינג
דו	דו	דו	דו
ער	ער	ער	ער
מיר	מיר	מיר	מיר
איר	איר	איר	איר
זיי	זיי	זיי	זיי

איך בענק	איך נעם	איך לייען
דו	דו	דו
ער	ער	ער
מיר	מיר	מיר
איר	איר	איר
זיי	זיי	זיי

ווי ווערט געשאַפן די ערשטע פּערזאָן, מערצאָל?
ווי ווערט געשאַפן די צווייטע פּערזאָן, מערצאָל?
ווי ווערט געשאַפן די דריטע פּערזאָן, מערצאָל?

ווען מען שרייבט ען.

מען שרייבט **—ען** אין דער ערשטער און דריטער פּערזאָן, מערצאָל, ווען די ערשטע פּערזאָן ענדיקט זיך אַף:

1. **אַ וואָקאַל** — מיר, זיי **שריי—ען, זע—ען, רו—ען.**
2. **ל, נאָך אַ קאָנסאָנאַנט** — מיר, זיי **זאַמל—ען, טומל—ען.**
3. **מ, נ, נג, נק** — מיר, זיי **נעמ—ען, לייענ—ען, זינג—ען, בענק—ען.**

אַרבעט 18.

גיב די מערצאָל פון די פאָלגנדיקע ווערבן:

איך וואַרט	איך עפן	איך הער
איך קום	איך מאָן	איך ברענג
איך לאַך	איך מאָל	איך קרענק
איך גיי	איך שלאָף	איך בוי
איך טומל	איך זע	איך טרינק

אַרבעט 19.

שטעל אַריין ן אָדער ען:

מיר זיינ— די יונגע גוואַרדיע פון פּראָלעטאַריאַט.
זיי וויל— גאָר סטרייקן און קער— אַ וועלט.
די רייכע גיי— אין שול אַריין, זיי האָבן אַף וואָס צו האָפּ—.
זע— די קינדער יוניאָנס שפּאַנ—, זאָג— די קינדער:
אַרבעטער וויל— מיר זיין.
קוק— ליידיקע הייזער זיך די אויגן אויס, מען זאָל
קום— זיי באַוואוינ—.

גאָטס דינער.

זיי קום— און דערצייל— אייך:
איר דאַרפט זיין פרום און גוט,
און טאָן וואָס זיי באַפעל— אייך,
און ליב האָב— די רוט.
זיי קום— און זיי זאָג— אייך:
איר דאַרפט ניט דענק— פיל,

אַז ווען די טרייבער יאָג— אייך,
דאַרפט איר שוויג— שטיל.
זיי קום— און דערקלער— אייך:
איר האָט אַן אַנדער וועלט,
וואו קיינער וועט ניט שטער— אייך
צו טאָן וואָס אייך געפעלט.

(מ. ווינטשעווסקי.)

אידיש איז אַנדערש ווי ענגליש

ער האָט געקוקט פאַר זיינע ביכער.
זי האָט געפרעגט פאַר אַ ניקל.

וואָס טויט ניט אין די זאַצן?

מ׳קאָן ניט באַנוצן דעמזעלביקן אויסדרוק

1. Ask—	פרעגן	Ask for—	בעטן
2. Look—	קוקן	Look for—	זוכן
3. Call—	רופן	Call on—	באַזוכן
4. Wait—	וואַרטן	Wait for—	וואַרטן אַף
5. Tell—	זאָגן, דערציילן	Tell to—	הייסן

ווי מ׳זאָגט אין אידיש:

Pay attention—	שענקען אויפמערקזאַמקייט
Take the floor—	נעמען אַ וואָרט
Make a speech—	האַלטן אַ רעדע
Catch a cold—	זיך פאַרקילן
Have a god time—	גוט פאַרברענגען אָדער זיך אַמוזירן
Go—	גיין (צופוס) פאָרן (מיט דער באַן, מיט אַן אָטאָמאָביל)

אַרבעט 20.

זעץ איבער:

1. Tell him to do it.
2. He goes to Boston by boat.
3. I won't stand for your nonsense, buddy!
4. She became sick, and the doctor called on her.
5. I know him well, but I can't tell you about him.
6. Frieda took the floor and made an awful speech.
7. Come on, make up your mind.
8. Jack has a cold and has to stay in bed.

17771

9. Did you find your baseball? No, I'm still looking for it.
10. Marx founded the first International.
11. Wait for me, Dicky, I'll be out soon.
12. I close my letter.
13. Why don't you pay attention to your teacher?
14. Tell him to tell you the story.
15. Ask your mother for a nickel.
16. Here you are, sonny.

זאָג אַף אידיש :

Come on—	נו, נו שוין, ריר זיך !
Nonsense—	נאַרישקייטן
Buddy—	כאַוועֶרל
Know—	וויסן, קענען
Here you are—	אָט האָסטו, נאַדיר

אַ מייסע מיט „ברעקפיש“.

וויאַזוי מען אַרבעט אין שאַפּ קען איך אייך אַקוראַט ניט זאָגן. וואָרים איך ווייס אַליין ניט. מע לאָזט מיך נאָך אַהינצו ניט אַריין. איך ווייס נאָר דאָס, וואָס איך הער פון מיין ברודער עליע און פון מיין כאַוועֶר פּיניע. זיי קומען אַלע מאָל אויסגעמאַטערט און הונגעריק. און מיר זעצן זיך עסן וועטשערע. דאָ הייסט עס „סאַפּער“. בראָכע האָט פיינט אָט דאָס וואָרט, ווי אַן ערלעכער איד האָט פיינט כאַזער. נאָך אַ וואָרט איז פאַראַן, וואָס מיין שווּעגערן קאָן ניט אַריבערטראָגן. דאָס איז אַ „ווינדע“. אַ „ווינדע“ הייסט דאָ אַ פענצטער. היינט קען זי ניט הערן, אַז מען זאָגט „סטאַקינגס“. איר וועט קיינמאָל ניט פאַלן דערויף, אַז סטאַקינגס זיינען זאָקן. אָדער אַ שטייגער וואָס וועט איר זאָגן אַפן וואָרט „דישעס“ ? אָדער וואָס קאָן זיין פּאָשעטער פון אַ לעפל ? ניין, לוינט זיי ניט. באַ זיי קומט אויס, אַז אַ לעפל איז אַ ספּון. ניט אומזיסט זאָגט בראָכע אַ ווערטל (זי האָט זיך אירע אייגענע ווערטלעך) : „אַמעריקע איז אַ לאַנד, סטייק איז אַ מייכל, פּאָרק איז אַ גאָפּל און ענגליש איז אַ שפּראַך.“

אַנומעלטן האָבן זיך עליע און פּיניע צעאַמפּערט און שיר ניט צעשלאָגן איבערן וואָרט „ברעקפיש“ — אָנבייסן. דערפאַר, זאָגט עליע, איז אַן אָנבייסן „ברעקפיש“, ווייל צום אָנבייסן עסט מען פיש אָדער הערינג. זאָגט פּיניע : „וויבאַלד אַז הערינג, פאַר וואָס זשע

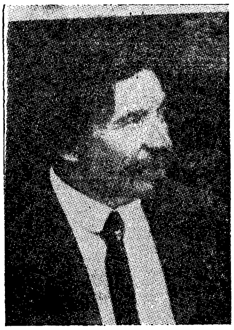

זאָגט מען ניט „ברעקהערינג״? זאָגט אים עליע: „בעהיימע, וואָס דו ביסט! און וואָס איז אַ הערינג, ניט קיין פיש?״ פילט זיך פיניע, אַז ער איז געשלאָגן, זאָגט ער: „ווייסטו וואָס? לאָמיר פרעגן באַ אַן אַמעריקאַנער אידן.״ און מע פוילט זיך ניט און מע שטעלט אָפּ אַ אידן אין מיטן גאַס און מע טוט אים אַ פרעג: איר זענט שוין לאַנג אין אַמעריקע?״ זאָגט ער: „דרייסיק יאָר. וואָס איז דען?״ זאָגן זיי: „מיר ווילן אייך עפּעס פרעגן: גיט אונדז צו פאַרשטיין, פאַרוואָס זאָגט מען באַ אייך אַף אַן אָנבייסן „ברעקפיש״?״ קוקט זיי אָן דער איד און זאָגט צו זיי: „ווער האָט דאָס אייך געזאָגט, אַז אַף אַן אָנבייסן זאָגט מען באַ אונדז ברעקפיש?״ „ווי אַזוי זשע דען זאָגט מען?״ „ברעקפעסט! ברעקפעסט! ברעקפעסט!״ שרייט זיי אוים דריי מאָל דער איד גלייך אין פּאָנעם אַריין.

(שאָלעם־אַלייכעם.)

פאַרגאַנגענע צייט

היינט:	איך זיץ באַם טיש און שרייב אַ בריוו.	**איצטיקע צייט**
נעכטן:	איך בין געזעסן באַם טיש און האָב געשריבן אַ בריוו.	**פאַרגאַנגענע צייט**

פון וויפל ווערטער באַשטייט דער ווערב אין איצטיקער צייט?

פון וויפל ווערטער באַשטייט דער ווערב אין פאַרגאַנגענער צייט?

די ווערטער **האָב** און **בין** אין פאַרגאַנגענער צייט זיינען **הילפוווערבן**. די הילפוווערבן ווייזן די פּערזאָן און די צאָל.

מערצאָל	איינצאָל
מיר האָבן געשריבן	איך האָב געשריבן
איר האָט געשריבן	דו האָסט געשריבן
זיי האָבן געשריבן	ער האָט געשריבן

מערצאָל	איינצאָל
מיר זיינען געזעסן	איך בין געזעסן
איר זייט געזעסן	דו ביסט געזעסן
זיי זיינען געזעסן	ער איז געזעסן

אַרבעט 21.

בייג אין פאַרגאַנגענער צייט:

לאַכן, רעדן, שטיין.

בייג אין איצטיקער און פאַרגאַנגענער צייט:

זינגען, לויפן.

ווען ס'קומט „בין".

סאָרע האָט געשריבן אַ קאָמפּאָזיציע. ווען דער לערער האָט איר אומגעקערט איר העפט, זיינען געווען אַ סאַך גרייזן פאַריכט. סאָרע האָט געשריבן:

„האָט דאָס מיידל אויפגעשטאַנען פון שלאָף."

„האָט זי אַהיים געקומען."

„האָט ער געזעסן."

דער לערער האָט פאַרבעסערט אַזוי:

„איז דאָס מיידל אויפגעשטאַנען פון שלאָף."

„איז זי אַהיימגעקומען."

„איז ער געזעסן."

האָט סאָרען פאַרדראָסן. „מער וועט זי שוין ניט מאַכן קיין גרייזן", האָט זי באַשלאָסן.

דאָס צווייטע מאָל האָט זי אין איר קאָמפּאָזיציע געשריבן:

„ער איז געכאַפּט." „איך בין געשוויגן." „ער איז געוויינט." „מיר זיינען דיסקוטירט."

ווי וואָלסטו געשריבן?

לערן זיך אויס רעדן ריכטיק!

באַנוץ **בין** אין פאַרגאַנגענער צייט בא די ווערבן:

1. געבליבן.	6. געווען.	11. פאַרשוואונדן.	16. געשוואומען
2. געגאַנגען.	7. געזעסן.	12. געפאָרן.	17. געשטאָרבן.
3. געהאַנגען.	8. געלאָפן.	13. געפלויגן.	18. געשטאַנען.
4. געוואַקסן.	9. געלעגן.	14. געקומען.	19. געשלאָפן.
5. געוואָרן.	10. געפאַלן.	15. געקראָכן.	20. געשפרונגען.

בא אַלע אַנדערע ווערבן באַנוץ: **האָב**.

געוויין זיך איין שטענדיק צו זאָגן די 20 ווערבן מיט בין. ווען דו ביסט ניט זיכער צי ס'קומט **האָב** אָדער **בין**, זוך דעם ווערב אין דער טאַבעלע.

אַרבעט 22.

שטעל אַריין דעם ריכטיקן הילפוווערב:

איך —— געזאַמלט געלט פאַרן „ניו-פּיאָניר“.

דו — געווען אַף דער דעמאָנסטראַציע?

איך —— געשטאַנען און —— געוויינט, —— געקומען די מאַמע און —— מיך באַרויקט.

דער טאַטע —— געזעסן באַם טיש און —— געלייענט די „מאָרגן-פרייהייט“.

ווער —— גערעדט באַם מיטינג? ווער —— אָפּגעגעבן דעם באַריכט?

כייעמס מאַמע —— געקלאָגט און געבראָכן די הענט.

דער לערער —— אַלצדינג דערציילט.

צוואַנציק יאָר —— ווערא פיגנער אָפּגעזעסן אין אַ פינצטערער קאַמער.

שלוימעלע —— געשלאָפן און —— נאָך גאָרניט געוואוסט.

טייקעף נאָכדעם —— אָנגעקומען אַ בריוו פול מיט אומעט.

דער מאַמעס פּנים —— געוואָרן בלאַס.

אַז מען —— נעכטן געגעסן, איז מען היינט ניט זאַט.

אַרבעט 23.

שרייב אָן אַ פּאַראַגראַף אין פאַרגאַנגענער צייט מיט די ווערטער:

גערעגן, געשלאָפן, אויפגעשטאַנען, אַרויסגעלאָפן,
געשפּרונגען, געפאַלן, געקראָכן, געפלויגן, פאַרשוואונדן.

אַרבעט 24.

שרייב איבער אין פאַרגאַנגענער צייט:

טרופּן גייען,
טרופּן טראַמפּלען,
טרופּן פאַלן.
טרופּן טריומפירן,
טרופּן שאַלן,
טרופּן שטאַרבן.
די ערד ליגט געשאָכטן.
די וועלט איז געקוילעט.

פּראָלעטנטרופּן גייען,
פּראָלעטנטרופּן קומען,
פּראָלעטנטרופּן טריומפירן
אין לעצטן קאַמף,
אין טויטלעכן קאַמף
מיטן קלאַס פון הענדלער, און הערשער, און הענקער,
און רויבער, און פּיראַטן, און וואַנדאַלן און באַסעס.

(מוישע נאַדיר.)

אַ וויץ.

אַ אינגל דערציילט:

האָב איך גענאַנגען אַהיים. איז מיך געטראָפן אַ הונט. האָט ער געוועזן אַ גרויסער הונט, אַ בוי. בין איך זיך דערשראָקן און איך בין גענומען לויפן.

פרעגט אַן אַנדער אינגל: „נו, וואָס האָט געוועזן ווייטער?“

(דערצייל די מייסע אָן גרייזן.)

קומענדיקע צייט

1. **היינט** : איך זיץ באַם טיש און לייען אַ בוך. **איצטיקע צייט.**

2. **נעכטן** : איך בין געזעסן באַם טיש און האָב געלייענט אַ בוך. **פאַרגאַנגענע צייט.**

3. **מאָרגן** : איך וועל זיצן באַם טיש און וועל לייענען אַ בוך. **קומענדיקע צייט.**

קומענדיקע צייט

מערצאָל	איינצאָל
מיר וועלן לייענען	איך וועל לייענען
איר וועט לייענען	דו וועסט לייענען
זיי וועלן לייענען.	ער וועט לייענען

פון וויפל ווערטער באַשטייט אַ ווערב אין דער קומענדיקער צייט?

וועל איז דער **הילפֿווערב** פֿאַר דער קומענדיקער צייט.

אַרבעט 25.

בייג אין דער קומענדיקער צייט :

זיצן, רעדן, לאַכן, זינגען, שפּילן.

אַרבעט 26.

שרייב אַרויס די ווערבן באַזונדער אין די פאַרשיידענע צייטן:

מיין ברודער עליע און אונדזער כאַווער פיניע אַרבעטן אין צוויי באַזונדערע שעפּער. איינער איז אַן אָפּרייטער, דער אַנדערער איז אַ פּרעסער. אַן אָפּרייטער דאַרף ניט נייען מיט די הענט. ער שטעפּט באַ דער מאַשין. דאָס דאַרף מען אָבער אויך קענען. עס שטעפּט זיך ניט אַליין. ווי האָט זיך מיין ברודער עליע אויסגעלערנט שטעפּן? איז ער נעבעך טאַקע אויסגעריסן געוואָרן. מע האָט אים געגעבן איבערגעבליבענע שטיקלעך, ער זאָל זיי איבערנייען מיט דער מאַשין. איז ער דורכגעגאַנגען עטלעכע מאָל הין און צוריק און ס'איז געוואָרן אָל-רייט — גוט. אָף מאָרגן האָט ער שוין געשטעפּט.

פיניע וועט שוין ניט זיין קיין אָפּרייטער. ער גייט אַוועק אין אַן אַנדער שאָפּ און באַשטעלט זיך דאָרטן פאַר אַ פּרעסער. אַן אונטער-פּרעסער דערווייל. אַז ער וועט זיך אויסלערנען די אַרבעט, וועט ער גיין העכער און העכער.

(שאָלעם-אַלייכעם.)

צייטן

	איצטיקע	פאַרגאַנגענע	קומענדיקע
אײנצאָל	איך לערן	איך האָב געלערנט	איך וועל לערנען
	דו לערנסט	דו האָסט געלערנט	דו וועסט לערנען
	ער לערנט	ער האָט געלערנט	ער וועט לערנען
מערצאָל	מיר לערנען	מיר האָבן געלערנט	מיר וועלן לערנען
	איר לערנט	איר האָט געלערנט	איר וועט לערנען
	זיי לערנען	זיי האָבן געלערנט	זיי וועלן לערנען

אַ ווערב בייגט זיך אין דריי צייטן, דריי פּערזאָנען, דריי צאָלן.

אַרבעט 27.

בייג אין אַלע צייטן און אַלע פּערזאָנען:

פרעגן, ענטפערן, קומען, בלייבן, זאָגן.

אַרבעט 28.

שרייב איבער אין פאַרגאַנגענער און קומענדיקער צייט:

איך ליב די אַרבעט אָן אַ שיר.
זי איז אַ פרייד בײַ מיר:
כ׳בין שטענדיק מונטער.
אַז איך אַרבעט, איז מיין גייסט געזינטער.
וועבן זיך געדאַנקען,
וועקן זיך פאַרלאַנגען,
מישט זיך אוים מאַשינען־רויש מיט האַרציקע געזאַנגען.

(א. פלאַטנער.)

אַרבעט 29.

פיל אוים:

איצטיקע צייט	פאַרגאַנגענע צייט	קומענדיקע צייט
איך קום		
		זיי וועלן לאַכן
	ער האָט צעשניטן	
		מיר וועלן גיין
דו דעקלאַמירסט		
	דו האָסט געוויזן	
	איר האָט געליטן	
		זי וועט זינגען
מיר יאָגן זיך		
	עס האָט גערעגנט	
ער ענטפערט		
		דו וועסט זיצן

איין נאַר קאָן מער פרעגן, איידער צען קלוגע קענען ענטפערן.

CHILDREN'S LIBRARY
JEWISH PUBLIC LIBRARY
LA BIBLIOTHEQUE JUIVE PUBLIQUE
MONTREAL

סינאָנימען

ניט צו **פֿאַרזינגען** די **נויט** און די **ליידן**,
ניט מיט געזאַנג צו **פֿאַרוויגן** די צייט,
נאָר **האַס** צו פֿאַרשקלאַפֿער אין הערצער געצונדן,
מיט **סינע** צעררייסן די שקלאַפֿישע קייט.

און ווען אַרבעטער־קאַמף האָט אַף גאַס זיך **צעפֿלאַקערט**,
פֿאַרוּים ווי די פֿאָן האָט געפֿלאַטערט דיין ליד,
האָט **צאָרן** אין הערצער נאָך העלער **צעברענט זיך**,
זיינען **פֿעסטער** און **דרייסטער** געוואָרן די טריט.

(מ. א. סול.)

ווערטער וואָס האָבן דעמזעלבן אָדער אַן ענלעכן באַדייט (נויט—ליידן; האַס—סינע—צאָרן; פֿאַרוויגן—פֿאַרזינגען) — רופֿט מען **סינאָנימען**.

אַרבעט 30.

שטעל צו איינעם אָדער מער סינאָנימען צו די פֿאָלגנדיקע ווערטער:

וויסן	________	שמועסן	________
דערציאונג	________	פֿיינט	________
לערער	________	כאַוועך	________
שילער	________	הונגער	________
האָדעווען	________	בראַוו	________
קאַמף	________	שאָלעם	________
אָנפֿאַנג	________	מי	________
אַרבעטער	________	סרייפֿע	________

אַרבעט 31.

פאַרגלײַך די צװײ פּאַראַגראַפֿן:

א.

מיר האָבן אַ לאַנגע צײַט גע־**רעדט** און **אַרומגערעדט** אַ סך פּראָבלעמען װאָס אינ־טערעסירן אונדז. איך האָב ליב צו **רעדן** מיט כײַעמען, ער װײס װאָס ער **רעדט** און **רעדט** ניט גלאַט אין דער װעלט אַרײַן.

אַז מיר צעקריגן זיך אַמאָל, און איך פֿאַנג אָן **רעדן** מיט אים זײער הײס, **רעדן** אױף אַ קול, נעמט מיך כײַעם אָן פֿאַר דער האַנט, זעצט מיך אַװעק און **רעדט** מיט מיר זײער קלאָר און זײער קורץ.

כײַעם װײס אַלעמאָל, װאָס ער װיל **רעדן**, און איך צעטומל זיך און **רעד** גלאַט אַזױ זיך, װאָס ס'פֿאַלט מיר אײַן.

ב.

מיר האָבן אַ לאַנגע צײַט **גע־שמועסט** און **אַרומגערעדט** אַ סך פּראָבלעמען װאָס אינ־טערעסירן אונדז. איך האָב ליב צו **דיסקוסירן** מיט כײַעמען, ער װײס װאָס ער **רעדט** און **פּלאַפּלט** ניט גלאַט אין דער װעלט אַרײַן.

אַז מיר צעקריגן זיך אַמאָל, און איך פֿאַנג אָן **דעבאַטירן** מיט אים זײער הײס, **שרײַען** אױף אַ קול, נעמט מיך כײַעם אָן פֿאַר דער האַנט, זעצט מיך אַװעק און **טײַנעט** מיט מיר אײַן זײער קלאָר און זײער קורץ.

כײַעם װײס אַלעמאָל װאָס ער װיל **זאָגן**, און איך צעטומל זיך טײלמאָל און **פּלױדער** גלאַט אַזױ זיך, װאָס ס'פֿאַלט מיר אײַן.

> סינאָנימען מאַכן די שפּראַך רײַכער און בילדלעכער (פּאַראַגראַף ב). סינאָנימען דריקן אױס פֿאַרשײדענע גראַדאַציעס פֿון אַ װאָרט (לערנען, שטודירן, פֿאָרשן).

אַרבעט 32.

גראַדיר די פֿאָלגנדיקע סינאָנים־גרופּעס:

א) פֿאַרלאַנגען	ב) באַפֿעלן	ג) געדאַנק	ד) אױסלערנען
באַגערן	בעטן	איבערצײַיגונג	באַגרײַפֿן
װעלן	פֿאָדערן	מײנונג	פֿאַרשטײן

אַרבעט 33.

שטעל אַריין די פֿאָלגנדיקע סינאָנימען:

שפּאַנען, טרעטן, גיין, מאַרשירן, לויפֿן, באַוועגן זיך, שלעפּן זיך.

מיר זיינען סאָלדאַטן און מיר מוזן ——— . טאָג־איין טאָג־אויס ——— מיר און ——— . וואוהין ——— מיר? די ערד איז בלאָטיק. מיר זיינען מיד. קוים וואָס מיר ———, קוים וואָס עס ——— אונדזערע מידע פֿיס, זיי ——— אין דער ווייכער בלאָטע און גליטשן זיך.

מיין שאָכן כליפּעט, ער שעלט די וואָס האָבן אים אַהער געבראַכט. שעלטן וועט דיר גאָרניט העלפֿן, כאַווערל, גאָרניט.

אַרבעט 34.

שרייב אָן אַ קאָמפּאָזיציע מיט איינער פֿון די סינאָנים־גרופּעס:

א) קלוגער, כאָכעם, וויסער, קענער, געלערנטער, געבילדעטער.

ב) נאַר, גוילעם, לעקיש, אידיאָט, שויטע.

ג) דענקען, טראַכטן, קלערן, מיינען, גלויבן.

ד) אַטעאיסט, אַפּיקוירעס, גאָטלאָזער, אומגלויביקער.

ר ע ט ע נ י ש ן.

העכער ווי אַ הויז,
קלענער ווי אַ מויז,
זיס ווי צוקער,
ביטער ווי גאַל.

ניט קיין העמד — און דאָך גענייט,
ניט קיין בוים — און פֿול מיט בלעטער.
ניט קיין מענטש — און רעדט צו דער זאַך.

אַליין בין איך אָרעם און דעם צווייטן מאַך איך רייך.

ווייס ווי שניי, גלאַטיק ווי אַן איי,
קוקסט זיך צו, זעסטו צוויי.

אינפיניטיוו

לאַכן איז געזונט.
ער האָט ליב **צו לייענען** ביכער.
קינדער ווילן **שפּילן.**

> די אונטערגעשטראָכענע ווערבן באַטייטן טואונגען, וואָס ווייזן ניט די פּערזאָן, וואָס טוט, און ניט די צייט, ווען די טואונג קומט פאָר.
>
> לאַכן, שפּילן, צו לייענען — זיינען **אינפיניטיוון.**

אַרבעט 35.

שרייב איבער און שטרייך אונטער אינפיניטיוון:

איך האָב ליב זען, ווי מע פּאַקט זיך. אַף פּאַקן זיך איז מיין ברודער עליע איין בעריע. אַז עס קומט צו פּאַקן זיך, וואַרפט ער אַראָפּ די קאַפּאָטע און הייבט אָן צו קאָמאַנדעווען: „מאָטל, וואָס שטייסטו, ווי אַ ליימענער גוילעם? העלף עפּעס טאָן. ער ווייס נאָר מאָלן מענטשעלעך!" איך טו מיך אַ וואָרף און הויב אָן העלפן טראָגן און וואַרפן, וואָס עס קומט מיר אונטער די הענט.

(שאָלעם־אַלייכעם.)

איך וועל קומען.	דו וועסט גיין.
זיי וועלן לויפן.	מיר וועלן זינגען.

> קומענדיקע צייט באַשטייט פון צוויי ווערטער:
>
> 1) **הילפווערב** — וועל, וועסט, וועט, וועלן — און
>
> 2) **אינפיניטיוו** — קומען, לויפן, גיין, זינגען.
>
> אינפיניטיוו ענדיקט זיך אַף ן אָדער **ען.**

איצטיקע צייט	אינפיניטיוו
קינדער **לייענען** ביכלעך.	איך וועל **לייענען**.
מיר **זעען** אַ בילד.	מיר וועלן **זען** דאָס בילד.
מיר **שטייען** און **היטן**.	מיר וועלן **שטיין** און **היטן**.

ווען איז אינפיניטיוו גלייך ווי די ערשטע און דריטע פּערזאָן, מערצאָל, איצטיקע צייט? ווען איז אינפיניטיוו אנדערש?

אַרבעט 36.

מאַך זאַצן מיט די ווערבן:

זען—זעען. שטיין—שטייען. גיין—גייען. טאָן—טוען.

אַרבעט 37.

גיב דעם אינפיניטיוו פון די ווערבן:

שטייסטו.	**ער האָפּט.**
ער רעדט.	**דו וואַשסט זיך.**
איך האָב געזען.	**זי לייענט.**
ער לויפט.	**איר האָט געשריבן.**
זיי זיינען געקומען.	**זיי האָבן זיך באַוויזן.**

די שווערסטע אַרבעט איז ליידיק צו גיין.

פּאַרטיציפּ

איך שרייב אַ בריוו.	איך האָב **געשריבן** אַ בריוו.
איך שלאָף.	איך בין **געשלאָפן** די גאַנצע נאַכט.
ער לייענט אַ בוך.	ער האָט **געלייענט** אַ סאַך ביכער.

די פאַרגאַנגענע צייט באַשטייט פון צוויי ווערטער:

1) בין אָדער האָב — **הילפוווערבן**.

2) געשריבן, געשלאָפן, געלייענט — **פּאַרטיציפּ**.

אַרבעט 38.

שרייב אַרויס דעם פּאַרטיציפּ:

צו די הערשער.

איר רופט אונדז „דער נידעריקער קלאַס" דערפאַר, וואָס איר שטייט אַף אונדזערע אַקסלען.

איר קלאַפּט זיך בראַוו אָפּן ווייסן זשילעט און זאָגט:

„אונדזער פאָטערלאַנד... אונדזער געשטרייפטע פאָן... אונדזער אַמעריקע."

אָבער מיט וואָס איז'ס „אייער אַמעריקע", איר רויבערס, לאָיערס, לײדיקגייערס, ראַקעטירס?

וויאַזוי איז עס אייער „פאָטערלאַנד"? האָט אייער פאָטער דאָ זיין בלוט און שוויס פאַרזייט?

האָט ער געאַקערט די ערד? געפלאַנצט אַ ווייגאָרטן?

געשפּונען ליין? גענייט הויזן? געבאַקן ברויט? געבויט קאַנאַלן?

געלייגט דעם דאַך אַף „עמפּייר-סטייט-בילדינג"?

געצויגן די שטאָל-שטריק איבערן סקעלעט פון דער „ברוקלין-ברידזש"?

געפאַרבט דעם סופיט אין פענסילווייניע-באַנהויף? געפרייכט

אין דער בלאָז-גלאָזעריי פון פאָרדס פאַבריק? אין די „סטאָק-יאַרדס"?

אייער פאָטער, אַזוי ווי איר אַליין, האָט ליב געהאַט זיין פאָטערלאַנד ווי אַ קאַניבאַל האָט ליב דעם פעטן גאַסט, וואָס ער עסט אויף....

(מ. נאַדיר.)

אַרבעט 39.

לערן זיך אויס רעדן אָן גרייזן!

קוק זיך גוט צו, ווי ס'ווערט געשאַפן דער פאַרטיציפּ.

אינפיניטיוו	פאַרטיציפּ	אינפיניטיוו	פאַרטיציפּ
1. וואַשן	געוואַשן	2. ———	געבראָכן
וואַקסן	———	קריכן	———
שאַפן	———	וואַרפן	———
פאַלן	———	לויפן	———
באָדן	———	שטאַרבן	———
בלאָזן	———	שרעקן	———
שלאָגן	———	———	געגאָסן
שלאָפן	———	שליסן	———
הייסן	———	ניסן	———
עסן	געגעסן	———	געוואָרן

שטעל צו דעם פאַרטיציפּ.
וואָס קומט אין אָנפאַנג?
וואָס צום סאָף?

שטעל צו אינפ. אָדער פאַרטיציפּ.
מיט וואָס זיינען די פאַרטיציפּן
אַנדערש ווי אין 1?

אינפיניטיוו	פאַרטיציפּ	אינפיניטיוו	פאַרטיציפּ
3. בינדן	געבונדן	4. בייסן	געביסן
צווינגען	———	רייסן	———
שפּרינגען	———	שווייגן	———
געפינען	———	רייבן	———
זינגען	———	קלייבן	———
זינקען	———	שניידן	געשניטן
ווינקען	———	שרייען	———

שטעל צו דעם פאַרטיציפּ צו 3 און 4.
ווי בייטן זיך די וואָקאַלן?

אַ שפּאַס

אַ טויבער האָט געהערט, ווי אַ שטומער האָט דערציילט, אַז אַ בלינדער האָט געזען, ווי אַ לאָמער איז געלאָפן.

אַרבעט 40.

אינפיניטיוו	פּאַרטיציפּ	אינפיניטיוו	פּאַרטיציפּ
5. וועגן	געוואויגן	6. זיין	געוועזן (געווען)
שווערן	———	ברענגען	געבראַכט
בייגן	———	———	געגאַנגען
פּאַרלירן	———	———	געזעסן
שערן	———	———	געלעגן
לייכטן	———	———	געשטאַנען
———	געפלויגן	———	געליטן
ציען	———	———	געוואָלט

שטעל אַריין דעם אינפיניטיוו אָדער פּאַרטיציפּ צו 5 און 6.

> פּאַרטיציפּן, וואָס האָבן די ענדונג ן, בייטן אָפטמאָל זייערע וואָקאַלן.

אינפיניטיוו	פּאַרטיציפּ	אינפיניטיוו	פּאַרטיציפּ
7. לייענען	געלייענט	8. מוזן	———
שנייען	———	וואַרטן	———
מאַכן	———	שטערן	———
לאַכן	———	לאָזן	———
בליען	———	זאָגן	———
האַנדלען	———	רעדן	———
שטעלן	———	זוכן	———
רעדן	———	מעגן	———
היטן	———	קעמפן	———
דאַרפן	———	כאַפּן	———

ווען אָדעם האָט געאַקערט און כאַווע
האָט געשפּונען,
וואו האָט זיך דאַן דער האַר געפונען?

אַרבעט 41.

שרייב אַרוים באַזונדער די פּאַרטיציפּן מיט ן און די מיט ט און גיב צו יעדן פּאַרטיציפּ צו דעם אינפיניטיוו:

הונגער-מאַרש.

אַף יוניאַן סקווער זיינען שוין געשטאַנען הונדערט גרויסע טראָקס, און אַף יעדן טראָק איז געווען אָנגעשריבן מיט גרויסע אויסיעס: „מיר פאָרן צום פרעזידענט קיין וואַשינגטאָן, פאָדערן ברויט אָדער אַרבעט.“

פּאָליסלייט אַף פערד און צופוס, מיט זייערע קלאָבס, האָבן אַרומ-גערינגלט דעם גאַנצן יוניאַן סקווער. ס׳איז נאָך געווען פינצטערלעך און קאַלט. בא די טראָקס זיינען געשטאַנען אַרום דריי טויזנט הונ-געריקע אַרבעטער, פאַרשיידענע מענטשן, הויכע און נידעריקע, מענער און פרויען, שוואַרצע און ווייסע.

מוזיק האָט אויך געשפּילט. דאָס זיינען די אַרבעטער פון ניו-יאָרק געקומען מיט מוזיק אַרויסבאַגלייטן זייערע הונגעריקע כאַווירים, וואָס זיינען געפאָרן קיין וואַשינגטאָן צום פרעזידענט. די אַרבעטער פון ניו-יאָרק האָבן אויך געבראַכט פאַר זייערע הונגעריקע ברידער סענדוויטשעס מיט הייסער קאַווע.

„הור—ר—ראַ!“ האָבן אַלע אַרבעטער אַף יוניאַן סקווער גע-שריען. און די מוזיק האָט געשפּילט און די טראָקס האָבן זיך גערירט איינער נאָכן אַנדערן און די הונגעריקע אַף די טראָקס האָבן געזונגען לידער. אַזוי האָבן אַלע טראָקס פאַרלאָזט ניו-יאָרק און עס האָט זיך באַוויזן דער ווייסער, לאַנגער, ברייטער וועג, וואָס האָט געפירט קיין וואַשינגטאָן דורך פיל, פיל שטעט. אין יעדער שטאָט זיינען די דאָרטיקע אַרבעטער אַרויסגעגאַנגען מיט לידער און מיט מוזיק, מיט סענדוויטשעס און מיט קאַווע, און די הונגעריקע האָבן געגעסן און געטרונקען און זיינען געווען זייער פריילעך.

(כאַווער-פּאַווער.)

אידיש איז אַנדערש ווי ענגליש

1. How are you?	וואָס מאַכסטו ? ווי פילסטו ?
How do you do?	ווי גייט עס דיר ?
2. Please	זיי(ט) אַזוי גוט. כ׳בעט דיך (אייך).
3. Thank you.	אַ דאַנק. אַ שיינעם דאַנק.
4. Excuse me.	אַנטשולדיק(ט).
5. Come on.	נו, נו שוין, ריר(ט) זיך.
6. Never mind.	ס׳מאַכט ניט אויס.

ווען מ׳רעדט צו אַ דערוואַקסענעם, פרעמדן מענטשן זאָגט מען ניט דו, נאָר מ׳זאָגט : איר.

אַרבעט 42.

זעץ איבער :

1. How are you today? Very well, thank you.
2. Come on, let's go to the picnic.
3. Please, pass the butter, comrade.
4. Here you are.
5. Thanks very much for the book.
   It came in handy.
6. Excuse me, teacher.
7. Did you se the exhibition, Minnie?
   No. Did you see it, teacher?
8. How are you, father? And how are you, Green?
9. Mr. Landlord, why did you evict a poor family?
10. Farewell, Darling. Let me go, I must not be late, to meet the foe at the eastern gate. *(Chinese workers song.)*

אָט אַזוי־זשע רעדט.

מען קען עניטיים געפינען אַ אידיש וואָרט, ווען מען דאַרף.

כאָטש דעם עמעס ווען מיר אייך זאָגן, אַז אנשטאָט „עניטיים“, דאַרף מען זאָגן: **צו יעדער צייט**, אָדער **ווען עס איז**, אָדער **ווען ניט איז**, אָדער אַפילו **איצט**. ווייסט איר וואָס? נעמט טאַקע שוין אַ פענסל און פייפער און פאַרצייכנט די אַלע ווערטער, און פאַר איין וועג פאַרצייכנט אייך אַז מען דאַרף זאָגן **פאַפיר** און **בלייפעדער**, אָדער **בליישטיפט**, און סטאָפּט פרעגן קאַשעס.

מיר מיינען ניט אַז איר זאָלט טאַקע „סטאָפּן“ אינמיטן דרינען. מיר מיינען פּאָשעט, אַז איר זאָלט **אויפהערן**, אָדער **בלייבן שטיין**, אָדער **מאַכן אַ סאָף** און אויב איר וואָלט **ענדיקן**, זיינען מיר נישט אַגענסט.

פאַרוואָס זאָלן מיר זיין „אַגענסט“? מיר זיינען **קעגן**, דאַצאָל.

מיינט איר דאָך, אַז מיטן „דאַצאָל“ זיינט איר שוין פאַרטיק. זייט־זשע ווּיסן, אַז דערוויל איז דאָס **דאָס אַלץ**, און **גענוג**. און טאָמער איז דאָס פאַר אייך צו ווייניק, איז דאָס ניט אונדזער „פאָלט“. ס'איז אייער אייגענע **שולד**, ווייל איר זאָגט „פאָלט“. נאָר וואָס קערן מיר?

מירן אייך זאָגן דעם עמעס, אַז מיר „קערן“ גאָר ניט. זעט איר, **אַרן, אַרט** עס אונדז דאַפקע יאָ. וועט איר דאָך פרעגן: וואָס איז דער דיפערענס? וועלן מיר אייך ענטפערן: ס'איז שוין גאָרניט קיין „דיפערענס“ — ס'איז אַן **אונטערשייד**, מיט איין וואָרט: ס'איז **אַ נאַפקע־מינאָ** ווי פאַר־אינסטענס צווישן **כּילעק** און בעד־רום.

אַ סאַך מענטשן פירן זיך, אַז ווען זיי זיינען שלעפעריק און הויבן אָן גענעצן, ווילן זיי קיינמאָל ניט אַריינגיין אין „בעד־רום“. איר זאָלט זיי כ'וויים ניט וואָס, וועלן זיי אַוועקלייגן אַלע אַרבעטן און אַריינגיין אין **שלאָפצימער**, זיך אויסציען אָפּן בעט און כאַפּן אַ פיינעם נעפּ.

נאָר ווען זיי שטייען אויף, געפינען זיי גאָר אויס, אַז געראַטעוועט האָט זיי דער **דרימל**, מ'קען זאָגן: דער **שלאָף**, אָבער ניט דער „נעפּ“.

(מאָוד און פענצטער.)

פּילמאַליקע פאַרגאַנגענע צייט

1. איך האָב געשריבן אַ בריוו.
2. איך **פלעג** יעדע וואָך **שרייבן** אַ קאָמפּאָזיציע.
3. טילי איז געגאַנגען אין גאַס.
4. מילי **פלעגט** יעדן טאָג **שפּאַצירן** אין פּאַרק.

פאַרגאַנגענע צייט	פּילמאַליקע פאַרגאַנגענע צייט
1. איך האָב געשריבן	2. איך **פלעג שרייבן**.
3. זי איז געגאַנגען	4. זי **פלעגט** גיין.

> ווען דער ווערב באַצייכנט אַ טואונג, וואָס האָט זיך איבער־געכאַזערט, איז דאָס די **פּילמאַליקע פאַרגאַנגענע צייט**.

1. איך פלעג שלאָפן	מיר פלעגן שלאָפן
2. דו פלעגסט שלאָפן	איר פלעגט שלאָפן
3. ער פלעגט שלאָפן	זיי פלעגן שלאָפן

> אין דער פּילמאַליקער פאַרגאַנגענער צייט קומט דער **הילפוּווערב פלעג + אינפיניטיוו.**

אַרבעט 43.

גיב די פּילמאַליקע פאַרגאַנגענע צייט פון :

זינגען, רעדן, מאַכן, שטיין, אויסלערנען.

אַרבעט 44.

פאַרענדיק דעם פּאַראַגראַף אין דער פּילמאַליקער פאַרגאַנגענער צייט :

פאַראיאָרן פלעג איך זיין אַ ניוסענס. איך פלעג דעם לערער דערגיין די יאָרן . . . .

אַרבעט 45.

שרייב איבער די זאַצן אין דער פּילמאַליקער פאַרגאַנגענער צייט:

איך האָב געזאַמלט געלט פאַר דער „מאָרגן-פרייהייט".

מיין שוועסטער האָט געלייענט די „דיילי ניוס", איצט לייענט זי דעם „דיילי וואָורקער".

ווען דייווים מאַמע איז אַוועקגעגאַנגען און איבערגעלאָזן דייווין אין הויז, האָט ער זיך צעוויינט.

וועלוין איז יעדן שאַבעס געגאַנגען אין די מואוויס.

איך האָב זיך ניט געקענט איינהאַלטן און האָב זיך צעלאַכט.

יאַנקל האָט געהאַט אַ געוואוינהייט אַריינצופּאַלן יענעם אין די רייד.

יעדן זומער זיינען מיר געפאָרן אין קוני איילאַנד זיך באָדן.

אַרבעט 46.

זעץ איבער:

On Sundays the whole family stayed in bed till nine o'clock. Then, for Sunday dinner, they would always have a roast. And after dinner they would start for the country. They always went to the country inn, "The Poodle-Dog." Mother would fetch a big kettle of hot water from the restaurant kitchen, which she would pour over the coffee they had brought with them; father would take the cake and bread and butter sandwiches—and they would eat and drink. (This was the way the Sperlings always spent their Sundays.) *("Eddie and the Gypsies," by Al. Wedding.)*

רעטענישן

אַ לעבעדיקער שלאָגט אַ טויטן, דער טויטער שרייט, און ס'הערט זיך ווייט.

האָט אַ קאָם און קאָן מיט אים ניט קעמען.

אַלעמען באַנייט עס, אַלעמען באַקליידט עס, און אַליין — גייט עס נאַקעט.

באַדינג־פאָרם

וועלוול זינגט.

יאַנקל **וואָלט** געזונגען,
ווען ער **וואָלט** געקענט.

נעכטן האָבן מיר זיך געשליטלט.

היינט **וואָלטן** מיר **זיך** אויך
געשליטלט, ווען עס גייט אַ שניי.

> **וואָלט געזונגען, וואָלטן זיך געשליטלט** — איז **באַדינג־פאָרם**. די באַדינג־פאָרם ווייזט, אַז די טואונג קומט ניט פאָר צוליב עפּעס אַן אורזאַך.
>
> אין דער באַדינג־פאָרם קומט דער הילפווערב: **וואָלט.**
>
> מען טיילט אָפּ איין טייל זאַץ פון צווייטן מיט אַ קאָמע.

אַרבעט 47.

שרייב אַריין די טיילן פון זאַץ, וואָס פעלן. שטעל אַ קאָמע, וואו מ'דאַרף.

ווען איך וואָלט געהאַט געלט ____________.

____________ אויב אין אַמעריקע וואָלט געווען אַ סאָוועטן־רעגירונג.

איך וואָלט באַפרייט טאָם מונין אויב איך ____________.

ווען איך וואָלט ניט קראַנק געוואָרן ____________

____________ וואָלטן מיר ניט פאַרשפּעטיקט.

איך וואָלט זיך ניט פאַרקילט ____________.

מיר וואָלטן אַ סאַך מער אויפגעטאָן ____________.

____________ וואָלט די וואַנט־צייטונג שוין געווען פאַרטיק.

ווען איך וואָלט יעדן טאָג געלייענט די „מ.־פ." ____________.

אונדזער שול וואָלט געוואונען די פאָן ____________.

____________ וואָלט מיין מאַמע ניט געשריען.

דאָס גוטע בילד.

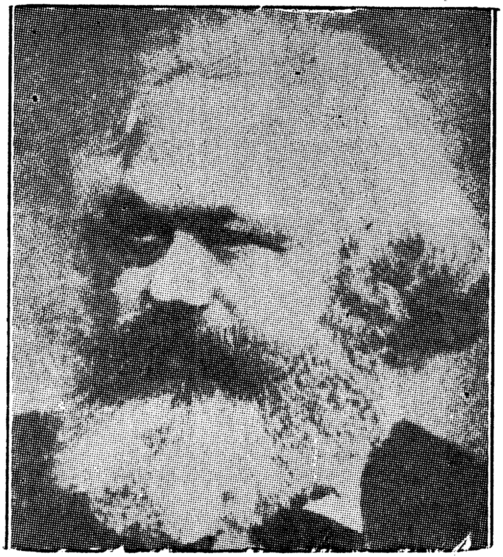

ס'הענגט אַ בילד
פון אַן אַלטן מאַן
אין קינדער שול,
לעם לערערס שטול.

די באָרד איז בלוילעך-ווייס,
די וואָנצעס קימאַט שוואַרץ.
אַ שניפּס אַ שוואַרצן טראָגט ער
אַף זיין ווייסן האַרץ.

די שול מיט אַלע קינדער
ווערן פול מיט פרייד,
ווען דער לערער לערנט זיי
דעם אַלטנס קלאָרע רייד.

וואָלט זיין איצט אָט-דער אַלטער,
וואָלט ער אונדז נעמען אַף די
פּלייצעס,
וואָלט זיך שפּילן איצט מיט אונדז
און אונדז געגעבן אייצעס.
וואָלט פרעגן איך באַ אים,
צי וואָלט ער איצט געקענט
מאַכן, אַז דער לענדלאָרד
זאָל ניט טאָרן מאָנען רענט.
וואָלט פרעגן איך באַ אים,
ער זאָל אויסרעכענען אַף גיך,
וואו נעמט אַן אָרעם אינגל
אַף ווינטער אַ פּאָר שיך.

איצט וואַרטן מיר ביז, ביז
איר'ט טרעפן ווער ער איז. (י. קאָטלער.)

אַרבעט 48.

שרייב איבער אַלע ווערבן, וואָס זיינען אין דער באַדינג-פאָרם
אין דער פּאָעמע.

אַרבעט 49.

שרייב אַן אַ קאָמפּאָזיציע: „ווען איך וואָלט געווען דער „אומגעזעענער מענטש"."

אַרבעט 50.

זעץ איבער:

I would do it, if I could.
Sholom Alichem wrote a story, "If I Were Rothschild."
If I had the money, I would go to the Soviet Union.
If my father were the principal of the school, he would give the kids better lunches.

באַפעל־פאָרם

קינדער, קומט! לאָמיר גיין!
זיי גרייט!
לאָמיר אַלע זינגען!

ווערבן, וואָס דריקן אויס אַ באַפעל, אַ וואונטש, אַ געבעט זיינען אין דער **באַפעל־פאָרם**.

מערצאָל	איינצאָל	
לאָמיר גיין	לאָמיך גיין	1.
גייט	גיי	2.
זאָלן זיי גיין.	זאָל ער גיין	3.

די צווייטע פערזאָן אין דער באַפעל־פאָרם באַשטייט פון איין וואָרט.

באַמערק וועלכע הילפווערבן עס קומען אין דער ערשטער פערזאָן; וועלכע אין דער דריטער פערזאָן?

אַרבעט 51.

שרייב אַרויס ווערבן אין דער באַפעל־פאָרם:

פראָלעטאַריער, וויגט פאַנאַנדער שטעט און לענדער פון דער וועלט.
הענקער, נעם אַוועק דיין האַנט!
וואַרט, כאַוויירים, לאָמיר אַלע זינגען!
וויקלט פאַנאַנדער די פאָנען די רויטע.
זאָל ער אויפהערן דרייען אַ קאָפּ.
זאָל טאָגן דאָרט, וואו ס'האָט נאָך ניט געטאָגט!
פראָלעטאַריער פון אַלע לענדער, פאַראייניקט זיך!
שטייט אויף, איר אונטערדריקטע מאַסן!
ווישט אויס פון אַרבעטער אויגן די טרערן. זאָגט זיי: מאַרשירט מיט אונדז היינט!

אַרבעט 52.

שרייב די באַפעל־פאָרם אין אַלע פּערזאָנען פון די ווערבן:

זינגען, קעמפן, אָרגאַניזירן, לערנען, לעבן.

אַרבעט 53.

שטעל צונויף עטלעכע פּלאַקאַטן מיט לאָזונגען אין דער באַפעל־פאָרם.

וואַכט אויף!

ווי לאַנג, אָ ווי לאַנג וועט איר בלייבן נאָך שקלאַפן
און טראָגן די שענדלעכע קייט?
ווי לאַנג וועט איר גלענצנדע רייכטימער שאַפן
פאַר דעם, וואָס באַרויבט אייער ברויט!

ווי לאַנג וועט איר שטיין אייער רוקן געבויגן,
דערנידעריקט, היימלאָז, פאַרשמאַכט?
עס טאָגט שוין! וואַכט אויף! עפנט די אויגן!
דערקענט אייער אייזערנע מאַכט!

דערווערבט זיך די פרייהייט מיט קאַמף-באַריקאַדן!
דערקלערט די טיראַנען אַ קריג!
מוט און אַנטשלאָסנקייט, בראַווע קאַמעראַדן,
וועלן אייך פירן צום זיג!

קייטן און טראָנען, אָ, אַלע מוזן פאַלן,
אונטער דעם אַרבעטערס שווערד!
מיט דופטיקע בלומען, מיט גאָלדענע שטראַלן
וועט פרייהייט באַצירן די ערד!

און אַלץ וועט לעבן, ליבן און בליען
אין פרייהייטס גאָלדענעם מיי!
ברידער! גענוג פאַר טיראַנען צו קניען!
שווערט, אַז איר מוזט ווערן פריי!

קלינגט איבעראַל אין די פרייהייט-גלאָקן!
פאַרזאַמלט די ליידנדע קנעכט!
און קעמפט באַגייסטערט, קעמפט אומדערשראָקן
פאַר אייערע הייליקע רעכט!

(דאָוויד עדלשטאַט.)

אַנטאָנימען

די **אַרבעטער** שאַפן **אַלץ**, די **קאַפּיטאַליסטן** טוען **גאָרניט**. די **אַרבעטער** ליידן **הונגער** און **נויט**, די **קאַפּיטאַליסטן** לעבן אין **וואוילטאָג** און **לוקסוס**. די **קאַפּיטאַליסטן** ווערן **רייכער** און **רייכער**, די אַרבעטער ווערן **אָרעמער** און **אָרעמער**. די אַרבעטער קעמפן **קעגן קאַפּיטאַליזם**, **פאַרן סאָציאַליזם**.

אַרבעטער — קאַפּיטאַליסט רייך — אָרעם לוקסוס — נויט		**קעגנזאַצן.**

> וואָרטער, וואָס האָבן אַ פאַרקערטע באַדייטונג, זיינען **אַנטאָנימען.**

אַרבעט 54.

שרייב איבער און גיב צו אַנטאָנימען:

יונג ________	הויך ________	קאַלט ________
פריש ________	גרוים ________	ווייך ________
שטאַרק ________	ברייט ________	קליין ________
געזונט ________	טיף ________	לינקס ________
שיין ________	לאַנג ________	אינעווייניק ________
מוטיק ________	פיל ________	פאַמעלעך ________
געטריי ________	קרום ________	ביליק ________
ליכטיק ________	פריער ________	שמוציק ________
איידל ________	גלייך ________	ניין ________
גוט ________	פייכט ________	פויל ________

אַרבעט 55.

שאַף אַנטאָנימען מיטן פּרעפיקס **אומ**—:

גליק — אומגליק		גערעכט	———
צוטרוי	———	באַשטימט	———
רו	———	געזונט	———
צופרידן	———	דירעקט	———
געווינלעך	———	פּאַרטייאיש	———
רעכט	———	לעגאַל	———

רעוואָלוציע — קאָנטער־רעוואָלוציע
אָרגאַניזירן — דעזאָרגאַניזירן
באַוואָפנען — אַנטוואָפענען
מאָביליזירן — דעמאָביליזירן.

פּרעפיקסן: **קאָנטער, דעז, דע, אַנט** — שאַפן אַנטאָנימען.

פּרואוו צוטראַכטן נאָך אַנטאָנימען מיט פּרעפיקסן:
קאָנטער, דעז, דע, אַנט.

אַרבעט 56.

שרייב אַ פּאַראַגראַף: „באַ אונדז און אין סאָוועטן־פאַרבאַנד“,

באַנוץ די אַנטאָנימען:

קריזיס — אויפלעבונג.
אַרבעטן — ליידיק גיין.
בויען — פאַרניכטן.
אונטערדריקט — באַפרייט.
ליידן — פרייד.

אַז אַ נאַר וואַרפט אַ שטיין אין גאָרטן אַריין, קענען אים צען קלוגע ניט אַרויסנעמען.

קענגזאַצן.

טויזנטערווייז בלישטשען היינט אָוונט די שטערן,
צירנדיק אויבן דעם הימל מיט פּראַכט ;
דאָ אַף דער ערד בלישטשען אויגן מיט טרערן,
טרערן פון פּענעמער — שוואַרץ ווי די נאַכט.

טויזנטערווייז צוויטשערן צווישן די בלעטער
פייגעלעך לוסטיק אַףביימער אין וואַלד ;
דאָ קרעכצן קראַנקע אַף שטיינער און ברעטער,
זיפצן געשפּענסטער אין מענטשן געשטאַלט.

טויזנטערווייז בליען אין גאָרטן די בלומען,
געבנדיק פון זיך אַ ליבלעכן דופט ;
דאָ וועלקן קינדערלעך, דאַרבן, פאַרקומען,
קינדער פאַרשפאַרטע אין פּעסטיקער לופט.

פייגעלעך זינגען, עס שמייכלען די שטערן,
און מיט ווינטעלע שפּילט זיך די בלום ;
אַך, זיי, די גליקלעכע, קענען ניט הערן
זיפצנדיק מענטשן אַרום און אַרום. (מ. ווינטשעווסקי.)

ווערבן מיט פּרעפיקסן

באַ אונדז איז געווען אַן עוויקשאַן. מען האָט **אַרויס-געשטעלט** אַן אַרבעטלאָזע פאַמיליע אין גאַס. עס האָבן זיך **פאַרזאַמלט** אַ סאַך מענטשן. עס זיינען **אָנגעקומען** די מיט-גלידער פון אַרבעטלאָזן קאַנסל. אַ רעדנער האָט זיך **אַוועקגע-שטעלט** באַם אַריינגאַנג און האָט געהאַלטן אַ רעדע. דערנאָך האָט מען גענומען **אַריינטראָגן** דאָס מעבל צוריק אין הויז אַריין.

געשטעלט — **אַרויס**-געשטעלט, **אַוועק**-געשטעלט

געקומען — **אָנ**-געקומען

טראָגן — **אַריינ**-טראָגן.

אַרויס, אַוועק, אַריין — זיינען פּרעפיקסן.

אַרבעט 57.

טראַכט צו זאַצן:

מאַכן	לאָזן	אַרבעטן
צו מאַכן	אָפּ לאָזן	אָפּ אַרבעטן
אויפ מאַכן	פאַר לאָזן	באַ אַרבעטן
נאָכ מאַכן	אַוועק לאָזן	איבער אַרבעטן
איבער מאַכן	נאָכ לאָזן	אַריינ אַרבעטן
פאַר מאַכן	צו לאָזן	אַרויפ אַרבעטן

אַרבעט 58.

גיב צו פּרעפיקסן צו די ווערבן:

טראָגן, וואַרפן, שטעכן, נעמען, קלאַפּן.

ווערבן מיט פּרעפֿיקסן אין פֿאַרגאַנגענער צייט

אַראָפּ-גיין — הערי איז **אַראָפּגעגאַנגען** אין גאַס.
אָנ-שרייבן — איך האָב **אָנגעשריבן** צוויי בלעטלעך.
אַוועק-שיקן — —וועלוול האָט **אַוועקגעשיקט** אַ בריוול
צו זיין טאַטן.

> דער פּרעפֿיקס קומט אין דער פֿאַרגאַנגענער צייט פֿאַרן פּאַרטיציפּ, אין איין וואָרט:
>
> אַראָפּגעגאַנגען, אָנגעשריבן, אַוועקגעשיקט.

אַרבעט 59.

שטעל צו דעם פּאַרטיציפּ:

אַראָפּלויפֿן ———	אָפּגעבן ———
אַריינקומען ———	אַריינפֿאַלן ———
אָנטרעפֿן ———	אַרויסקריכן ———
אַוועקשאַרן ———	אַרויפֿזעצן ———
צוטראַכטן ———	אַוועקפֿליען ———
אויפֿוואַקסן ———	אָפּציילן ———
איינשלאָפֿן ———	אָפּרעדן ———
נאָכלויפֿן ———	אָנשטעלן ———
אויפֿקומען ———	פֿאַרלייענען ———
אַריינברענגען ———	אַריינלייגן ———

אַרבעט 60.

זעץ איבער:

The child led him up the stairs.
He woke up at 8 a. m.
I came up to my friend's house.
The party was called off.
The boy jumped off the tree.
The secretary went on the platform to give his report.

They came into the hall with their banners.
Mother put out the light and told us to go to sleep.

אַרבעט 61.

בעסער אוים די זאַצן:

איך האָב געשאַרט אַוועק דעם שניי פון הויז.
דאָס אינגל האָט געקוקט אַרוים אַף די פאַרבייגייער.
די פייגל זיינען געפלויגן אַוועק אין די וואַרעמע לענדער.
מיין אָנקל איז געפאָרן אַוועק אַף צוויי וואָכן.
די פּאָליציי האָט געטריבן אַוועק די פּיקעט־ליין.
ער האָט געעפנט אויף דאָס פענצטער.
די מיידלעך האָבן געשלעפּט אַריין די שטולן אין עסצימער.
מיר האָבן געריסן אַראָפּ גרינע עפּל פון די ביימער.
זי האָט גענומען אַראָפּ די נאַסע שיך פון די פיס.
מיר האָבן זיך געקוקט אַרום אין דער פינצטער.

אַרבעט 62.

טראַכט צו זאַצן, אין דער פאַרגאַנגענער צייט:

אָנשרייבן	אַריינקלאַפּן	אָנזאַמלען	אויפשטיין
אָפּמעקן	צונעמען	אויסטראַכטן	אָנשרעקן.

פּרעפיקס אין איצטיקער צייט

ער האָט **אויפגעהאַנגען** אַ בילד	ער **הענגט אויף** אַ בילד.
איך בין **איינגעשלאָפן**	איך **שלאָף איין**.
זי האָט **איבערגעשריבן** די קאָמפּאָזיציע	זי **שרייבט איבער** די קאָמפּאָזיציע.

אין דער איצטיקער צייט קומט דער פּרעפיקס נאָכן ווערב, ווי אַ באַזונדער וואָרט.

איצטיקע צייט

איך קום אָן
דו קומסט אָן
ער קומט אָן
מיר קומען אָן
איר קומט אָן
זיי קומען אָן

פאַרגאַנגענע צייט

איך בין אָנגעקומען
דו ביסט אָנגעקומען
ער איז אָנגעקומען
מיר זיינען אָנגעקומען
איר זייט אָנגעקומען
זיי זיינען אָנגעקומען

קומענדיקע צייט

איך וועל אָנקומען
דו וועסט אָנקומען
ער וועט אָנקומען
מיר וועלן אָנקומען
איר וועט אָנקומען
זיי וועלן אָנקומען

באַפעל-פאָרם

לאָמיך אָנקומען
קום אָן
זאָל ער אָנקומען
לאָמיר אָנקומען
קומט אָן
זאָלן זיי אָנקומען.

אין דער צווייטער פערזאָן באַפעל-פאָרם, איינצאָל און מערצאָל, קומט דער פרעפיקס באַזונדער, נאָכן ווערב.

אַרבעט 63.

גיב צו אַ פרעפיקס צו יעדן ווערב און בייג זיי אין 3 צייטן און אין באַפעל-פאָרם:

נעמען, האַלטן, רייניקן.

אַרבעט 64.

שרייב איבער אין איצטיקער צייט:

מיר האָבן זיך אַרומגעקוקט.
זיי האָבן אונדז אויפגענומען ווי גוטע געסט.
איך האָב אָפגערוט און גענומען זיך ווידער צו דער אַרבעט.
ווער האָט אויסגעמאָסטן דעם וועג?

ער האָט זיך אומגעשלעפּט איבער די גאַסן, מיד און מאַט.
מען האָט איינגעלאַדן אַלע פריינט.
זיי האָבן זיך אויסגעשטעלט אין רייען, צו פיר אין אַ ריי.
די מיידלעך האָבן זיך גענומען באַ די הענט און געטאַנצט.
די מאַמע האָט צוגעגרייט וועטשערע.
מען האָט נאָר אַרויסגערעדט אָט דאָס איינציקע וואָרט.

אַרבעט 65.

פּיל אויס, אין צווייטער פּערזאָן, איינצאָל :

	איצטיקע צייט	פאַרגאַנגענע צייט	קומענדיקע צייט	באַפעל-פאָרם
אַרויפקומען				
אָפּרוען				
צוגרייטן				
אויסלערנען				
אויפהענגען				
אָנצינדן				
אויפהייבן				
אָפּרייסן				
אויפשטעלן				
אַוועקלייגן				

אַרבעט 66.

מאַך איבער די זאַצן אין איצטיקער און פאַרגאַנגענער צייט :

יאַנקל וועט איבערבלייבן אַליין אין הויז.
איך וועל צושליסן די טיר.
דו וועסט אָפּוואַשן דאָס פּאָנעם.
מיר וועלן אויפשטיין זייער פרי.
ער וועט אויסלערנען די פּאָעמע אַף אויסנווייניק.
מיני וועט אויסמאָלן אַ סערפּ און האַמער.
איך וועל איבערלייענען דאָס גאַנצע בוך.

ניט-אַקצענטירטע פּרעפיקסן

אַקצענטירטע פּרעפיקסן	ניט-אַקצענטירטע פּרעפיקסן
אוי׳פמאַכן	פאַרמאַ׳כן
אַווע׳קלויפן	אַנטלוי׳פן
צו׳כאַפּן	פאַרכאַ׳פּן
אוי׳סטראַכטן	באַטראַ׳כטן
אוי׳פשטיין	פאַרשטיי׳ן.

לייען הויך די ווערטער.

באַמערק:

אין אַלע ווערבן אַף דער רעכטער זייט ווערט באַטאָנט דער פּרעפיקס,
אין אַלע ווערבן לינקס ווערט באַטאָנט דער וואָרצל, ניט דער פּרעפיקס.

אינפיניטיוו		פאַרטיציפּ	אינפיניטיוו		פאַרטיציפּ
אויפמאַכן	—	אויפגעמאַכט	פאַרמאַכן	—	פאַרמאַכט
אַוועקלויפן	—	אַוועקגעלאָפן	אַנטלויפן	—	אַנטלאָפן
צוכאַפּן	—	צוגעכאַפּט	פאַרכאַפּן	—	פאַרכאַפּט
אויסטראַכטן	—	אויסגעטראַכט	באַטראַכטן	—	באַטראַכט
אויפשטיין	—	אויפגעשטאַנען	פאַרשטיין	—	פאַרשטאַנען

ווען דער ווערב האָט אַ ניט-אַקצענטירטן פּרעפיקס, איז אין פאַרטיציפּ ניטאָ גע.

אַרבעט 67.

שטעל צונויף זאַצן אין דער פאַרגאַנגענער צייט מיט די ווערבן:

באַגרייפן, פאַרפאַלן, באַהאַלטן, פאַרהערן, פאַריאָגן, פאַר-טראַכטן, באַגריסן, פאַרייניקן.

אַרבעט 68.

גיב דעם פּאַרטיציפּ, צעשטעל אין 2 רייען — מיט גע און אָן גע:

אַרויסנעמען, אָנטאָן, דערקלערן, אויפקלערן, פּאַרדרייען, פּאַרטאָן, אויפדרייען, אויסשטיין, באַזינגן, אַרויפציען, פּאַר־בלייבן, איבערבלייבן, פּאַרשליסן, אויסשליסן, אַריינגעמען, פּאַרנעמען, דערציילן, אָפּציילן, באַשרייבן, צושרייבן, צופירן, דערפירן, אָפּשטיין, באַשטיין.

איצטיקע צייט פון ווערבן מיט ניט־אַקצענטירטע פּרעפיקסן

אויפהאַלטן

איך **האַלט אויף** די קינדער, זיי זאָלן זיך ניט צעלויפן.

באַהאַלטן

איך **באַהאַלט** די ביכער אין שאַפע.

אויפשטעלן

זיי **שטעלן אויף** הייזער און גאַסן.

באַשטעלן

זיי **באַשטעלן** די צייטונגען פאַר די כאַווערים.

> אין ווערבן מיט ניט־אַקצענטירטע פּרעפיקסן, בלייבט דער פּרעפיקס אין איצטיקער צייט פאַרן ווערב; עס קומט איין וואָרט.

אַרבעט 69.

בייג אין אַלע פּערזאָנען, אין דריי צייטן און אין באַפעל פאָרם די ווערבן:

אָנקומען, באַקומען, פאַרטרייבן, אַרויסטרייבן.

אַרבעט 70.

שרייב אָן אין איצטיקער צייט, ערשטע פּערזאָן, איינצאָל:

איבערבלייבן, פּאַרשליסן, באַזינגן, אַרויפצווינגען, צעטיילן, פּאַרוויגן, אויסשרייען, צערייסן, באַאַרבעטן, אָפּאַרבעטן, פּאַרלאָזן, אַרויסשטעלן.

אַרבעט 71.

שרייב אָן דיזעלביקע ווערבן אין דער צווייטער פּערזאָן, באַפעל־פאָרם.

	אויפשטיין	פאַרשטיין
איצטיקע צייט	איך שטיי אויף	איך פאַרשטיי
	דו שטייסט אויף	דו פאַרשטייסט
	ער שטייט אויף	זי פאַרשטייט
	מיר שטייען אויף	מיר פאַרשטייען
	איר שטייט אויף	איר פאַרשטייט
	זיי שטייען אויף	זיי פאַרשטייען
פאַרגאַנגענע צייט	איך בין אויפגעשטאַנען	איך האָב פאַרשטאַנען
	דו ביסט "	דו האָסט "
	ער איז "	ער האָט "
	מיר זיינען "	מיר האָבן "
	איר זייט "	איר האָט "
	זיי זיינען "	זיי האָבן "
קומענדיקע צייט	איך וועל אויפשטיין	איך וועל פאַרשטיין
	דו וועסט "	דו וועסט "
	ער וועט "	ער וועט "
	מיר וועלן "	מיר וועלן "
	איר וועט "	איר וועט "
	זיי וועלן "	זיי וועלן "
באַפעל-פאָרם	לאָמיך אויפשטיין	לאָמיך פאַרשטיין
	שטיי אויף	פאַרשטיי
	זאָל ער אויפשטיין	זאָל ער פאַרשטיין
	לאָמיר אויפשטיין	לאָמיר פאַרשטיין
	שטייט אויף	פאַרשטייט
	זאָלן זיי אויפשטיין.	זאָלן זיי פאַרשטיין.

צו — צע

צו'טראָגן

מיר ווילן דיר צוטראָגן אַ מאַטאַנע.
מיר האָבן צוגעטראָגן.
מיר טראָגן צו.
מיר ווילן צוטראָגן.

צעטראָ'גן

מיר ווילן צעטראָגן די ליפּלעטס.
מיר האָבן צעטראָגן.
מיר צעטראָגן.
מיר ווילן צעטראָגן.

ווען דער פּרעפיקס איז אַקצענטירט, שרייבט מען **צו**.
ווען דער פּרעפיקס איז ניט־אַקצענטירט, שרייבט מען **צע**.

אַרבעט 72.

בייג אין דער איצטיקער צייט: צונעמען און צענעמען.
בייג אין דער פאַרגאַנגענער צייט: צוגענומען און צענומען.
בייג אין דער באַפעל־פאָרם: צונעמען און צענעמען.

אַרבעט 73.

שטעל אַריין **צו** אָדער **צע**:

מען דאַרף ——שטעלן נאָך עטלעכע בענקלעך.
קינדער, ——שטעלט זיך אין אַ ריי.
מוישע וויל ——קלאַפּן דעם פּלאַקאַט.
איך האָב זיך ——קלאַפּט דעם פינגער.
לאָמיר זען ווער ס'וועט שנעלער ——לויפן צום בערגל.
פאַרוואָס ——לויפט איר זיך?
איך וועל פון אים ——נעמען דעם פּאַק.
זיי ווילן נאָך ——נעמען די ווענט.
ער האָט בײַ מיר ——געכאַפּט דעם באָל.
זיי ——כאַפּן די קיכלעך פון אונטער די הענט.

ביישפּיל:

האָט אַמאָל געהערט אַ רעדע יאָסל ערגעץ אַף אַ מאַרק.

וואָס קען איך און וואָס דאַרף איך?

ווערב	הילפוווערב	אינפיניטיוו	פּאַרטיציפּ
האָט געהערט	האָט	הערן	געהערט
איך קען	האָט	קענען	געקענט
איך דאַרף	האָט	דאַרפן	געדאַרפט.

אַרבעט 74.

שרייב אַרויס די ווערבן פון די פאָלגנדיקע פערזן און שטעל זיי אויס אין רובריקעס לויטן מוסטער אויבן:

סימכע האָט געאַרבעט באַ שלעסער פאַרשידענע,
איז געווען אַ סאַך אַרבעט, האָט אים געהאָלפן זיין אידענע.

(י. קאָטלער.)

די אַרבעט טרייבט מיך פרי אַרויס
און לאָזט מיך שפּעט צוריק;
אָ, פרעמד איז מיר מיין אייגן לייב!
אָ, פרעמד מיין קינדס אַ בליק!

(מ. ראָזענפעלד.)

וויקלט פאַנאַנדער די פאָנען די רויטע,
שפּילט אויף אַ מאַרש און דערלאַנגט זיך אַ ריר!
וועקט אויף די אָרעמע לעבעדיק-טויטע,
זאָגט צו זיי: ברידער, זעט דאָ שטייען מיר,
דאָרטן דער בלוטיקער פיינט.

(מ. ווינטשעווסקי.)

אוי, מאַמע, מיין מאַמע, דו האָסט דאָך געהערט
פון באַנען, וואָס יאָגן זיך אונטער דער ערד.
פאַרטאָג שלעפּט די באַן פון גלעגער אַרויס
און שפּעט אַף דער נאַכט ברענגט זי ווידער אין הויז.

(מ. ל. האַלפּערן.)

נעמט אים לענין פאַרן הענטל,
פאַרן צווייטן נעמט אים מאַרקס,
טוט אים אָן אַ רויטינק העמדל,
און מ'פירט אים אָפן באַרג.

(אי. פעפער.)

ווערבן מיט „זיך"

מיר **טרעפן זיך** יעדן טאָג.
יאַנקל **כאַפּט זיך אויף** פון שלאָף.

פאַראַן ווערבן וואָס ווערן באַנוצט מיטן וואָרט זיך.

אַרבעט.

שטרייך אונטער די ווערבן מיט „זיך":

די קונדייסים האָבן געכאַפּט אַ ציטער און זיך צעלאָפן. הערשעלע איז אויך אַנטלאָפן און זיך געשטעלט קוקן פון דאָרט אַף זיין כוילע. אַ היפּשע צייט האָט ער, נעבעך, זיך געוואַלגערט אַף דער ערד, שרייענדיק אַלץ אין איין קאָל: עס ברענט! עס ברענט! דערנאָך איז ער ווי סע איז אויפגעשטאַנען און האָט מיט אַ יאָמער, אַ קלאָג זיך געלאָזט גיין זיין וועג, הינקענדיק שטאַרק אַף דעם רעכטן פוס.

(מענדעלע מוכער ספֿרים.)

אַרבעט.

שרייב צו:

איך וואַש זיך	מיר —— ——
דו —— ——	איר —— ——
ער —— ——	זיי —— ——

אַרבעט.

שרייב „וואַשן זיך" אין פאַרגאַנגענער און אין קומענדיקער צייט.

אידיש	ענגליש
זיך איילן	Hurry.
זעצן זיך	Sit down.
איך וואַש זיך די הענט	I wash my hands.

אַרבעט

זעץ איבער:

I suddenly woke up from my sleep.
She combed her hair.

Why don't you sit down and get ready to work?
Wash your face, Bill, it'll do you good.
I want to warm my hands.
She wiped the tears from her eyes.
No, we didn't hit each other, we didn't even quarrel.

פּאַסיווע ווערבן

א) מען האָט געשריבן אַ בריוו.
מען באַהאַנדלט די פראַגע.

ב) אַ בריוו איז **געשריבן געוואָרן.**
די פראַגע **ווערט באַהאַנדלט.**

וואו איז בריוו און פראַגע סוביעקט, וואו אָביעקט פון זאַץ?

אַ **פּאַסיווער ווערב** באַצייכנט אַ טואונג, וואָס ווערט אויסגעפירט דורך עמעצן איבערן סוביעקט פון זאַץ.
אַ פּאַסיווער ווערב באַשטייט פון הילפוווערב **ווערן** + **פּאַרטיציפּ.**

אַרבעט.

שטרייך אונטער די פּאַסיווע ווערבן:

מיר ווערן געהאַסט און געטריבן,
מיר ווערן געיאָגט און פאַרפאָלגט —
און אַלץ דערפאַר, ווייל מיר ליבן
דאָס אָרעמע, שמאַכטנדע פאָלק.
מיר ווערן דערשאָסן, געהאנגען,
מען רויבט אונדז דאָס לעבן און רעכט,
דערפאַר ווייל מיר עמעס פאַרלאַנגען
און פרייהייט פאַר אָרעמע קנעכט.

(דאָוויד עדלשטאַט.)

אַרבעט.

דערשרייב:

איצטיקע צייט	פאַרגאַנגענע צייט	קומענדיקע צייט
איך ווער דערמאָנט	איך בין דערמאָנט געוואָרן	איך וועל דערמאָנט ווערן
דו ______	______	______
ער ______	______	______
מיר ______	______	______
איר ______	______	______
זיי ______	______	______

אַרבעט.

שרייב איבער די זאַצן אין פּאַסיוו:

מען האָט באַהאַנדלט די פראַגע וועגן ערשטן מיי.

מען דאַרף איינשטעלן אַ פעסטע דיסציפּלין.

מען האָט אָנגענומען אַן איינשטימיקן באַשלוס.

מען האָט אויפמערקזאַם אויסגעהערט דעם באַריכט.

אידיש	ענגליש
„רעקרוטן" איז געשפּילט געוואָרן פון „אַרטעף".	"Recruits" was played by the Artef.

געדענק!

אין פּאַסיווע זאַצן קומט אין אידיש ניט „בײַ", נאָר „פון" אָדער „דורך".

אַרבעט.

זעץ איבער:

Tom Sawyer was written by Mark Twain.
The gangsters were driven away by the strikers.
The coat was soiled by paint.
The decorations are made by the children.
The Russian revolution was led by Lenin.

דער נאָמען

אַף יענער זייט **יאַם** איז געשטאַנען אַמאָל
אַף הינערשע **פּיסלעך** אַ **הייזל** אין **טאָל**,
געשטאַנען זיך פּראָסט, אָן **אַזעס**, אָן **שטאָלץ**,
אָן **פּוצעכץ**, אָן **צירונג** — פון **ליים** און פון **האָלץ**.
אַ **פּענצטער** אַ קליינטשיקס, נאָר כיינעוודיק האָלט,
די **זון** — זי באַשיט עס **טאָג**-טעגלעך מיט **גאָלד**.
לעוואָנע און **שטערן**
פאַרהאַלטן זיך גערן
און מאָלן מיט **זילבער** די **שויבן**. (י. ל. פּערעץ.)

קוק זיך צו צו די ווערטער אין גרעסערן דרוק. זיי זיינען נעמען.

ווערטער, וואָס באַצייכענען **זאַכן** (טיש, ליכט, האַנט), **מענטשן** (כייעם, מאַלי, ציפּע, בעני), **טואונגען** (אַרבעט, שרייבעריי), **צושטאַנדן** (קראַנקהייט, בראַווקייט) — זיינען נעמען.

[נאָמען איז אין ענגליש **noun**].

אַרבעט 75.

שרייב אַרויס אַלע נעמען:

נאָרט-דאַקאָטע.

אייזיק האָט אַרויסגעקוקט אינדרויסן. די ערד — פלאַך און באַדעקט מיט שניי. קיין איין בוים ניט. מיילן און מיילן איידער מען דערזעט אַ שטוב פאַרגראָבן טיף אין שניי. רויט-געפאַרבטע שטיבער, נידעריקע בײַ דער ערד. הויכע וואַסער-מילן און גרויסע שטאַלן. און דאָס אַלץ אַזוי ווייט פון די באַן-רעלסן. פון צייט צו צייט אַ סטאַנציע, מיט אַ קליין געסל מיט שטיבלעך דערביי. די באַן בלייבט שטיין אַף אַ מינוט צוויי. אַלץ וואָס אייזיק קאָן פאַרכאַפּן מיט זיין אויג, איז אַ קוזיניע מיט דעם צעבלאָזענעם פלאַם און דאָס קלינגען פונעם האַמער. פוןביידע זייטן פון דער באַן-ליניע, צוויי טיפע שניטן אין שניי און צייטנווייז באַגעגענען זיך צוויי הויכע בערג מיט שניי פון ביידע זייטן, וועלכע פאַרשטעלן פאַר דער באַן די גאַנצע וועלט.

וואָס וועט ער איצט טאָן אין אַזאַ שניי אַפן ראַנדזש, האָט אייזיק ניט געקאָנט וויסן. (אַ. ראַבאָי.)

דער אַרטיקל

1. **אַן** עפּל איז רויט.
2. **דער** אַרבעטער אַרבעט.
3. **די** מאַמע איז אַפּן מיטינג.
4. **דאָס** טישל איז צעבראָכן.
5. **די** פאַבריקן זיינען אַלע פאַרשלאָסן.

אַ, אַן, דער, די, דאָס — זיינען אַרטיקלען.
דער, די דאָס — זיינען באַשטימיקע אַרטיקלען.
אַ, אַן — אומבאַשטימיקע אַרטיקלען.

אַרבעט 76.

שרייב אַרויס אַלע נעמען מיט באַשטימיקע אַרטיקלען באַזונדער און מיט אומבאַשטימיקע באַזונדער:

דער שניידער.

די שטוב איז קליין, די שטוב איז אַלט,
אין יעדן ווינקל מיסט און קויט.
ס׳איז פינצטער, אומעטיק און קאַלט,
אַ קראַנקער שניידער זיצט און נייט.
דער שניידער נייט,
די נאָדל גייט,
דער מויעך דרייט —
ס׳איז גרויס די נויט,
ניטאָ קיין ברויט, ניטאָ קיין ברויט.

דאָס פּאָנעם געל, פאַרצאָגט, פאַרטראַכט;
די נאָדל רודערט טאָג און נאַכט,
פון צייט צו צייט אַ פוסטער הוסט
האַלט אויף די האַנט, רייסט אויף די ברוסט.
דער שניידער נייט, א. אַז. וו.

אין שטוב איז אומעטיק און פוסט;
פון וויג אַ זיפּץ, פון בעט אַ הוסט,
אַ קליינטשיק לעמפּל ברענט זיך שוואַך,
אַ דראָבנער רעגן קלאַפּט אין דאַך.
דער שניידער נייט, א. אַז. וו. (ש. אַנסקי.)

אַ, אַן

1. אַ קאַטשקע, אַ גאַנדז און אַ טויב זיינען אַוועק אַף אַ שפּאַציר.
2. אַן אַלטער האָט געטראָגן אַן אינדיק און אים געדרייט בײַ אַן אויער.
3. אַ יאַטל מאַרשירט און פּויקט, לויפט אים נאָך אַ הינטל.

> שרייב **אַן** (ניט אַ) ווען דאָס **וואָרט וואָס קומט דערנאָך הייבט זיך אָן מיט אַ וואָקאַל** (זאַץ 2).
> **געדענק**: היי און יוד זיינען קאָנסאָנאַנטן. פאַר זיי שרייבט מען **אַ** (ניט אַן) (זאַץ 3).

אַרבעט 77.

שטעל אַריין דעם ריכטיקן אומבאַשטימיקן אַרטיקל צו די פאָלגנדקע נעמען:

1. אַרמיי — העלפאַנט
   יאָם — אינגל
   אַטאַקע — אָקס
   אייזן — אייזל
   אויוון — אַמעריקאַנער
   האַמער — יאַנטעוו
   אָרעם — אָרט
   אומגליק — עמער
   האָן — העזל
   אויג — הויז
   יאַט — איי.

2. קאַלטער טאָפּ
   אַלטער מאַן
   יונגער בוים
   עמעסע מייסע
   הייסער אויוון
   אייזערנער שלאָס
   אונטערדריקטער שייוועט.

אומבאַשטימיקער אַרטיקל קיין

1. כייעם, האָסט אָנגעשריבן אַ קאָמפּאָזיציע? ניין, איך האָב ניט אָנגעשריבן קיין קאָמפּאָזיציע.
2. דער באַלעבאָס האָט אַ שיינע היים — דער אַרבעטלאָזער האָט ניט קיין היים.
3. עס גייען מענטשן אין גאַס — עס גייען ניט קיין מענטשן אין גאַס.
4. ביסט שוין דרייצן יאָר, אַרן? ניין, איך בין נאָך ניט קיין צוועלף.

> אין אַ נעגאַטיוון זאַץ (דער ווערב קומט מיט „ניט") נוץ קיין:
> 1. אָנשטאָט דעם אומבאַשטימיקן אַרטיקל אַ אָדער אַן (זאַצן 1, 2).
> 2. פאַר אַ מערצאָל נאָמען אָן די (זאַץ 3).
> 3. פאַר אַ צאָלוואָרט (זאַץ 4).

אַרבעט 78.

גיב די פאָלגנדיקע זאַצן אין דער נעגאַטיווער פאָרם און שטעל אַריין קיין, וואו מען דאַרף:

1. געוועזן אַ פּראָש אין אַ גרין סאַמעט קלייד,
מיט אַ ווייס שירצל פונפּאָרנט פאַרשפּרייט.
(יעהויאָש.)
2. דער פּראָש האָט געגעבן אַ זונג און אַ שפּרונג.
3. איך וואוין אין דעם הויז.
4. ער איז אַ בוי סקאַוט.
5. האָסט פאַרלוירן דיין בוך?
6. ער עסט אַן עפּל.
7. איך האָב דריי דאָלער.
8. מיר האָבן געקויפט העפטן און ביכער.
9. ער האָט איבערגעלייענט צוואַנציק זייטן פון בוך.
10. איר זייט וואוילע קינדער.

נאָך וועגן קיין

He has NO work.	ער האָט ניט קיין אַרבעט.
He is NOT A god student.	ער איז ניט קיין גוטער שילער.
I haven't ANY ink.	איך האָב ניט קיין טינט.

געדענק: ווען דו זעצסט איבער פון אַן ענגלישן נעגאַטיוון זאַץ, זאָלסטו no, not a, not any מיט אַ נאָמען איבערזעצן אַף קיין.

[אין ענגליש קען מען ניט נוצן קיין טאָפּלטן נעגאַטיוו, אין אידיש — יאָ: איך האָב **ניט קיין** געלט.]

אַרבעט 79.

זעץ איבער פון ענגליש:

1. You are no fool, Moishe.
2. I did not give him a book.
3. She has no coat.
4. Capitalists do not build houses.
5. There are no spots on my book.
6. The mother had no milk for her child.
7. There is no unemployment in the Soviet Union.
8. The workers don't want war.
9. What, no bananas today? Oh, yes, plenty of bananas, only the capitalists dumped them into the river.
10. They don't get lunches at their school.

זײַ מיר ניט קיין פּעטער
און קויף מיר ניט קיין שיך.

נ י ש ק אַ.

טרעפט-זשע ווער ער איז!
איר קענט נישט?
טאָ כאַפּט נישט,
ס׳ברענט נישט.

פרעגט זיך אַ פראַגע:
וואָס אי׳ דאָס פאַר אַ פיש?
וועל איך אייך דערקלערן,
וואָס ער איז ניש.

ער איז נישקאַ סטאָליער,
ער איז נישקאַ פויער,
ער איז נישקאַ שניידער,
ער איז נישקאַ בויער.

ער איז „נישקאַ“
און פאַרטיק.

און כאָטש ער איז נישט
אַט די אַלע זאַכן,
פונדעסטוועגן קען ער
אייך אַלצדינג מאַכן.

ווען אַ פאַריער, לעמאַשל,
דאַרף מאַכן אַ פעלץ:
נעמט ער אַ פעלכל
און מאַכט עס.

ווען אָבער נישקאַ
דאַרף מאַכן אַ פעלץ:
נעמט ער אַ פעלכל
מיט אַ פאַריער
און מאַכט עס.

ער ערגערט זיך דערפון
אַפילו קיין האָר נישט,
ער מאַכט אייך אַלצדינג
און קענען קען ער
גאָרנישט.

אַליין גאָרנישט קענען
איז דאָך גאָרנישט שיין,
אָבער עסן, זאָגט מען,
קען ער אַליין.

ס׳גייט נישקאַן נישקאָשע,
עס לעבט זיך אים גלאַט,
ער איז גוואַלדיק צופרידן,
וואָס די מאַמע האָט אים געהאַט.

(יאָסל קאָטלער.)

סינאָנימען

אַרבעט 80.

שטעל אַריין די פֿאָלגנדיקע סינאָנימען, וואו זיי פּאַסן זיך אַמבעסטן:

בירגער־קריג, קאָנפֿליקט, צוזאַמענשטויס, רייאָט, שלאַכט.

דער —— צווישן די אַרבעטער און די באַלעבאַטים איז געוואָרן וואָס אַמאָל שאַרפער. ס'האָט געמוזט קומען צו אַ ——. די אַרבעטער האָבן דעמאָנסטרירט, די פּאָליציי איז אָנגעקומען, עס האָט זיך אָנגעפאַנגען אַ ——, וועלכער האָט זיך פֿאַרוואַנדלט אין אַ —— און אָנגענומען דעם כאַראַקטער פֿון אַן עמעסן ——.

אַרבעט 81.

צעשטעל די פֿאָלגנדיקע גרופּעס סינאָנימען לויט דער אָרדענונג פֿון זייער שטאַרקייט:

1. בונט, סטרייק, רעוואָלוציע, אויפֿשטאַנד, קאַמף, שטרייט.
2. הונגער, דאַלעס, אָרעמקייט, נויט, אַרבעטלאָזיקייט.
3. ליידן, ווייטיק, טרויער, יעסורים, פּיין.

אַרבעט 82.

קלייב צו דעם פּאַסיקן סינאָנים צו יעדן זאַץ:

1. א) דער סוינע האָט געליטן אַ גרויסע ——— | דורכפֿאַל
   ב) זיין עקספּערימענט איז געווען אַ ——— | צוריקטריט
   ג) זיי זיינען געווען געצוואונגען צו מאַכן אַ — | מאַפּאָלע

2. א) דער רייכער האָט אַ קלוגן געטאָן, אין טיר האָט זיך באַוויזן זיין ——— | לייבאייגענער
   ב) אָנקל טאָם איז געווען אַ ——— | דינער
   ג) דער פֿאַבריק אַרבעטער איז אַ ——— | לוין־שקלאַף
   ד) דער פֿאָרעץ האָט געשמיסן זיין ——— | שקלאַף

אַרבעט 83.

זעץ איבער די פֿאָלגנדיקע סינאָנימען:

1. Master
   Ruler
   Lord
   King
   Despot
   Boss

2. Exploit
   Oppress
   Rob
   Usurp
   Enslave

דער באַשטימיקער אַרטיקל

אַ טאַטע	**דער** טאַטע
אַ מאַמע	**די** מאַמע
אַ קינד	**דאָס** קינד.

1. דער אומבאַשטימיקער אַרטיקל בייט זיך ניט. דער באַשטימיקער אַרטיקל האָט 3 פאָרמעס: **דער, די, דאָס.**

2. אַלע נעמען אין אידיש טיילן זיך אויף 3 מינים (מין איז אין ענגליש gender): **דער** — 1טער מין; **די** — 2טער מין; **דאָס** — 3טער מין.

אַ בוך	ביכער
דאָס בוך	**די** ביכער.

געדענק: דער אומבאַשטימיקער אַרטיקל **אַ** איז ניטאָ אין מערצאָל.

די באַשטימיקע אַרטיקלען — **דער, די, דאָס** — זיינען אין מערצאָל **די**.

אַרבעט 84.

גיב אין מערצאָל:

אַ מענטש גייט.	דאָס קינד לערנט.
דער אַרבעטער אַרבעט.	אַן עפּל איז רויט.
דער באָס אַרבעט ניט.	קינד, וואוהין גייסטו?
די פרוי לאַכט.	כאַווער, זיי גרייט!

אַ שלימאַזל אַז ער פאַלט אין שניי, צעקלאַפּט ער זיך אויך די נאָז.

דער מין

1. **דער** טאַטע אַרבעט. **די** מאַמע וואַשט.
3. **דער** ברודער לערנט. **די** שוועסטער מאָלט.
3. **דער** אָקס אַקערט. **די** קו גיט מילך.
4. **דער** האָן קרייט. **די** הון לייגט אַן איי.

קוק זיך צו צו די אויבנדיקע זאַצן. ווען נוצט מען דער? ווען — די?

> נעמען פון לעבעדיקע זאַכן פון מענלעכן געשלעכט געהערן צום ערשטן מין (דער), פון ווייבלעכן געשלעכט — צום צווייטן מין (די).

אַרבעט 85.

שטעל אַריין דעם ריכטיקן אַרטיקל:

1. —— פעטער
2. —— קוזינע
3. —— כאַווערטע
4. —— אַרבעטער
5. —— לייב
6. —— ציג
7. —— באָבע
8. —— קוזין
9. —— מומע
10. —— קאָטער
11. —— זיידע
12. —— קאַץ
13. —— מאַן
14. —— לייביכע
15. —— פרוי.

אַ פערד בלייבט אַ פערד.

— ווי זאָגט מען: דער פערד, די פערד אָדער דאָס פערד?

— וואָס מאַכט אויס דער מין? אַ פערד בלייבט אַ פערד.

ווי אַזוי מען פֿאָרמירט דעם צווייטן מין.

1. מיין לערערן איז מיין **כאַוועריטע.**
2. קלאַראַ צעטקין איז געווען אַ באַרימטע **קאָמוניסטקע.**

קעדיי צו פֿאָרמירן דעם צווייטן מין (באַ מענטשן), גיב צו צום ערשטן מין **—טע, —ן, אָדער —קע.**

אַרבעט 86.

פֿאָרמיר דעם צווייטן מין :

1. דער לערער — די לערערן
   דער אַרבעטער ______
   דער שניידער ______
   דער מאָלער ______
   דער סקולפּטאָר ______

2. דער כאַווער — די כאַוועריטע
   דער פּויער ______
   דער שאָכן ______
   דער גאַנעוו ______
   דער באַלעבאָס ______

3. דער שוסטער — די שוסטערקע
   דער בורזשוי ______
   דער אינטעליגענט ______
   דער קאָמוניסט ______
   דער סאָציאַליסט ______

טיילמאָל פֿאָרמירט מען דעם צווייטן מין דורך צוגעבן פּרוי־ צום ערשטן : פּרוי־קאַפּיטאַן. טיילמאָל איז גאָרניט נייטיק צו־ צוגעבן. מען זאָגט : זי איז אַ סקולפּטאָר, אַ דאָקטער. כאַוועריטע פּאָרזיצער.

צווישן אַלע שוסטער איז דער בעסטער שניידער יאָסל דער סטאָליער, ער מאַכט אַ היטל, ליגט עס אַפֿן קאָפּ ווי אַ הענטשקע.

פאַרקלענער־נעמען

גרויס	קלענער	קלענסטער
דער טיש	דאָס טישל	דאָס טישעלע
דאָס הויז	דאָס הייזל	דאָס הייזעלע
די קאַץ	דאָס קעצל	דאָס קעצעלע
דער שוך	דאָס שיכל	דאָס שיכעלע
דער קאָפּ	דאָס קעפּל	דאָס קעפּעלע.

דאָס זיינען פאַרקלענער נעמען. אַ קעצל מיינט אַ קליינע קאַץ. **אַלע פאַרקלענער נעמען געהערן צום דריטן מין (דאָס).** מען פאַרמירט די פאַרקלענער ווערטער דורך צוגעבן —**ל** אָדער —**עלע** צום נאָמען.

אַרבעט 87.

גיב צו די פאַרקלענער־ווערטער:

גרויס	קלענער	קלענסטער
די שטאָט	דאָס שטעטל	דאָס שטעטעלע
די באָרד	______	______
דער ברודער	______	(ניטאָ)
דער קנאָפּ	______	______
די האַנט	______	______
דער וואַלד	______	______
די באַק	______	
דאָס בוך	______	
דער הונט	______	
די מויז	______	
די הויט	______	
דאָס אויג	______	
דער בוים	______	

דאָס עפּעלע פאַלט ניט ווייט פון ביימעלע.

דאָס מויל	דאָס מײַלכל
דער טײל	דאָס טײלכל
דער רעגן	דאָס רעגנדל
די פאַן	דאָס פענדל.

גערענק: מען פאַרמירט די פאַרקלענער־פאָרם פון נעמען וואָס ענדיקן זיך אַף —ל (ווען די —ל קומט נאָך אַ וואָקאַל) דורך צוגעבן —כל (אנשטאָט —ל), — פון טייל נעמען וואָס ענדיקן זיך אַף —ן דורך צוגעבן —דל.

אַ „בויטשיקל" מיט אַ „וואַטשל".

בראָכע איז ניט צופרידן. מיין מאַמע אויך ניט. טייבל אויך ניט. איר האָט אַמאָל געזען אַז ווייבער זאָלן זיין צופרידן? זיי באַוויינען אונדז מאַנצבילן, וואָס מיר דאַרפן אַזוי האָרעווען אין אַמעריקע צו מאַכן אַ לעבן. אַ קלייניקייט — אַרבעטן אין שאַפּ! אין אַמעריקע האָט יעדער שאַפּ אַזאַ מין זייגער. אַז איר קומט אין שאַפּ, גייט איר צו צום אַלעם ערשטן און טוט אַ קוועטש דעם זייגער. ווערט דאָס אָנגערופן אַף זייער לאָשן: „פּאָנטשן די קלאָק".

„קלאָק" איז אַ זייגער און נעמט זיך, זאָגט מיין ברודער עליע, פון גלאָק. אַ גלאָק קלינגט און אַ זייגער, זאָגט ער, קלינגט אויך. אָבער נאָר אַ וואַנט־זייגער. אַ סימען האָט איר: אַ קעשענע־זייגערל קלינגט ניט, הייסט עס „וואַטש". פרעג איך באַ עליען: וואָס עפּעס „וואַטש"? זאָגט ער: „ווי דען זאָל עס הייסן?" זאָג איך „וואַטשל". פרעגט מיך עליע: „פאַר וואָס עפּעס וואַטשל?" זאָג איך: אַז אַ זייגער איז אַ זייגערל, דאַרף זיין וואַטש אַ וואַטשל. עלעהיי, זאָג איך, אַ „בוי" איז אַ יונג, איז אַ אינגל — „בויטשיק", און אַ קליין אינגעלע— „בויטשיקל". ווערט עליע אין קאַעס און זאָגט מיר, אַז איך האָב זיך אויסגעלערנט פון אונדזער כאַווער פּיניע זאָגן אַלצדינג פאַרקערט. אַ גליק, וואָס פּיניע איז ניטאָ דערביי.

(שאָלעם־אַלייכעם.)

צווייטער— ד י	1. לעבעדיקע זאַכן פון ווייבלעכן געשלעכט 2. נעמען וואָס ענדיקן זיך אויף: —ע —ונג —הייט —קייט —יק —יי —שאַפט —ור	די מאַמע, די קו, די הון די סכוירע, די טעלעגראַמע די פאַרזאַמלונג, די צעטיילונג די פרייהייט די שיינקייט די קריטיק, די פיזיק די בעקעריי, די קוויטשעריי די קלוגשאַפט, די לאַנדשאַפט די קולטור, די ליטעראַטור
דריטער— ד אָ ס	1. נעמען פון שטאָפן 2. פאַרקלענער נעמען מיט —ל, —עלע 4. נעמען וואָס ענדיקן זיך אויף: —טום —טל —עכץ —ניש 5. אַן אינפיניטיוו גע־נוצט אַלס אַ נאָמען	דאָס ברויט, דאָס גאָלד, דאָס קעצל, דאָס טישעלע דאָס אייגנטום, דאָס פויערטום דאָס פערטל, דאָס צענטל דאָס שרייבעכץ, דאָס טועכץ דאָס פינצטערניש, דאָס רעטעניש דאָס טאַנצן, דאָס שפּרינגען.

דער מין

אָריענטיר־טאַבעלע

מין	וועלכע ווערטער	ביישפּילן
	1. לעבעדיקע זאַכן פון מענלעכן געשלעכט	דער טאַטע, דער אָקס, דער האָן
	2. נעמען פון כאַדאָשים, סעזאָנען	דער יאַנואַר, דער סעפּטעמבער, דער פרילינג
ערשטער—	3. נעמען פון טעג פון דער וואָך	דער זונטיק, דער שאַבעס, דער מיטוואָך
	4. נעמען, וואָס ענדיקן זיך אויף: —יזם	דער קאָמוניזם, דער פּאַטריאָטיזם
	—אַל	דער וואָקאַל, דער לאָקאַל
	—אַנט	דער בריליאַנט, דער טאַלאַנט
	—יוו	דער קאָלעקטיוו, דער מאָטיוו
ד ע ר	—עם	דער בוידעם, דער בעזעם
	—ל (אַכוץ פאַר־קלענער נעמען)	דער פויגל, דער מאַנטל
	5. נעמען פאַרמירט פון ווערב אָן אַ פּרעפיקס אָדער סופיקס.	דער טאַנץ, דער קלאַפּ.

אַרבעט 88.

קלאַסיפיציר די פאָלגנדיקע נעמען לויט זייער מין און שטעל צו דעם ריכטיקן אַרטיקל צו יעדן:

שאַבעס	ליבעראַל	פאַבריק
פאַשיזם	דייטשלאַנד	אַקס
געשיכטע	זומער	קינד
אַכטל	קוויטשעריי	פאַטש
קאַטשקע	צעטיילונג	גלייכהייט
גוילעם	לעמפּל	געשעעניש.
אייזן	בירגערטום	האַרבסט

אַרבעט 89.

שטעל אריין דעם ריכטיקן אַרטיקל:

1. —— אַרבעטער אַרבעט זייער שווער.
2. —— קאָלעקטיוו איז זייער אַ גוטער.
3. —— ברויט און —— זאַלץ זיינען שוין געווען אַפן טיש.
4. —— ווינטער איז גוט פאַר די רייכע און שלעכט פאַר די אָרעמע.
5. —— טאַנצן געפעלט מיר ניט.
6. —— אַסטראָנאָמיע און —— פיזיק זיינען וויסנשאַפטן.
7. —— קעצל האָט אויסגעלעקט —— מילך.
8. —— פאַרזאַמלונג האָט זיך אָנגעפאַנגען שפעט, אַפילע —— פאָרזיצער איז ניט געקומען אין צייט.
9. —— צייטונג שרייבט אַז —— פאָליציי ווייסט ניט ווען —— גנייווע איז פאָרגעקומען.
10. —— אַרבעטער לאָקאַל איז אינגאַנצן צעשמעטערט גע- וואָרן פון —— פאַשיסטן: —— טיר צעבראָכן, —— פענצטער אויסגעזעצט, —— בילד פון כאַווער לענין צעריסן.

וועלוול „וואַרפט אַן אויג".

היינטיקע וואָך האָבן מיר פאַר־צייכנט אין אונדזער „קלאַס-ביכל פאַר אידיאָמען און שפּריכווערטער" אידיאָמען מיטן וואָרט „אויג". אונ־דזער וועלוול מאָלט שוין ווייטער „מענטשעלעך". אָט זעט ווי ער „וואַרפט אַן אויג".

אַרבעט 90.

שרייב אַריין די פּאַסיקע אידיאָמען פון לינקס צו יעדן פון די פאָלגנדיקע זאַצן:

1. ניט קענען וואַרטן ביז מען גיט דיר, אַריינכאַפּן אין גאַנצן.
2. זייער שטאַרק אָפּהיטן.
3. ס'איז מיר געוואָרן זייער גוט.
4. ס'איז מיר געוואָרן זייער שלעכט.
5. ער פאַרגינט ניט.

ס'איז מיר געוואָרן ליכטיק אין די אויגן.
ער האָט גרויסע אויגן.
איינשלינגען מיט די אויגן.
היטן ווי אַן אויג אין קאָפּ.
ס'איז מיר געוואָרן פינצטער אין די אויגן.

אַ קאָפּ-מענטש.

יאָסל האָט אַ קאָפּ אױף די פּלייצעס, אַן אייזערנעם קאָפּ. איך בין מיר אַ מענטש מיט אַ גראָבן קאָפּ, אַן קונצן. ווייס איך ניט וואָס זיי דרייען מיר אַ קאָפּ וועגן אים. לעצטנס האָט יאָסל פאַרריסן די נאָז, ער וויל מיט מיר ניט רעדן. איך האָב, זאָגט ער, אַ פערדס קאָפּ. ער וועט, זאָגט ער, מאַכן פון מיר אַ לייט, מיר אַרויסשלאָגן די נאַריש־קייט פון קאָפּ. האָב איך אים געזאָגט אַ שיינעם דאַנק, אויסגעלאָזט אַלע מיינע צאָרעס צו זיין קאָפּ, אַוועק פון אים און — ס'איז מיר אַראָפּ אַן אָל פון קאָפּ.

אַרבעט 91.

שרייב אַרויס אַלע אידיאָמען מיט „קאָפּ" און פאַרטייטש זיי.

אַ לעקציע אין געאָגראַפיע

אַרבעט 92.

שרייב אַראָפּ און לערן אויס די נעמען פון די קאָנטינענטן:

אייראָפּע	נאָרט אַמעריקע
אַזיע	זיד אַמעריקע
אַפריקע	אַוסטראַליע

אַרבעט 93.

אַן איינוואוינער פון אייראָפּע רופט מען אייראָפּייער.

אַן איינוואוינער פון אַמעריקע רופט מען ————.

אַן איינוואוינער פון אַזיע רופט מען ————.

אַן איינוואוינער פון אַוסטראַליע רופט מען ————.

אַרבעט 94.

קאָליר די מאַפּע און שרייב אַריין דעם אידישן נאָמען פאַר יעדן לאַנד:

1. אונגאַרן
2. איטאַליע
3. אירלאַנד
4. אַלבאַניע
5. בולגאַריע
6. בעלגיע
7. גריכנלאַנד
8. דייטשלאַנד
9. דענמאַרק
10. האָלאַנד
11. טערקיי
12. טשעכאָסלאָוואַקיע
13. יוגאָסלאַוויע
14. לאַטוויע
15. לוקסעמבורג
16. ליטע
17. נאָרוועגיע
18. פאַרבאַנד פון סאָציאַליסטישע סאָוועטן-רעפּובליקן (פ. ס. ס. ר.)
19. ענגלאַנד
20. עסטאָניע
21. עסטרייך
22. פּאָרטוגאַל
23. פּוילן
24. פינלאַנד
25. פראַנקרייך
26. רומעניע
27. שאָטלאַנד
28. שווייץ
29. שוועדן
30. שפּאַניע.

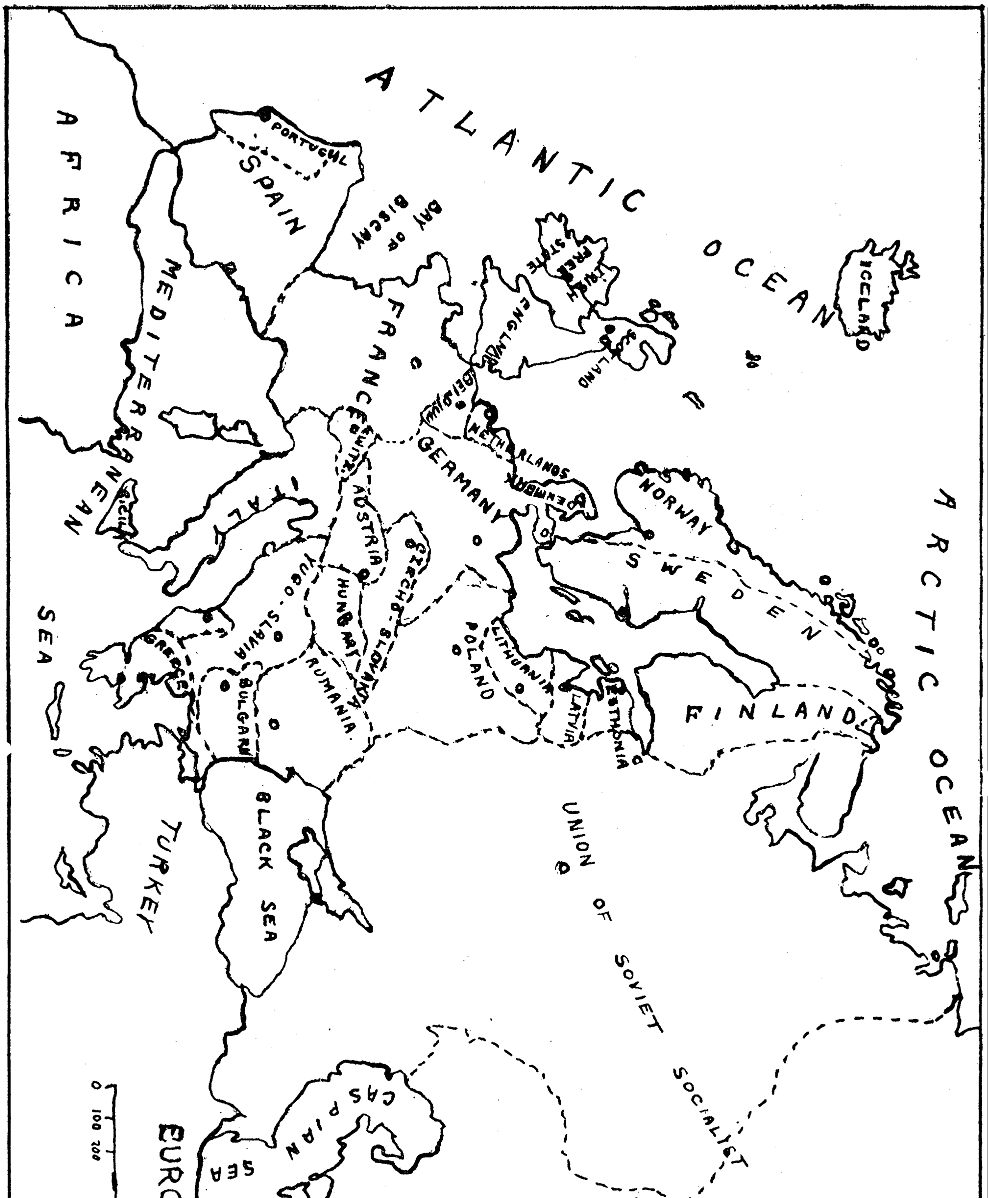
ATLANTIC OCEAN
ARCTIC OCEAN
AFRICA
MEDITERRANEAN
SEA
PORTUGAL
SPAIN
BAY OF BISCAY
FRANCE
IRISH FREE STATE
ENGLAND
NETHERLANDS
DENMARK
GERMANY
NORWAY
SWEDEN
FINLAND
ITALY
AUSTRIA
HUNGARY
YUGO-SLAVIA
RUMANIA
BULGARIA
GREECE
POLAND
LITHUANIA
LATVIA
ESTHONIA
UNION OF SOVIET SOCIALIST REPUBLICS
BLACK SEA
TURKEY
CASPIAN SEA
ARAL SEA
ASIA
EUROPE
0 100 200 400 600

אַרבעט 95.

מאַך אַ טאַבעלע פון אַלע אייראָפּייאישע פעלקער:

אַן איינוואוינער פון אונגאַרן רופט מען אונגאַר.
אַן איינוואוינער פון איטאַליע רופט מען איטאַליענער.

(פיל אויס אַלע איבעריקע פעלקער לויט דעם ליסט.)

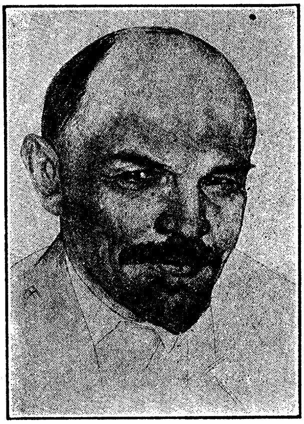

לענין

ניט קיין שוואַרצע ליכט איצט ברענען
אַף זיין יאָרצייט,
גאַנצע לענדער ברענען
מיט פייער-פלאַם פון כאַוועד לענין.

ס'ברענען אינדיע און מאַדריד,
ס'ברענען גאַסן פון האַוואַנע און בערלין
אונטער לענינס טריט.
ניטאָ קיין ליכט העללעכער און שענער
צו יאָרצייט פון כאַוועד לענין.

פון דזשאָרדזשיע ביז נאַנטשאַן
פלאַטערט נעגער האַנט, צי קולי האַנט,
זינגען יאַנגטזע כוואַליעס און עס זינגט דער גאַנג
אַ רויט געזאַנג,
און שטראָמען שוועסטערדיק צוזאַמען
צו לענין-לאַנד.

ברענט לענינס ליכט אין בלוט פון מיליאָנען,
און זיין נאָמען העלט אַף פּאַנעם פון וועלט.

(א. פּרינץ.)

אַרבעט 96.

שרייב אריין די ריכטיקע טערמינען אין יעדן זאַץ:

[מיטלענדישער, האַלב-אינדזל, יאַם, אָקעאַן, אינדזל, טאָל, נאָרט-פּאָל, פּאָרט.]

1. לינדבערג איז דער ערשטער אַריבערגעפלויגן דעם אַטלאַנטישן ——.
2. מאַלטאַ איז אַן —— אין מיטלענדישן ——.
3. אָדעס איז אַ —— אויפן שוואַרצן ——.
4. אַראַביע איז אַ ——.
5. דער מיסיסיפּי טייך שניידט דורך דעם מיסיסיפּי——.
6. פּירי האָט אַנטדעקט דעם ——.
7. פּאַלעסטינע ליגט אויפן —— יאַם.

אַרבעט 97.

זעץ איבער פון ענגליש:

I am a real Parisian.
I am an inhabitant of Vienna, Berlin, Constantinople.
I am of Adelaide, Sidney, Melbourne.
I am of London, Manchester, Bristol, Edinburgh.
I am of Madrid, Barcelona, Brussels, Frankfort, Stuttgart, Florence.
I belong in Moscow, Cracow, Warsaw.

(Walt Whitman.)

אַרבעט 98.

שטעל אריין די ריכטיקע נעמען פון די לענדער:

[אַרגענטינע, עגיפּטן, כינע, יאַפּאַן, פּאַלעסטינע.]

1. בוענאָס-איירעס איז די הויפּט-שטאָט פון ———.
2. ירושלים געפינט זיך אין ———.
3. די כינעזישע סאָוועטן געפינען זיך אין ———.
4. טאָקיאָ איז די הויפּטשטאָט פון ———.
5. קאַירא איז אין ———.

אַרבעט 99.

געפֿין אויס די אידישע נעמען פֿאַר די פֿאָלגנדיקע טייכן:

Danube. Vistula. Jordan. Nile. Thames.

געדענק: קימאַט אַלע אַנדערע געאָגראַפֿישע נעמען זיינען אין אידיש דיזעלבע ווי אין ענגליש (לעמאָשל: טשילי, פּערו, מאַדאַגאַסקאַר, ניי־זעלאַנד, טיבעט און אַז. וו.).

ווייט, ווייט אין פּאַריז און אין לאָנדאָן.

ווייט, ווייט אין פּאַריז און אין לאָנדאָן
זיינען דאָ אַזוינע מענטשן ווי מיר,
מיט הערצער ליכטיקע און בלאָנדע,
פּונקט אַזוינע מענטשן ווי מיר.

זיינען מענטשן דאָרט שטילע און שווייגן
אָדער רעדן אַף דייטש צי פֿראַנצויזיש,
ווייסן ניט פֿון אַ ווייטער טייגע
פֿון אונדז און בודיאָנישן ברויזן.

שטייט שוין טויזנטער יאָרן אַ וואַנט,
אַ וואַנט אָן אַ שוועל, אָן אַ טיר,
צי איך אויס מיין ברידערלעכע האַנט —
פּונקט אַזוינע מענטשן ווי מיר.

און איך ווייס אַף געווים ועט געשען
אַף גאַנצישער וועלטישער ברייט,
יענע מענטשן וועלן פֿאַרשטיין
אונדזערע פּראָסטע רייד.

(איציק פֿעפֿער.)

אַרבעטער פֿון דער גאַנצער וועלט,
פֿאַראייניקט זיך!

מערצאָל

די פראַגע	די פראַגעס
דער טיש	די טישן
דאָס ביכל	די ביכלעך.

קעדיי צו פאָרמירן די מערצאָל, גיב צו צו איינצאָל —ס, —ן, —ען, —עך.

אַרבעט 100.

גיב די מערצאָל פון:

1. רעוואָלוציע	2. שטול	3. טיכל
קאָמפּאָזיציע	מענטש	הינטל
טאַטע	לאָמפּ	פערדל
ליבע	סאָלדאַט	טישל
לאַגע	אויג	אינגל
באָבע	בלום	מיידל
מאַמע	זאַנג	היטל
כאַסענע	יונג	נעזל
קאָמע	הוים	העזעלע
נאַציע	קלאַנג	קעצעלע.

מערצאָל מיט —ער און —ים

דער כאַווער	די כאַוויירים
דאָס הויז	די הייזער.

ווען מען פאָרמירט די מערצאָל דורך צוגעבן —ער אָדער —ים, ענדערט זיך דער וואָקאַל אין נאָמען.

אַרבעט 101.

גיב די מערצאָל פון:

1. פלאַן
לאַנד
שאַף
מאַן
באַנד

2. האָן
גאָרטן
קלאָץ
האַלץ
שלאָס

3. בוך
שטוב
גרוב
טוך
הון

4. בויך
בוים.
מויל

אַרבעט 102.

גיב די מערצאָל פון:

יאָנטעוו	גאַנעוו	יאָסעם
שאָכן	כאַוועך	שײַװעט
מעס	דאָקטער	שאַבעס
כאָבעס	סוינע	קאַפּצן
כיידער	גאַלעך	סויכער
מיילעך	כוידעש	מייכל
ראָוו		כאַזער.

—ים אָדער —עם:

שרייב —**ים** בלויז ווען ס׳איז אַ נאָמען אין מערצאָל: כאַוויירים, פּויערים. אַלע אַנדערע ווערטער שרייב מיט —**עם**: בוידעם, פּאָנעם, אָרעם און אַנד.

מערצאָל

א) דער עפּל — די עפּל
דער פיש — די פיש

ב) דער טאַנץ — די טענץ
דער קאָפּ — די קעפּ.

בײַ טייל נעמען איז די מערצאָל דיזעלביקע ווי די איינצאָל.
בײַ טייל נעמען בייט זיך בלויז דער וואָקאַל.

אַרבעט 103.

גיב די מערצאָל פון:

1. אָרבל
האָר
הערינג
בריוו
פיינט
פריינט
פינגער
שטריק
שטערן
פערד
ליכט
ציפּער
קנעכט
שוועסטער
לעפל
פענצטער
בייגל
ציגל
טריט
רעכט.

2. האַנט
באַנק
פּאַטש
באַרג
גאַסט
קנאָפּ
וואָרעם
טאָג
נאָגל
נאָז
פּוס
קו
הונט
ברודער
שוך
מויז
פויגל
צאָן
לויז.

פיל הענט ברעכן מויער און וועגט

צאָלווערטער

לייען איבער שנעל און הויך:

דריי און דרייסיק רויטע רייטער זײַנען געריטן אַף דריי און דרייסיק רויטע פערד און האָבן געשריען דריי מאָל: הוראַ! הוראַ! הוראַ!

אַרבעט 104.

מאַך טאַבעלעס (שרייב אַרויס די צאָלן מיט ווערטער, ניט מיט ציפערן):

I 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20.

II 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30.

III 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100.

One Hundred זאָגט מען אין אידיש **הונדערט** (ניט איין הונדערט).

One Thousand — **טויזנט**. A Million זאָגט מען **אַ מיליאָן**.

O איז אין אידיש **זעראָ** אָדער **נול**.

163 = הונדערט דריי און זעכציק.

1,300,423 = אַ מיליאָן דריי הונדערט טויזנט פיר הונדערט דריי און צוואַנציק.

אַרבעט 105.

שרייב איבער מיט ווערטער די צאָלן:

1933; 135; 72; 1,044; 1,329,945; 98; 396; 261; 1812; 77; 617.

רעטעניש.

אַ פאַרמער האָט 7 שטאַלן און 10 פערד. ווי קען ער איינשטעלן זײַנע 10 פערד אין די 7 שטאַלן אַז ער זאָל האָבן פּלאַץ פאַר אַלע פערד, און יעדעס פערד זאָל זײַן אַליין אין אַ שטאַל?

אַרבעט 106.

ענטפֿער מיט ווערטער די פֿראַגעט:

1. אין וועלכן יאָר איז פֿאָרגעקומען די פּאַריזער קאָמונע?
2. ווען איז כּאַוועער לענין געשטאָרבן?
3. ווען איז פֿאָרגעקומען דער בירגער־קריג אין אַמעריקע?
4. ווען איז טשאַרלס רוטנבערג געשטאָרבן?
5. ווען האָט זיך אָנגעפֿאַנגען דער ערשטער 5־יאָר פּלאַן?

ער וויל נאָך...

אַ קינד שטייט לעבן אַ שול און וויינט. גייט פֿאַרביי אַ מאַן און פֿרעגט:

— וואָס וויינסטו, אינגעלע?

— דער לערער האָט מיך געפֿרעגט, וויפֿל ס'איז זעקס מאָל זיבן.

— גיי אַריין און זאָג אים — צוויי און פֿערציק.

— כ'האָב אים שוין געזאָגט דריי און פֿופֿציק, און ער איז נאָך אַלץ ניט צופֿרידן.

זי קען ניט ציילן אַף צוריק.

אַ שטייגער, וואָס וועט איר זאָגן אַף אַזאַ מייסע? טאַטע־מאַמע און פֿיר קינדער זיינען פֿאַרהאַלטן געוואָרן אין עלים איילאַנד, ניט אַהער, ניט אַהין. וואָס איז? באַם פֿאַרהער האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז זייערם אַ קינד, אַ מיידל פֿון אַ יאָר צוועלף, קען ניט ציילן אַף צוריק. מען פֿרעגט זי:

— וויפֿל ביסטו אַלט?

זאָגט זי:

— צוועלף יאָר.

פֿרעגט מען זי ווידער:

— וויפֿל ביסטו אַלט געווען פֿאַראַיאָרן אין דער צייט?

ווייסט זי ניט. זאָגט מען איר:

— צייל פֿון איינס ביז צוועלף.

ציילט זי. זאָגט מען איר:

— צייל פֿון צוועלף צוריק ביז איינס.

קאָן זי ניט. ווען מען פֿרעגט באַ מיר אַזאַ זאַך: צייל, — צייל איך דאָך ווי אַ וואַסער:

— צוועלף, עלף, צען, ניין, אַכט, זיבן, זעקס, פינף, פיר, דריי, צוויי, איינס. אַ טייערע מעציע!
איז געבליבן, אַז מען קען דאָס מיידל קיין אַמעריקע ניט אַריינלאָזן.
(שאָלעם־אַליכעם.)

אַ קונץ מיט ציפערן.

נעם די ציפערן 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 — צעשטעל זיי אין די ניין קעסטעלעך אַזוי, אַז עס זאָל זיך פון יעדער זייט באַקומען די צאָל 18.

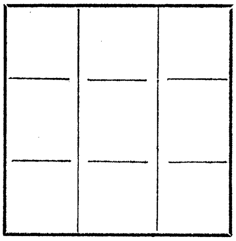

וואָג און מאָס

1. א) וויפל פיס האָט אַ קאַץ? — אַ קאַץ האָט 4 פיס.
   ב) ווי לאַנג איז דער טיש? — דער טיש איז 3 **פוס** לאַנג.

2. א) וואָס האָסטו געקויפט? — 4 טעלער און 3 גלעזער.
   ב) וויפל וואַסער האָסטו געטרונקען? — איך האָב אויסגעטרונקען 2 **גלאָז** וואַסער.

> ווערטער וואָס באַצייכענען מאָס און וואָג קומען אַלעמאָל **נאָך אַ צאָלוואָרט** אין איינצאָל (זאָצן 1ב, 2ב).

אַרבעט 107.

שטעל אַריין איינצאָל אָדער מערצאָל:

1. דער וועג ציט זיך (מייל) און (מייל).
2. ער איז געגאַנגען 7 (מייל) צופוס.
3. (שאָ)־לאַנג האָב איך אַף אים געוואַרט.
4. גיב מיר 7 (גאַלאָן) וואַסער.
5. 2 (שאָ) און 20 (מינוט) שטיי איך און וואַרט.
6. די סאָוועטישע קוילן פּראָדוקציע איז געשטיגן אַף מיליאָנען (טאָן).

אַ גלאָז מילך.

A glass of milk— אַ גלאָז מילך (אָן אַ פּרעפּאָזיציע)

A pound of sugar— אַ פונט צוקער (אָן אַ פּרעפּאָזיציע)

אַרבעט 108.

זעץ איבער:

1. He bought 15 lbs. of potatoes. 2. Give me 3 quarts of milk. 3. A capitalist preaches: "Each child should drink at least 4 glasses of milk a day." 4. A delegation of our children's branch went to the principal and got a pair of shoes for one of the boys. 5. I waited for 45 minutes. 6. He walked for 16 miles. 7. How many pounds in a ton? Which do you mean—a ton of iron, or a ton of feathers? 8. How tall are you? Five feet. 9. What time is it? Seventeen minutes past 7. 10. I bought a dozen eggs, half a pound of butter and a quart of milk.

אַ רעטעניש.

אַ מאַן האָט געהאַט 3 קאַנען: איינע האָט געהאַלטן 7 גאַלאָן, די צווייטע — 5 גאַלאָן און די דריטע — 3 גאַלאָן. די 7-גאַלאָנדיקע קאַן איז געווען פול מיט גאַזאָלין. די אַנדערע צוויי — ליידיק. ער האָט באַדאַרפט אָפּמעסטן 4 גאַלאָן גאַזאָלין — ווי קען ער עס טאָן?

קונצן מיט שוועבעלעך.

ווי קען מען מאַכן פון צוויי שוועבעלעך צען?
ווי קען מען מאַכן פון דריי שוועבעלעך זעקס?
ווי קען מען מאַכן פון פיר שוועבעלעך זיבן?

אַדיעקטיוו

דער **אַלטער** טיש איז צעבראָכן.

די **רויטע** פאָן האָט געפלאַמט אין דער זון.

דאָס **פערטע** ביכל איז אינטערעסאַנט.

די **נייע** כאַווערים קומען אָן.

אַדיעקטיוו איז אַ וואָרט וואָס באַצייכנט אַ סימען פון אַ זאַך.
אַדיעקטיוו ענטפערט אַף דער פראַגע: וועלכער? וואָסער?
דער אַדיעקטיוו קומט אַלעמאָל מיט אַ נאָמען, **שטימט מיט מיטן נאָמען**, און **בייט זיין ענדונג לויטן מין**:

אויב דער נאָמען איז אין ערשטן מין, ענדיקט זיך דער אַדיעקטיוו מיט —**ער** (דער אַלט**ער**).

אויב דער נאָמען איז אין צווייטן מין, ענדיקט זיך דער אַדיעקטיוו מיט —**ע** (די רויט**ע**).

אויב דער נאָמען איז אין דריטן מין, ענדיקט זיך דער אַדיעקטיוו מיט **ע** (דאָס פערט**ע**).

אין מערצאָל ענדיקט זיך דער אַדיעקטיוו אַלעמאָל מיט —**ע**.

אַרבעט 109.

שטעל אַריין דעם אַדיעקטיוו צו יעדן נאָמען:

שוואַרץ	דער —— טיש	די —— באַנק	דאָס —— קעצל
הויך	דער —— בוים	די —— וואַנט	דאָס —— הויז
ליכטיק	דער —— טאָג	די —— זון	דאָס —— אויג
לאַנג	דער —— וועג	די —— שלאַכט	דאָס —— פענצטערל
קלוג	דער —— כאַוועער	די —— לערערן	דאָס —— מיידעלע
רויט	דער —— פוקס	די —— הון	דאָס —— טיכל
צעריסן	דער —— מאַנטל	די —— בלוזע	דאָס —— קלייד
מעשענער	דער —— גלאָק	די —— שיסל	דאָס —— קנעפל
נאַס	דער —— רעגן	די —— שויב	דאָס —— ביכל
היים	דער —— קלימאַט	די —— קויל	דאָס —— גלאָז.

ווי מען פאַרמירט אַדיעקטיוון

1. די לענדער **פון אייראָפּע** = די **אייראָפּייאישע** לענדער.
2. אַ בריק געמאַכט **פון שטאָל** = אַ **שטאָלענע** בריק.
3. אַ פירער **פון דער בורזשואַזיע** = אַ **בורזשואַזער** פירער.

> ווען מען פאַרמירט אַן אַדיעקטיוו פון אַ נאָמען אָדער אַ ווערב, גיט מען צו די ענדונגען —יש, —ען, —אַל, —יק, —לעך און אַנדערע.

אַרבעט 110.

שאַף אַדיעקטיוון פון די פאָלגנדיקע נאָמענס:

1. אַ זייגער געמאַכט פון גאָלד — אַ גאָלדענער זייגער
2. אַ קלייד געמאַכט פון וואָל —
3. אַ העמד געמאַכט פון לייוונט —
4. אַ טאָפּ געמאַכט פון קופּער —
5. אַ פויגל געמאַכט פון פּאַפּיר —
6. אַ טעלער געמאַכט פון צין —
7. אַ וואַנט געמאַכט פון שטיין —
8. אַ האַמער געמאַכט פון אייזן —
9. אַ טויער געמאַכט פון האָלץ —
10. אַ לעפל געמאַכט פון ביין —

אַרבעט 111.

מאַך אַדיעקטיוון פון די פאָלגנדיקע ווערטער:

1) וואָלקן — וואָלקנדיק	2) באַנאַכט — באַנאַכטיק
יאָנטעוו —	זאַמד —
מוירע —	זון —
סייכל —	פלייש —
פייער —	שניי —

3) גליק — גליקלעך
געפאַר —
נוץ —
קליינבירגער —
גאָט —

4) דאָרף — דאָרפיש
שטאָט —
היסטאָריע —
פּראָלעטאַריער —
סאָוועט —

אַרבעט

שטעל אַריין אָנשטאָט די נאָמענס אין קלאַמערן אַדיעקטיוון:

2. דער (פּאַרטיי) קאָלעקטיוו איז אַ גוטער.
1. די (קאָנסטיטוציע) געזעצן זיינען אַלעמען באַקאַנט.
3. זיי זינגען (נאַציע) לידער.
4. עס איז געווען זייער (קאָמעדיע) צו זען, ווי ער האָט דערציילט דעם וויץ מיט אַ (טראַגעדיע) פּנים.
5. אַ (גראַמאַטיק) קלאַל איז גאָרניט אַזוי (דראַמע) ווי דו מיינסט.
6. ער איז אַ (סענטימענט) מענטש.
7. (רעוואָלוציע) אַרבעטער מאַרשירן און זינגען לידער.

באַמערק: ווען דו ווייסט ניט ווי צו שאַפן דעם אַדיעקטיוו פון **אינטערנאַציאָנאַלע ווערטער** אין אידיש, דערמאָן זיך אין די ענגלישע אַדיעקטיוון. זיי זיינען זייער ענלעך. לעמאָשל:

קולטורעל —	Cultural
רעוואָלוציאָנער —	Revolutionary
אינדיווידועל —	Individual
ראַציאָנאַל —	Rational

און אַ סאַך, אַ סאַך אנדערע.

אַדיעקטיוו מיט אומבאַשטימיקן אַרטיקל און אָן אַרטיקל באַם דריטן מין

אַן אַלט בוך איז צעריסן.
ליב קינד, וואָס וויינסטו?

> אין דריטן מין — ווען דער נאָמען קומט מיטן אומ־באַשטימיקן אַרטיקל אָדער אָן אַן אַרטיקל, קומט דער אַדיעקטיוו אָן אַן ענדונג (אַלט, ליב).

אַרבעט 112.

שרייב אַריין די אַדיעקטיוון, וואָס שטייען אין קלאַמערן, מיט די ריכטיקע ענדונגען:

1. דער (אַלט) מאַן שווייגט.
2. דאָס (רויט) טיכל איז זייער שיין.
3. אַ (גוט) שילער האָט ריין זיינע ביכער.
4. די „מאָרגן-פרייהייט" איז אַ (קאַמף) צייטונג.
5. דער (הויך), (ברייטביינערדיק) ביל האָט זיך אָנגעבויגן.
6. אַ (שוואַרץ) קעצל ליגט לעבן טיר.
7. דאָס (ערשט) ביכל איז צעריסן.
8. (בראַוו) יאָטן זיינען מיר.
9. דער (קלוג) כאַוועך לענין האָט געפירט די אַרבעטער.
10. ראָזע לוקסעמבורג האָט מען גערופן „די (רויט) ראָזע".
11. שטערנדל, (רויט) שטערנדל, פינקלסט נאָכאַנאַנד.
12. דער (העלדיש) רויטאַרמייער מיט ביקס אין דער האַנט, היט דאָס (גרויס) אַרבעטער לאַנד.
13. (שוואַרץ) פויגל, פלי געשווינט,
    זאָג מיין מאַמעניו, איך בין געזונט.
    ווער וועט גיין אַף מיין לעווייע —
    נאָר דאָס פערד, דאָס (געטריי). (פון אַ פאָלק-ליד.)
14. די (אידיש) שפּראַך האָט ניט קיין סאַך (גראַמאַטיש) קלאָלים.
15. איך האָב אַזוי אָנגעפאַנגען מיין בריוו: „(טייער) פאָטער און (ליב) מוטער..."

פּ אַ ר ב ן.

שוואַרצע, געלע, רויטע, ברוינע
מישט די פאַרבן אויס צוזאַמען,
אַלע מענטשן זיינען ברידער
פון איין טאַטן, פון איין מאַמען.

(י. ל. פּערעץ.)

אַרבעט 113.

פאַרב יעדן קוואַדראַט לויטן אָנגעוויזענעם קאָליר:

שוואַרץ | גרוי | ווייס | ברוין

פּורפּור | אָראַנזש | בלוי

גרין | געל

רויט

אַרבעט 114.

קלייב צו נעמען צו די פאָלגנדיקע אַדיעקטיוון:

1. אַן אַלט ______
2. די גרויע ______
3. דאָס בלינדע ______
4. דער יונגער ______
5. מיין טייערער ______
6. די ווייסע ______
7. אַ רויטע ______
8. דער שטומער ______
9. דאָס צעריסענע ______
10. זיין עלטערער ______

ר ע ט ע נ י ש.

אַ ווייסער מויער און אַ געלער מויער. ווייל מען קומען צום געלן, מוז מען צעברעכן דעם ווייסן.

פֿאַרגלייך־פֿאָרמעס פֿון אַדיעקטיוו

1. בעני איז אַ **שטאַרקער** באָכער.
2. פֿיליפּ איז אַ **שטאַרקערער** יונג פֿון אים.
3. יאַנקל איז **דער שטאַרקסטער** יונג.

אַן אַדיעקטיוו קען קומען אין 3 **גראַדאַציעס** (שטאַרקער־שטאַרקערער־שטאַרקסטער). די גראַדאַציעס דריקן אויס די מאָס פֿון שטאַרקייט פֿון אַדיעקטיוו. מען רופֿט זיי: **פּאָזיטיוו**, **קאָמפּאַראַטיוו** (פֿאַרגלייך־פֿאָרם), **סופּערלאַטיוו** (העכסטע פֿאָרם).

אַרבעט 115.

שטעל אַריין די קאָמפּאַראַטיוון און סופּערלאַטיוון צו די פֿאָלגנדיקע אַדיעקטיוון:

פּאָזיטיוו	קאָמפּאַראַטיוו	סופּערלאַטיוו
ווייך	ווייכער	ווייכסטער
גרין		
ברוין		
געל		
ליכטיק		
שנעל		
טרויעריק		
פֿריילעך		
טייער		
ביליק		

[געדענק: מען שרייבט פֿריילעך, ביליק (נישט פֿריילאַך, ביליג).]

ווי, פֿון.

ברויט איז ביליקער **פֿון** גאָלד,
אָדער
ברויט איז ביליקער **ווי** גאָלד.

Bread is cheaper than gold.

מערי איז קליגער **פֿון** גאָלדען,
אָדער
מערי איז קליגער **ווי** גאָלדע.

Mary is cleverer than Goldie.

גערענק :

1. ווען דו פאַרגלייכסט בלויז 2 זאַכן אָדער מענטשן, נוץ אַלעמאָל דעם קאָמפּאַראַטיוו.
2. זעץ איבער דעם ענגלישן than אַף ווי אָדער פון (קיינמאָל ניט דען !).

אַרבעט 116.

זעץ איבער פון ענגליש :

1. The window is wider than the door.
2. The sea is deeper than the river, but the ocean is the deepest.
3. The patient is sicker today than yesterday.
4. This is the newest style in dresses.
5. I think Charlie Chaplin is the funniest and most talented of all comedians.

שוואַרצסטער, ברייטסטער, בייזסטער.

פאָרמיר סופּערלאַטיוו דורך צוגעבן —**סטער** צום פּאָזיטיוו. שרייב **ברייטסטער** (ברייט+סטער, כאָטש עס קלינגט ווי ברייצטער), שרייב **שוואַרצסטער** (שוואַרץ+סטער, כאָטש מען הערט ניט דעם ס) און אַז. וו.

אָבער — דער **נאַסטער** (ניט נאַססטער).

אַרבעט 117.

פאַרענדיק די גראַדאַציעס :

פּאָזיטיוו	קאָמפּאַראַטיוו	סופּערלאַטיוו
געזונט	געזינטער	געזינטסטער
דעליקאַט	______	______
האַרט	______	______
פרעמד	______	______
ווילד	______	______
מילד	______	______
ווייס	______	______
מיעס	______	______

היים	______	______
שטאָלץ	______	______
קורץ	______	______
קאָמיש	______	______
ליטויש	______	______
סימפּאַטיש	______	______
בייז	______	______
גראַציעז	______	______
מיסטעריעז	______	______

אומרעגלמעסיקע גראַדאַציעס

וואָס לענגער דו וואַרטסט, אַלץ ערגער וועט ווערן.

> טייל אַדיעקטיוון האָבן אַ וואָקאַל ענדערונג אין די פאַרגלייך-פאָרמעס: **לאַנג—לענגער—לענגסטער.**
>
> טייל פאַרגלייך-פאָרמעס זיינען אינגאַנצן אַנדערש פון זייערע אַדיעקטיוון: **שלעכט—ערגער—ערגסטער.**

אַרבעט 118.

פאַרענדיק די פאַרגלייך-טאַבעלע:

פּאָזיטיוו	קאָמפּאַראַטיוו	סופּערלאַטיוו
לאַנג	לענגער	לענגסטער
		קעלטסטער
	עלטער	
שיין		
קליין	קלענער	
		קירצסטער
יונג		
	העכער	
		גרעסטער
געזונט		
		ערגסטער
	בעסער	

אַרדענונג־צאָלן

1. כייעם איז דער **ערשטער** שילער אין זיין קלאַס.

2. ניו־יאָרק איז די **צווייטע** גרעסטע שטאָט אין דער וועלט.

> **גערענק:**
> ערשטער, צווייטער זיינען **אָרדענונג-צאָלן.**
> די אָרדענונג-צאָלן זיינען אַדיעקטיוון און האָבן דיזעלביקע ענדונגען וואָס אַלע אַדיעקטיוון (—**ער**, —**ע**).

אַרבעט 119.

שרייב אַרויס אין ווערטער די פאָלגנדיקע אָרדענונג־צאָלן:

I (1	XI (2
II	XII
III	XIII
IV	XIV
V	XV
VI	XVI
VII	XVII
VIII	XVIII
IX	XIX
X	XX

אַרבעט 120.

שטעל אַריין די ריכטיקע אָרדענונג־צאָלן:

1. מיר פייערן דעם ——— מיי.

2. דזשאָן ריד דערציילט, אַז לענין האָט געזאָגט: דעם **(VI)** איז צו פרי אַרויסצוטרעטן, דעם **(VIII)** קען זיין צו שפּעט. מיר מוזן אָנפאַנגען דעם **(VII)**.

3. מיר פייערן די פּאַריזער קאָמונע דעם ——— מערץ.

4. לענין איז געשטאָרבן דעם ——— יאַנואַר, 1924.

5. דעם ——— מערץ איז דער אינטערנאַציאָנאַלער פרויען־טאָג.

XXI — איין און צוואַנציקסטער.
XXX — דרייסיקסטער.
100ער — הונדערטסטער.
142טער — הונדערט צוויי-און-פערציקסטער.
1,000טער — דער טויזנטסטער.

אַרבעט 121.

גיב די אָרדענונג-צאָלן:

א) פון 20 ביז 30.

ב) 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100.

ג) 74; 88; 351; 209; 546; 1,372; 123.

ר ע ט ע נ י ש.

ווער קומט צום ערשטן
אין שול אַריין?

דער רייכער
האָט
זיין גאָט אין קעשענע

האָמאָנימען

באַקן.

באַ יוינע דעם בעקער אין הויז טוט יעדער עפּעס אַן אַרבעט: יוינע דער בעקער שטייט אַ גאַנצן טאָג באַם אויוון און האַלט אין איין **באַקן** ברויט, און זיין זון פישל דרייט זיך אַרום אַ גאַנצן טאָג און האַלט אין איין קייען אַףביידע **באַקן**.

> דיזעלבע ווערטער מיט פאַרשיידענע באַדייטן רופט מען **האָמאָנימען** (באַקן, באַקן).
>
> וואָס דאָס וואָרט מיינט, קען מען בלויז וויסן פונעם אינהאַלט פון זאַץ.

אַרבעט 122.

שטעל צוזאַמען זאַצן מיט די פאָלגנדיקע האָמאָנימען:

א) שטערן — דער שטערן לייכט אין הימל.
שטערן — איך האָב זיך צעקלאַפּט דעם שטערן.
שטערן — זיי שטערן מיר אין דער אַרבעט.

ב) זון
זון

ג) וועגן
וועגן
וועגן

ד) נעמען
נעמען

ה) אַכט
אַכט

ו) קעמל
קעמל

אַרבעט 123.

דערקלער די פאָלגנדיקע האָמאָנימען:

א) קלאַס — אַ צימער אין שול.
קלאַס — אַ טייל פון דער געזעלשאַפט.

ב) שטעקן
שטעקן

ג) באָדן
באָדן

ד) מאָלן
מאָלן

ה) פּיר
פּיר

אַרבעט 124.

זעץ איבער אַף ענגליש:

א) שנור —
שנור —

ב) שטיין —
שטיין —

ג) געריכט —
געריכט —

ד) שווער —
שווער —

וואָרט־שפּיל

מיין פעטער „עסטער".

— איך האָב אַ פעטער **עסטער**.
— גיי־שוין־גיי, דו נאַרסט אָפּ, דו מיינסט אַ מומע עסטער.
— אָ, ניין, אַף מיין וואָרט, אַ פעטער.
— ווי קען דאָס זיין?
— מיין פעטער איז אַזאַ מין מענטש: וואָס מע גיט אים —
עסט ער.

אַזעלכע וויצן קען מען מאַכן מיט אַ סאַך אַנדערע האָמאָנימען.

אַרבעט 125.

דערקלער די פאָלגנדיקע וואָרטשפּילן:

1. גאַנץ גוט — קאַטשקע נאָך בעסער.
2. אַז דו וועסט דאַרפן אויפשטיין, וועל איך דיך אַוועקגעבן.
3. זיין קאָפּ האַלט זיך אַף איינפאַלן.

רעטענישן.

1. איך האָב אַ וואָרף געטאָן אַ שטעקן אין וואַנט און ער איז געבליבן שטעקן.

2. פאַרוואָס קויפט אַן אַנטיסעמיט אַ גראָבן שטעקן?

סוביעקט, אָביעקט.

1. **דער גוטער כאַוער** רעדט.

2. איך הער **דעם גוטן כאַוער**.

אין 1 איז „דער גוטער כאַוער" דער **סוביעקט** פון זאַץ, ער טוט די טואונג. ער ענטפערט אַף דער פראַגע — ווער? ווער רעדט? (באַ ניט-לעבעדיקע זאַכן — וואָס?).

אין 2 איז ער דער **אָביעקט** פון זאַץ, אַף אים גייט אַריבער די טואונג. ער ווערט געהערט. דער אָביעקט ענטפערט אַף דער פראַגע—וועמען? (באַ ניט-לעבעדיקע זאַכן— וואָס?). וועמען הער איך? דעם גוטן כאַוער.

אַזאַ אָביעקט הייסט דירעקטער אָביעקט.

1. **די גוטע כאַווערטע** איז אוגדזער לערערן — סוביעקט

2. מיר האָבן ליב **די גוטע כאַווערטע** — אָביעקט

1. **דאָס קליינע קינד** וויינט — סוביעקט

2. איך זע **דאָס קליינע קינד** — אָביעקט

געדענק:

אין אָביעקט פון ערשטן מין בייט זיך דער אַרטיקל: **דער** ווערט **דעם**, דער אַדיעקטיוו נעמט די ענדונג —ן.

אין אָביעקט פון צווייטן און דריטן מין בלייבן די אַרטיקלען און די אַדיעקטיוון דיזעלבע וואָס אין סוביעקט.

אַרבעט 126.

שרייב אַרויס די פֿאָלגנדיקע זאַצן און שטרייך אונטער דעם סוביעקט מיט 1 שטריך, דעם אָביעקט מיט 2 שטריכן:

1. דער לערער לערנט די קינדער.
2. לענין האָט געפֿירט די אַרבעטער.
3. דער אַלטער האַקט האָלץ.
4. קאַרל מאַרקס האָט אָנגעשריבן „דאָס קאַפּיטאַל“.
5. איך האָב אויסגעלערנט די פּאָעמע.
6. צינד אָן דעם לאָמפּ.
7. כאַוווער פֿאַווער האָט אָנגעשריבן „לאַבזיק“.
8. כייעם און בעני לייענען די צייטונג.
9. דער פּאָליסמאַן האָט געשלאָגן דאָס הינטל.

אַרבעט 127.

שטעל אַריין די ריכטיקע ענדונגען צו די אַרטיקלען און אַדיעקטיוון:

1. ד— פֿריילעכ— יאַטל טראָגט הויך ד— רויט— פֿאָן.
2. ד— רוסיש— פּויערטום האָט געקעמפֿט קעגן צאַר.
3. האָסטו עפּשער געזען ד— ניי— לערער?
4. ד— עקספּלואַטירט— אַרבעטער האָט פֿיינט ד— רייכ— באָס.
5. ד— יונג— פּיאָנער רופֿט ד— אָרימ— בויסקאַוט ער זאָל העלפֿן קעמפֿן פֿאַר עסן און קליידער אין סקול.
6. ד— אָרעמ— מאַמע טראָגט ד— קראַנק— קינד אָף די הענט.
7. ד— לעצט— בריוו האָט ד— לערערן אַליין אָנגעשריבן.
8. ד —סאָוועטיש— אַרבעטער האָבן שנעל פֿאַרענדיקט ד— ערשט— פֿינפֿיאָר פּלאַן.
9. פֿריידל האָט ליב צו לערנען ד— אידיש— גראַמאַטיק.
10. מיין קליינער ברודער איז אַ „שלאָגלער“. ער האָט צע־ריסן ד— ניי— העפֿט, אויסגעגאָסן ד— רויט— טינט—, צעבראָכן ד— גוט— פֿען, אַראָפּגעריסן ד— איינציק— קנעפּל פֿון זיין רעקל, און שיר ניט צעטראָגן ד— גאַנצ— הויז.

אַרבעט 128.

פאַרענדיק די זאַצן:

I

1. דאָס אַלטע פענצטער ————(שטעל אַריין פּרעדיקאַט)
2. ער צעברעכט ————(שטעל אַריין אָביעקט)

1. דער קראַנקער טאַטע ————
2. דער דאָקטער היילט ————

1. די נייע לערערן ————
2. מיר קענען ————

1. די אַלטע ביכער ————
2. זיי באַהאַלטן ————

II

1. ———— איז זייער שיין (שטעל אַריין סוביעקט)
2. ———— דעם נייעם טאַנץ (שטעל אַריין סוביעקט און פּרעדיקאַט)

1. ———— האָט זיך געענדיקט.
2. ———— די וויכטיקע פאַרזאַמלונג.

1. ————איז זייער געשמאַק.
2. ———— דאָס קאָרענע ברויט.

1. ———— זיינען וואוילע קינדער.
2. ———— די יונגע שילער.

די פּרעפּאָזיציע

אַף די וועגן פֿון לאַ וועגאַס,
אין נעוואַדאַ שטאַט,
דורכן גליענדיקן מידבאָר
שלעפּט זיך מיד און מאַט
אַן אַרמיי **פֿון** אַרבעטזוכער,
צו דער דאַמב **פֿון** פּרעזידענט.
אויסגעצערט און אויסגעהונגערט,
שטרעקן דורשטיק אוים די הענט:
„פֿאַרבט **מיט** אונדזער בלוט די דאַמבע רויט
פֿאַר אַ שטיקל טרוקן ברויט.“

(י. א. ראָנטש.)

> פּרעפּאָזיציע בינדט צונויף אַ נאָמען מיט אַן אַנדערן טייל פֿון זאַץ און ווייזט אָן אַף דער באַציאונג צווישן זיי.

די פּרעפּאָזיציעס וואָס מען נוצט אַממערסטן:

אונטער, אויסער, איבער, אין, אינמיטן, אָן, אָנשטאָט, אַף, אַרום, באַ, ביז, בעשאַס, דורך, הינטער, וועגן, זייט, כּוץ, לויט, לעבן, מיט, נאָך, פֿאַר, פֿאַרביי, צווישן, קעגן, קיין.

אַרבעט 129.

שרייב אָן זאַצן מיט די פֿאָלגנדיקע פּרעפּאָזיציעס:

אויסער, כּוץ, בעשאַס, לויט, אָנשטאָט, דורך.

אַרבעט 130.

שטעל אַריין די ריכטיקע פּרעפּאָזיציעס:

מיר וואוינען —— דער 12טער גאַס. —— אונדזער הויז וואַקסן ביימער. די קינדער שפּילן זיך —— גאַס. מיר האָבן ניט קיין אַנדער שפּילפּלאַץ —— אונדזער געגנט. די קינדער —— מיין סקול האָבן זיך אָרגאַניזירט און מיר קעמפן —— אַ שפּילפּלאַץ. מיר האָבן געשיקט אַ דעלעגאַציע —— דעם פּרינציפּאַל —— אונדזער סקול. —— אונדז

זיינען אויך געגאַנגען עטלעכע מאַמעס. מיר האָבן אים דערציילט — אונדזער לעבן און דער פּרינציפּאַל האָט צוגעזאָגט, אַז ער וועט — אונדז קריגן אַ שפּילפּלאַץ. מיר האָבן געענטפערט, אַז מיר וועלן וואַרטן — 2 וואָכן, — דעם ערשטן יוני. אויב ער וועט אונדז — דעמאָלט ניט קריגן קיין שפּילפּלאַץ וועלן מיר נאָכאַמאָל קומען.

יאָ, נאָר — קאַמף קענען די אָרעמע געווינען.

איבער דעם — איבערן.

איבערן הויז פליט אַן עראָפּלאַן.
אונטערן טיש שלאָפט די קאַץ.

> איבער, אונטער, פאַר + **דעם** פאַרקירצט מען אויף:
> **איבערן, אונטערן, פאַרן** (אָן אַן אַפּאָסטראָף!).
> אין, אַן, פון + דעם = **אינעם, אַנעם, פונעם.**

אַרבעט 131.

פאַרקירץ:

1. בעשאַס דעם פייער בין איך ניט געווען אין דעם הויז.
2. הינטער דעם וואַלד שפּילן זיך קינדער.
3. ביז דעם וועג גייען מיר צוזאַמען. בײַ דעם וועג שיידן מיר זיך.

אידיש איז אַנדערש ווי ענגליש

I waited for him	1. איך האָב **אויף** אים געוואַרט —
We went to Chicago	2. מיר זיינען געפאָרן **קיין** שיקאַגאָ —
They went by boat	3. זיי זיינען געפאָרן **מיט** דער שיף —
This was sent by Louis	4. דאָס איז געשיקט געוואָרן **פון** לואין —

געדענק:
ניט אַלעמאָל נוצט מען אין אידיש דיזעלבע פּרעפּאָזיציעס וואָס אין ענגליש.

אַרבעט 132.

זעץ איבער:

1. There is a big cellar under our house.
2. This letter was written by him.
3. The boats pass through the channel.
4. We went to Philadelphia by car.
5. Let's ask for a different book.
6. "My Childhood" was written by Gorki.
7. Why did you choose him instead of me?
8. Because of your laziness, we missed the play.
9. Aeroplanes fly over our city.
10. I looked for you, Berl. Here is a gift for you.
11. We stood at the door.
12. The poor family was without coal for the winter.
13. Mildred comes to school without books, without a pencil, without an eraser—without everything.
14. Don't stand near the door, get to work.

אַ ראַכמאָנעס אַף דער שפּראַך.

כּייעם דערציילט ווי אַזוי ער איז געפאָרן קיין באָסטאָן:
— מיר האָבן געגאַנגען צו באָסטאָן באַ אַ קאַר, מיר האָבן געקוקט פאַר דיר, מיר האָבן געוואַרט פאַר דיר, האָסטו ניט געקומען — האָבן מיר געפאָרן מיט אָן דיר.

[דערציילט אָן גרייזן.]

אַפּן גאַנעוו ברענט דאָס היטל.

צייט און דאַטעס

1. מאַרקס איז געבוירן געוואָרן **דעם פינפטן** מיי, 1818.
2. לענין איז געשטאָרבן **דעם צוואַנציקסטן** יאַנואַר, 1924.
3. מיר פייערן **דעם ערשטן** מיי.

דאַטעס אַף אידיש קומען אַזוי: דער טאָג פריער, נאָכדעם דער מאָנאַט. נוץ אַלעמאָל דעם אָביעקטיוון בייג־פאַל, אַכוץ ווען די דאַטע איז דער סוביעקט פון זאַץ.

אַרבעט 133.

זעץ איבער:

1. January the 7th.
2. March the 18th.
3. The 1st of August.
4. July 4th.
5. November the 7th.

אַרבעט 134.

שרייב אָן זאַצן מיט די אויבנדיקע דאַטעס.

ער האָט געאַרבעט צוויי וואָכן.
He worked for 2 weeks.
זי איז געבוירן געוואָרן דעם אַכצנטן נאָוועמבער.
She was born on November the 18th.

געדענק:
אין אידיש נוצט מען ניט די פּרעפּאָזיציעס ווען מ׳רעדט וועגן צייט.

אַרבעט 135.

זעץ איבער:

1. I rode for ten hours.
2. I waited for 25 minutes.
3. My mother came on the 4th.
4. He has not worked for six months.
5. The leaves are yellow in autumn.

6. When did you see him? On Friday.
7. I'll meet you at 2 o'clock.
8. Exactly at six we stop work.
9. He spoke for ten minutes.
10. The demonstration will take place on Thursday, at 4 p. m.

כּאַדראַשים אַף אידיש:

יאַנואַר	מיי	סעפּטעמבער
פעברואַר	יוני	אָקטאָבער
מערץ	יולי	נאָוועמבער
אַפּריל	אָגוסט	דעצעמבער

אַ מייסע פון אַ גאַנץ יאָר.

פרי איז פרילינג אָנגעקומען,
און דער זומער, עטוואָס
שפּעטער,
אַף דער ערד צעשאָטן בלומען
און אַף ביימער—גרינע בלעטער.

אָנגעאַרבעט, אָנגעלאָפן,
אַלע פעלדער אויסגעטראָטן —
זיינען ביידע איינגעשלאָפן
אַף אַ קילן, גרינעם שאָטן.

און דערווייל האָט זייער „פעטער
האַרבסט" פּאַמעלעך זיך פאַרקליבן,
און מיט גאָלד אַף גרינע בלעטער
האַרבסט געשיכטעס אָנגעשריבן...

איז דער „זיידע פון די צייטן",
ווייסער ווינטער, אָנגעפלויגן
אַף זיין ווייסן פערד, פונווייטן,
און דעם האַרבסט מיט ווייס
באַצויגן.

(ל. בערקאָוויטש.)

ס'נעמט אים אַ יאָר מיט אַ מיטוואָך.

אומדירעקטער אָביעקט מיט אַ פּרעפּאָזיציע

1. מיר רעדן **צו דעם אַלטן לערער** — צו וועמען רעדן מיר ?
2. ער דערציילט **וועגן דער רוסישער רעוואָלוציע** — וועגן וואָס דערציילט ער ?
3. מאַלי שפּילט זיך **מיט דעם קליינעם קעצל** — מיט וועמען שפּילט זיך מאַלי ?

אין די זאַצן זיינען די נאָמענס **אומדירעקטע אָביעקטן**.

אַן אומדירקטער אָביעקט נעמט ניט אָפּ זיך די טוּאונג פון זאַץ. (מען קען ניט זאָגן „דער אַלטער לערער ווערט גערעדט").
די טוּאונג **ציט זיך** צום אומדירעקטן אָביעקט און איז פאַר־בונדן מיט אים דורך אַ פּרעפּאָזיציע.

דער אומדירעקטער אָביעקט ענטפערט אָפּ די פראַגעס : צו וועמען ? צו וואָס ? מיט וועמען, וואָס ? איבער וועמען, וואָס ? און אַזוי ווייטער.

	סוביעקט	אומדירעקטער אָביעקט
1טער מין.	דער אַלטער לערער לערנט	איך רעד צו דעם אַלטן לערער
2טער מין.	די רוסישע רעוואָ־לוציע איז פאָרגע־קומען אין 1917	ער דערציילט וועגן דער רוסישער רעוואָלוציע
3טער מין.	דאָס קליינע קעצל ליגט	זי שפּילט זיך מיט דעם קליינעם קעצל.

באַמערק :

וואָסערע ענדערונגען קומען פאָר אין אַרטיקל און אַדיעק־טיוו, ווען ס'קומט דער אומדירעקטער אָביעקט ?

אַרבעט 136.

גיב דעם אומדירעקטן אָביעקט:

1. דער קילער אָוונט ———— | ווענן ————
2. די קאָלעקטיווע פֿאַרם ———— | אַף ————
3. דאָס קליינע לעמפּל ———— | פֿון ————
4. די ברוינע קו ———— | אַף ————
5. דער שטאַרקער לייב ———— | מיט ————
6. דאָס נייע קלייד ———— | צו ————
7. די אַלטע הייזער ———— | אין ————
8. די שמאָלע גאַס ———— | אַף ————
9. דער אייזערנער האַמער ———— | מיט ————
10. דאָס קליינע טישל ———— | אונטער ————

אַרבעט 137.

שרייב אָן 8 זאַצן מיט אומדירעקטן אָביעקט פֿון די פֿאָלגנדיקע נאָמענס:

1. דאָס פֿרייע סאָוועטנלאַנד
2. די גרויסע בעקערייַ
3. דער בלויער פֿויגל
4. די אומגליקלעכע הון
5. דער יונגער פּיאָנער
6. דאָס קלוגע רעטעניש
7. די אידישע שול
8. דער שיינער קעמפֿ

אַרבעט 138.

שטעל אַריין די ריכטיקע אַרטיקל און אַדיעקטיוו ענדונגען:

1. ד— העלדיש— קלאַראַ צעטקין האָט ניט קיין מוירע געהאַט פֿאַר ד— פֿאַשיסטיש— טעראָר.

2. מיט ד— טאַטן גייט ד— מאַמע, מיט ד— מאַמען גייט דער קליינ— מוליק, מיט מוליקן גייט די רויט— ריווקע, נאָך ריווקען לויפֿט ד— בילנדיק— לאַבזיקל.

3 ד— אַלט— רעוואָלוציאָנער איז געזעסן אין ד— שטיינערנ— טורמע.

4. ד— סאָוועטן-פֿאַרבאַנד איז ד— פֿאָטערלאַנד פֿאַר די אַרבע-טער פֿון ד— גאַנצ— וועלט.

5. פֿון ד— ווייט— בירא-בידזשאַן איז אָנגעקומען אַ פֿריילעכ— בריוו.

6. פֿון ד— אייגענ— פֿאַמיליע בין איך געוואָרן פֿאַרשעמט,
פֿון ד— אייגענ— ברודער בין איך געוואָרן פֿאַרפֿרעמדט.
(פֿון אַן אַלט פֿאָלקליד.)

אומדירעקטער אָביעקט אָן אַ פּרעפּאָזיציע

1. ער גיט דער נייער כאַוועֹרטע זיין העפט.
2. איך דאַנק דעם קינד פֿאַר דער שיינער מאַטאָנע.
3. זיי ענטפֿערן דעם לערער: „שטענדיק גרייט!“

טייל ווערבן — ווי ווייזן, געבן, דערציילן, זאָגן, דאַנקען, צאָלן, שרייבן, העלפֿן און אַנדערע — נעמען דעם אומדירעקטן אָביעקט אָן אַ פּרעפּאָזיציע.

[קימאַט באַ אַלע די ווערבן פּילט זיך אַז מ׳קען אַריינשטעלן די פּרעפּאָזיציע צו.]

אַרבעט 139.

שטעל אַריין דעם אומדירעקטן אָביעקט:

1. מיר ווייזן (די יונגע שאָכנטע) אונדזערע נייע ביכער.
2. זיי באַצאָלן (דער שאָפֿער) פֿאַר (די טעקסי).
3. איך דאַנק (די גוטע שניידערן) פֿאַר אַזאַ שיין קלייד.
4. ער דערציילט (דער גאַנצער קלאַס) וועגן כאַוועֹר סטאַלינס קינדער יאָרן.
5. אַנרי באַרביוס האָט געקעמפֿט קעגן (די אימפּעריאַליס־טישע מילכאָמע).
6. מאַרקס און ענגעלס האָבן געלערנט די אַרבעטער ווי זיך צו באַפֿרייען פֿון (דער הערשנדיקער קלאַס).
7. גיי, זאָג (די מאַמע) און (דער טאַטע), אַז איך שרייב (דער ברודער) אַ בריוו.
8. אונדזער שול האָט געגעבן (דער קינדער ברענטש) אַ שיינע מאַטאָנע.
9. ענטפֿער (דאָס קינד) אױף (די פֿראַגע).
10. מען דאַרף (די קראַנקע שוועסטער) אויפֿנייען אַ נייעם מאַנטל.

איין ווערב קען נעמען 2 אָביעקטן, אַ דירעקטן און אַן אומ־דירעקטן:

איך שרייב דעם לערער אַ בריוו.

דעם לערער — אומדירעקטער אָביעקט.
וועמען (צו וועמען) שרייב איך? — דעם לערער.

אַ בריוו — דירעקטער אָביעקט.
וואָס שרייב איך? — אַ בריוו.

אַרבעט 140.

שרייב אַרויס אַלע נעמען און ווייז אָן זייער פּלאַץ אין זאַץ:
סוביעקט, אָביעקט אָדער אומדירעקטער אָביעקט.

די אָנגעגליטע ערד האָט זיך געקילט, אָנגעפילט די לופט מיט אַ וואַרעמקייט, וואָס האָט געטריקנט אין האַלדז, געקלעפּט די אויגן. אויפן זאַמדיקן וועג האָבן זיך באַוויזן עטלעכע שאָטנס.

— מען קומט, דאַכט זיך, פון פעלד, האַ? — האָט דער אַלטער נעגער אָנגעשטעלט אַן אויער. — זאָל דאָס זיין בוקערט?

— זיידע, דאָס איז ניט בוקערט — האָט דאָס אייניקל פרעד אָנ־געכאַפּט דעם אַלטן פאַרן האַנט. — דאָס קומט אָן דער שעריף מיט נאָך עטלעכע מענטשן.

— ווער, דער שעריף? — האָט דער אַלטער זיך אויפגעשטעלט מיט אַ קרעכץ און גענומען רופן די טאָכטער. — קיטי, קיטי, וואָס זאָגסטו, וואָס דער שעריף קומט צו אונדז אַזוי שפּעט, האַ?

אַן איבערגעשראָקענע איז קיטי געשטאַנען. נאָכדעם איז זי מיטן אַלטן אַרויס פון שטוב.

פאַר דער שטוב איז געשטאַנען דער שעריף, ניט קיין הויכער יונגערמאַן, דאַר און בייגיק; אויפן אָרעם האָט ער געטראָגן אַ ביקס. מיט אים זיינען געשטאַנען דריי מיטליעריקע פּאַרמער.

— גוד־איוונינג, דזשים! — האָט דער שעריף וואוילעריש באַ־גריסט דעם אַלטן.

— גוד־איוונינג, קעפּטן! — האָט זיך דזשים פאַרנייגט און געוויזן אויף דער אָפענער טיר. — אָנגעלייגטע געסט!

(י. אפּאטאָשו.)

בייגפאַלן

ערשטער מין

סוביעקט — **דער אַלטער אַרבעטער** אַרבעט ניט.

אָביעקט — איך קען **דעם אַלטן אַרבעטער.**

אומד. אָביעקט — איך רעד מיט **דעם אַלטן אַרבעטער.**

צווייטער מין

סוביעקט — **די יונגע כאַווערטע** איז אין מיין קלאַס.

אָביעקט — איך זע **די יונגע כאַווערטע.**

אומד. אָביעקט — ער העלפּט **דער יונגער כאַווערטע.**

דריטער מין

סוביעקט — **דאָס בלייכע קינד** איז הונגעריק.

אָביעקט — ער שפּייזט **דאָס בלייכע קינד.**

אומד. אָביעקט — די מוטער גייט מיט **דעם בלייכן קינד.**

מערצאָל

סוביעקט — **די גוטע שילער** לערנען.

אָביעקט — ער לערנט **די גוטע שילער.**

אומד. אָביעקט — מיר רעדן וועגן **די גוטע שילער.**

די ענדערונג וואָס קומט פאַר אינעם אַרטיקל און אַדיעקטיוו, וועלכע קומען מיטן נאָמען, רופט מען **ביינפאַלן**.

די ענדערונג ווענדט זיך אַלעמאָל פונעם פּלאַץ וואָס דער נאָמען פאַרנעמט אין זאַץ: צי ער איז אַ **סוביעקט**, **אָביעקט** אָדער **אומדירעקטער אָביעקט**.

די ביינפאַלן הייסן: סוביעקטיווער ביינפאַל, אָביעקטיווער ביינפאַל, אומדירעקטער ביינפאַל.

[ס'איז קעדיי צו וויסן: די ביינפאַלן האָבן אויך אַנדערע נעמען: סוביעקטיווער = נאָמינאַטיוו, אָביעקטיווער = אַקוזאַטיוו, אומדירעקטער אָביעקט = דאַטיוו.]

אַרבעט 141.

בייג אין זאַצן (ווי די אויבנדיקע):

דער בראַווער יונג.	דאָס געבאַקענע ברויט.
די רויטע פאָן.	די מידע מענטשן.

אַרבעט 142.

זעץ איבער פון ענגליש:

1. The brave Parisian workers held the city for 71 days.
2. I wrote the same composition about three times.
3. The Chicago martyrs died for the workers' cause.
4. The old woman lived in a torn shoe.
5. The workers and all the poor people fight for political freedom.
6. My father works in a very big factory.
7. Let us go with the teacher to the exhibition.
8. Lenin was the brave and wise leader of the working class.
9. Eugene Victor Debs was thrown into prison because he fought against the imperialist war.
10. The "Icor" sent a delegation to Biro-Bidjan, Jewish Autonomous Region in the Soviet Union.

אַרבעט 143.

זעץ איבער:

It will be a wonderful time for everybody when a rich country like America or England comes to see the truth which Karl Marx taught and begins to live sensibly. Russia

has always been a poor and very backward country. The nobles and priests kept it so scandalously backward that less than a hundred years ago most of the people were still slaves or serfs, and for some years after the revolution other countries fought it and did it all the harm they could. So Russia is working aaginst great difficulties but it is already doing wonderful things for the workers and their children. Most of the people have turned their old churches into schools or libraries or nurseries for the babies. There more care is taken of babies and young children and their mothers than in any country in the world, and the teaching in the schools is better. As far as possible they are thoroughly educating all the people and building good homes for the workers. Once they get all their farms and factories working smoothly in the way Karl Marx advised, they will show the world the real way to make people happier and better.

(BISHOP BROWN—Teachings of Karl Marx for Boys and Girls.)

װעלװל איז „אַװעק מיט אַ נאָז“.

אַרבעט 144.

שרײַב אַ קאָמפּאָזיציע מיט די פּאָלגנדיקע אידיאָמען :

1. האָבן פליגן אין נאָז.
2. דרײען מיט דער נאָז.
3. מיט אַן אַראָפּגעלאָזטער נאָז.
4. עס ברענט אונטער די הענט.
5. דרײען מיטן גראָבן פינגער.
6. זיך צעליגן װי באַם טאַטן אין װײנגאָרטן.
7. זיך מאַכן פאַר אַ מענטשן.
8. האַקן אַ טשײניק.
9. דרײען אַ ספּאָדיק.
10. זיך שלאָגן קאָפּ אָן װאַנט.

גערענק : קעדײ צו קענען אַ שפּראַך, דאַרף מען קענען אירע אידיאָמאַטישע אױסדרוקן. פאַרשרײַב אַלע אידיאָמען װאָס דו הערסט און לײענסט, און באַנוץ זיך מיט זײ באַם רעדן און באַם שרײַבן.

נעמען וואָס בייטן זיך באַם בייגן

דער לערער האָט דערציילט וועגן לענינען.
איך רעד מיט דזשענין.
האָסטו געלייענט דזשעק לאָנדאָנען?
ער האָט געזען דעם טאַטן.

טייל נעמען (ווי איד, מענטש, טאַטע, זיידע) און אַלע אייגן-נעמען (נעמען פון מענטשן) נעמען אָן —ן אין אומדירעקטן אָביעקט און אָביעקטיוון בייגפּאַל. —ען, ווען די נעמען ענדיקן זיך מיט —ם אָדער —ן (כייעמען, סטאַלינען).

אַרבעט 145.

זעץ איבער:

1. What do you know about Liebknecht?
2. Did you see Moishe?
3. I was thinking about Marx.
4. Have you read Shakespeare? No, but I read Sholem Aleichem.
5. I told Tom about our plan.
6. Sam has never heard about John Reed.

אַרבעט 146.

שטעל אַריין די ענדונגען:

1. איך רעד מיטן טאַט— וועגן מיין זייד—.
2. מיר האָבן געזען אַ איד—, איז ער געווען זייער ענלעך צו מענאַכעם-מענדל—.
3. דו האָסט געלייענט דאַרווינ—? וואָס זאָגט ער: אַ מענטש קומט פון אַ מאַלפּע, צי אַ מאַלפּע קומט פון אַ מענטש—?
4. מיט וועמען האָסטו גערעדט? — מיט וועמען האָב איך ניט גערעדט? מיט בעני— און מיט פּעני—, מיט בערל— און מיט שמערל—, מיט ליפּע— און מיט ציפּע—, — מיט אַלעמען.

פּאָסעסיוו

1. **כּאַווער רוטנבערגס רעדע** האָט געמאַכט אַ טיפן איינדרוק.
2. **דער גוטער מאַמעס** קינד איז ניט זייער גוט.
3. **דעם נייעם שילערס** ביכער זיינען ניט ריין.

> אין די זאַצן האָבן די נעמען אַ נייע פאָרמע, וואָס באַצייכנט **אָנגעהעריקייט** (וועמעס ביכער? דעם גוטן שילערס ביכער = ביכער וואָס געהערן צום גוטן שילער). די פאָרמע רופט מען **פּאָסעסיוו**.

ווי פאָרמירט מען דעם פּאָסעסיוו? פּונקט ווי דעם אומדירעקטן אָביעקט, נאָר צום נאָמען קומט צו אַ —ס (אָן אַן אַפּאַסטראָף!):

אומדירעקטער אָביעקט		פּאָסעסיוו
די בליקן פון **דעם בייזן היטער**	—	**דעם בייזן היטערס** בליקן.
דער מאַן פון **דער יונגער שוועסטער**	—	**דער יונגער שוועסטערס** מאַן.
דאָס פּייקל פון **דעם קליינעם קינד**	—	**דעם קליינעם קינדס** פּייקל.

> **מען זאָגט**: דעם טאַטנס, דעם אידנס, דעם מענטשנס, דעם זיידנס (בלויז באַ די נעמען).
>
> **מאַרקס ביכער** — ניט מאַרקסעס ביכער.
>
> **פּערעצעס לידער** — ניט פּערעצס לידער.

אַרבעט 147.

פאָרמיר דעם פּאָסעסיוו פון די פאָלגנדיקע אומדירעקטע אָביעקטן:

1. די ביכער פון דזשאַן ריד = דזשאַן רידס ביכער.
2. די קינדער פון טאַטן.
3. די רייד פון כּאַווער לענין.
4. אונטער דער אָנפירונג פון סטאַלינען.
5. דער טויט פון סאַקאָ און וואַנזעטי.

6. די לופט געשעפטן פון דעם אידן.

7. אַן אייניקל פון דעם קאַמונאַר.

8. די ביאָגראַפיע פון דער אַלטער מוטער בלור.

9. די צאָרעס פון דעם לערער.

10. די קאָמפּאָזיציע פון דעם קינד.

עס וויים די קאַץ וועמעס פלייש
זי האָט אויפגעגעסן.

ווי אַזוי מען בייגט די פּערזאָניקע פּראָנאָמענס

1. **ער** גיט **מיר** אַ בוך.
2. **זיי** האָבן **דיך** ניט באַמערקט.
3. האָסט **זי** געזען? האָסטו **איר** געגעבן דאָס בוך?

אין וועלכע בייגפאַלן קומען אויבן ער, מיר, זיי, דיך, זי, איר?

די פּערזאָניקע פּראָנאָמענס — איך, דו, ער, זי, מיר, איר, זיי — האָבן די 3 בייגפאַלן פונקט ווי יעדער אַנדערער נאָמען.

סוביעקטיווער	אָביעקטיווער	אומד. אָביעקט
איך	מיך	מיר
דו	דיך	דיר
ער	אים	אים
זי	זי	איר
מיר	אונדז	אונדז
איר	אייך	אייך
זיי	זיי	זיי

אַרבעט 148.

שטעל אַריין דעם ריכטיקן פּראָנאָמען:

1. זי גיט (מיר—מיך) דאָס בוך. 2. ער שלאָגט (דיר—דיך). 3. האָסט (איר—זי) געזען? 4. איך האָב מיט (דיך—דיר) ניט גערעדט. 5. לאָז ניט פון (מיך—מיר). 6. גיב (זי—איר) דאָס בוך. 7. אַ דאַנק (דיר—דיך), מיין פריינט. 8. ער ברענגט (מיך—מיר) אַ מאַטאָנע. 9. איך לערן (זי—איר) שרייבן אידיש. 10. מאָטל האָט געזאָגט: „(מיר—מיך) איז גוט, איך בין אַ יאָסעם.“ 11. די קינדער זינגען אַזאַ לידל: „איך זע (דיר—דיך), מיין כאַווער.“

אידיש איז אַנדערש ווי ענגליש

אומפערזענלעכע פראַזעס

I am very cold.	מיר איז זייער קאַלט —
He likes the book.	דאָס בוך געפעלט אים —
She is very sorry.	עס פאַרדריסט זי זייער —

אַנשטאָט דעם ענגלישן סוביעקט און פּרעדיקאַט, נוצט מען אין אידיש אין די פאַלן אַן **אומפערזענלעכע פראַזע** (עס איז קאַלט, עס געפעלט, עס פאַרדריסט) + אַ פערזאָניקן פּראָנאָמען אין אומדירעקטן פאַל (טיילמאָל אין דירעקטן).

אַרבעט 149.

בייג אין אַלע פערזאָנען:

עס אַרט מיך ניט   עס פאַרדריסט מיך | מיר איז געלונגען

אַרבעט 150.

זעץ איבער:

1. How did you like the play?
2. My leg hurts.
3. She is sorry that she disturbed the meeting.
4. He has a very bad cold.
5. The rich go to Florida, so they are warm even during the winter.
6. Little Abie is very cold, because he has no coat.
7. She succeeded in writing a good composition.
8. The children fell asleep before supper.
9. We are very hot to-day.
10. We are having a very hot summer.
11. Sammy doesn't care, whether he gets a good mark or not.
12. You don't care about your work, do you?

דער אַלעפבייס.

אַ	וי	מ—ם
אָ	ז	נ—ן
א	זש	ס
ב	ט	ע
ג	טש	פּ
ד	י	פֿ—ף
דזש	ײַ	צ—ץ
ה	ײ	ק
ו	כ—ך	ר
וו	ל	ש

בוכשטאַבן, וואָס קומען נאָר אין העברייאישע ווערטער:

ב, ח, כּ, תּ, ת.

ב אין העברייאיש איז אויך וו. לעמאָשל: חבר = כאַווער, גנב = גאַנעוו (בלויז ווייניק העברייאישע ווערטער האָבן ו אַלס אַ וו: אווהאי, ווידוי).

ח ווערט אָפט גענוצט אין העברייאישע ווערטער אַלס כ. אַלע העברייאישע ווערטער, וואָס פאַנגען זיך אָן מיטן קלאַנג כ, שרייבט מען מיט אַ ח. לעמאָשל: חבר, חדר, חרטה און אַז. וו.

ווען סאָף וואָרט איז דאָ דער קלאַנג --אַך (אָדער —עך), שרייבט מען ח. לעמאָשל: כוח =קויעך, מוח =מויעך.

כּ ווערט אָפט גענוצט אין העברייאיש אַלס ק: כשר, כעס.

ש איז טיילמאָל אין העברייאיש אַ ס: שונא = סוינע.

תּ = ט. לעמאָשל: תלמיד, תמיד.

ת = ס, בלויז צום סאָף וואָרט: אמת = עמעס, מתנות = מאַטאָנעס. (אַלע מערצאָלן פון העברייאישע ווערטער, וואָס ענדיקן זיך אַף —עס, שרייבט מען —ות: בהמות, גנבות, צרות.)

א

א — אַלעף

אברהם (אַוורהָם) — — — אַ נאָמען
אָדם (אָדעם) — — — אַ נאָמען
אדרבה (אַדרדאַבע) — — — גאָך בעסער
אופן (אויפן) — — — אַרט, ווי אַזוי
אות (אָס) — — — letter בוכשטאַב
אותיות (אויסיעס) — — — מערצאָל פון אָס
אוודאי (אַוואַדע) — — — געוויס, זיכער
אחריות (אַכראַיעס) — — — פאַראַנטוואָרטלעכקייט
אימה (אוימע) — — — שרעק
אכזר (אַכזער) — — — אַ האַרטער מענטש, אָן געפיל
אכזריות (אַכזאָריעס) — — — שלעכטקייט, cruelty
אליהו (עליע) — — — אַ נאָמען
אלמן (אַלמען) — — — אַ מאַן, וואָס זיין פרוי איז געשטאָרבן
אלמנה (אַלמאָנע) — — — אַ פרוי, וואָס איר מאַן איז געשטאָרבן
אלף־בית (אַלעפבייס) — — — אַלפאַבעט
אמת (עמעס) — — — וואָר, ריכטיק
אסתר (עסטער) — — — אַ נאָמען
אפיקורס (אַפּיקוירעס) — — — אַ ניטגלויביקער, אַטעאיסט
אפילו (אַפילע) — — — even,מעגלעך
אפרים (עפרויעם) — — — אַ נאָמען
ארץ ישראל (ערעץ איסראָעל) — — — פאַלעסטינע

ב

בּ — בייס

בדלות (בעדאַלעס) — — — אָרעם
בהלה (בעהאָלע) — — — צעטומלעניש
בהמה (בעהיימע) — — — אַ באַשעפעניש, cattle
בהמות (בעהיימעס) — — — מערצאָל פון בעהיימע
בושה (בושע) — — — אַ שאַנד
בחור (באָכער) — — — אַ דערוואַקסן אינגל, lad
בחורים (באָכערים) — — — מערצאָל פון באָכער
בחינם (בעכינעם) — — — אומזיסט
ביזיון (ביזאָיען) — — — אַ שאַנד
ביזיונות (ביזיוינעס) — — — מערצאָל פון ביזאָיען
בית המדרש (בעסמעדרעש) — — — אַ פלאַץ צו דאַוונען און צו לערנען רעליגיע
בית המקדש (בעסמיקדעש) — — — דער אַמאָליקער טעמפל אין פאַלעסטינע
בית עולם (בעסוילעם) — — — cemetery
בכיוון (בעקיוון) — — — purposely
בכלל (ביקלאַל) — — — אין אַלגעמיין
בלבול (בילבל) — — — אַן אויסגעטראַכטע באַשולדיקונג, frame-up
בן יחיד (בעניאָכיד) — — — אַן איינציקער זון
בנוגע (בענעגייע) — — — וואָס אָנבאַלאַנגט, concerning

בפרט (ביפראַט) — — — — — — — — ספּעציעל
בקיצור (בעקיצער) — — — — — — — אין קורצן
ברוגז (ברויגעז) — — — — — — — — צעקריגט
בריה (בעריע) — — — — — — — — געשיקט cracker-jack
ברירה (ברײרע) — — — — — — — אויסוואַל
בר־מצווה (באַרמיצווע) — — — — — — רעליגיעזע צערעמאָניע פאַר אַ אינגל, וואָס ווערט אַלט 13 יאָר.
בשורה (בסורע) — — — — — — — — נײעס

ג

ג — גימל

גאווה (גײווע) — — — — — — — — — גרויסהאַלטן זיך
גאון (גאָען) — — — — — — — — געניאַלער מענטש
גבורה (גוואורע) — — — — — — — — שטאַרקייט, קראַפט
גיבור (גיבער) — — — — — — — — אַ שטאַרקער, אַ ריז
גביר (גוויר) — — — — — — — — אַ רײכער
גדולה (געדולע) — — — — — — — — אַ סימכע, אַ פרייד
גוזמא (גוזמע) — — — — — — — — איבערטרייבן, exaggeration
גולם (גוילעם) — — — — — — — — אַן אידיאָט
גורל (גוירל) — — — — — — — — fate
גזלן (גאַזלען) — — — — — — — — אַ רויבער
גזרה (גזײרע) — — — — — — — — אַ דעקרעט צו אונטערדריקן
גט (געט) — — — — — — — — — divorce
גיהנום (געהענעם) — — — — — — — — hell
גלות (גאָלעס) — — — — — — — — פאַרטריבן ווערן, exile
גלח (גאַלעך) — — — — — — — — אַ פריסטער
גמרא (געמאָרע) — — — — — — — — רעליגיעזער אידישער בוך
גן־עדן (גאַניידן) — — — — — — — — heaven
גנב (גאַנעוו) — — — — — — — —
גנבים (גאַנאָווים) — — — — — — — מערצאָל פון גאַנעוו
גנבה (גנײווע) — — — — — — — — דאָס גאַנווענען
גנבות (גנײוועס) — — — — — — — מערצאָל פון גנײווע

ד

ד — דאַלעד

דאגה (דײגע) — — — — — — — — זאָרג
דבורה (דוואוירע) — — — — — — — — אַ נאָמען
דוד (דאָוויד) — — — — — — — — אַ נאָמען
דוחק (דויכעק) — — — — — — — — פעלן, lack
דווקא (דאַפקע) — — — — — — — — דורכוים
דור (דאָר) — — — — — — — — generation
דירה (דירע) — — — — — — — — אַ וואוינונג
דלות (דאַלעס) — — — — — — — — אָרעמקייט, נויט
דניאל (דאָניעל) — — — — — — — — אַ נאָמען

דעה (דייע) — — — — — — — אַ מיינונג
דרך־ארץ (דערעכערעץ) — — — — — רעספּעקט
דרשה (דראָשע) — — — — — — רעליגיעזע רעדע (אויך: אַ פּוסטע רעדע)
דרש'ענען (דאַרשענען) — — — — — רעדן אין דער וועלט אַריין

ה

ה — היי

היזק (העזעק) — — — — — — — אַ שאָדן
הכלל (האַקלאַל) — — — — — — — נו
הלוואה (האַלוואָע) — — — — — — באָרגן, loan
הלואי (האַלעוויי) — — — — — — אַן אויסדרוק פון אַ וואונטש
המון (האַמוין) — — — — — — מאַסע
הנאה (האַנאָע) — — — — — — — פאַרגעניגן
העזה (האָזע) — — — — — — — — כוצפּע, insolence
הפקר (העפקער) — — — — — — — פאַרלאָזן, אומפאַראַנטוואָרטלעך
הצלחה (האַצלאָכע) — — — — — — גליק, מאַזל
הרג'ענען (האַרגענען) — — — — — שלאָגן, טויטן
השכלה (האַסקאָלע) — — — — — — אויפקלערונג ; אַ באַוועגונג באַ אידן אין 19טן יאָרהונדערט פאַר בילדונג.

ו

ו — וואָוו

ווידוי (ווידע) — — — — — — — — confession

ז

ז — זייען

זיכרון (זיקאָרן) — — — — — — — גערעדנקען, memory
זכר (זאָכער) — — — — — — — — male
זכרים (זכאָרים) — — — — — — — מערצאָל פון זאָכער
זכר (זויכער) — — — — — — — אַן איבערבלייבעניש
זמן (זמאַן) — — — — — — — — טערמין
זקן (זאָקן) — — — — — — — — אַן אַלטער מאַן
זקנים (זקיינים) — — — — — — — מערצאָל פון זאָקן
זקנה (זקיינע) — — — — — — — אַן אַלטע פרוי
זקנות (זקיינעס) — — — — — — — מערצאָל פון זקיינע

ח

ח — כעס

חבר (כאַווער) — — — — — — — — קאַמעראַד, פריינט
חברטע (כאַווערטע) — — — — — — 2טער מין פון כאַווער
חברה (כעווירע) — — — — — — — אַ גרופּע
חבר'יש (כאַוועריש) — — — — — — פריינטלעך
חבר'ן זיך (כאַווערן זיך) — — — — — זיין פריינט
חידוש (כידעש) — — — — — — — — אַ וואונדער

חדר (כיידער) — — — — — — — — אַ רעליגיעזע שול
חודש (כוידעש) — — — — — — — — אַ מאָנאַט
חוה (כאַווע) — — — — — — — — אַ נאָמען
חוזק (כויזעק) — — — — — — — — שפּאַס
חולה (כוילע) — — — — — — — — אַ קראַנקער
חולאים (כוילאָאים) — — — — — — — מערצאָל פון כוילע
חומש (כומעש) — — — — — — — — ערשטע פינף ביכער אין דער ביבל
חופה (כופּע) — — — — — — — — — כאַסענע-צערעמאָניע
חוץ (כוץ) — — — — — — — — — אויסער
חוצפה (כוצפּע) — — — — — — — — האָזע, insolence
חורבה (כורווע) — — — — — — — — רואינירטע געביידע אָדער פּלאַץ
חורבן (כורבן) — — — — — — — — רואינע
חוש (כוש) — — — — — — — — — sense
חושד זיין (כוישעד זיין) — — — — — באַשולדיקן, suspect
חושך (כוישעך) — — — — — — — — פינצטערניש
חזיר (כאַזער) — — — — — — — —
חזן (כאַזן) — — — — — — — — —
חיה (כייע) — — — — — — — — — animal
חיים (כייעם) — — — — — — — — אַ נאָמען
חסרון (כיסאָרן) — — — — — — — אַ פעלער, defect
חכם (כאָכעם) — — — — — — — — — אַ קלוגער
חכמה (כאָכמע) — — — — — — — — קלוגשאַפט
חלה (כאַלע) — — — — — — — — — ווייס ברויט
חלום (כאַלעם) — — — — — — — — טרוים
חלומות (כאַלוימעס) — — — — — — — מערצאָל פון כאַלעם
חלק (כיילעק) — — — — — — — — אַ טייל
חלשות (כאַלאָשעס) — — — — — — — nausea, faint
חלש'ן (כאַלעשן) — — — — — — — — פאַלן אין כאַלאָשעס
חן (כיין) — — — — — — — — — שיינקייט grace
חניפה (כאַניפע) — — — — — — — — flattery
חנוכה (כאַנוקע) — — — — — — — — אַ רעליגיעזער יאָנטעוו
חסיד (כאָסיד) — — — — — — — — אַ פרומער
חסידות (כסידעס) — — — — — — — — — אַ רעליגיעזע באַוועגונג בײַ אידן
חרטה' (כאַראָטע) — — — — — — — — regret
חרם (כײרעם) — — — — — — — — excommunication, ban
חרפה (כאַרפּע) — — — — — — — — אַ שאַנד
חשבון (כעזשבן) — — — — — — — — אַ רעכענונג
חתונה (כאַסענע) — — — — — — — — —
חתן (כאָסן) — — — — — — — — — —

ט

ט — טעם

טבע (טעווע) — — — — — — — — כאַראַקטער, נאַטור
טובה (טויווע) — — — — — — — — favor
טועה (טויע) [זיין זיך] — — — — — — מאַכן אַ טאָעס

טלית (טאַלעס) — — — — — — — —
טעות (טאָעס) — — — — — — — אַ גרייז
טעם (טאַם) — — — — — — — — געשמאַק
טענה (טײנע) — — — — — — — אַרגומענט, claim
טענה'ן (טײנען) — — — — — — — אַרגומענטירן
טריף (טרײף) — — — — — — — ניט קאָשער

י

י — יוד

יבשה (יאַבאָשע) — — — — — — — — לאַנד (קעגנזאַץ צו וואַסער, יאַם)
ידיעה (יעדיע) — — — — — — — נײעס
יהודה (יעהודע) — — — — — — — אַ נאָמען
יהוה (יעהאָוואָ) — — — — — — — — נאָמען פון גאָט בײַ אידן
יום־טוב (יאָנטעוו) — — — — — — —
יום־כפור (יאָמקיפּער) — — — — — —
יונה (יוינע) — — — — — — — אַ נאָמען
יוסף (יאָסעף) — — — — — — — אַ נאָמען
יורש (יוירעש) — — — — — — — דער, וואָס קריגט אַ יערושע
יושר (יוישער) — — — — — — — גערעכטיקייט
יחום (איכעס) — — — — — — — אָפּשטאַמונג, אַריסטאָקראַטיע
יחסן (יאַכסן) — — — — — — — אַז אַריסטאָקראַט
ים (יאַם) — — — — — — — — — sea
יסורים (יעסורים) — — — — — — — לײדן, ווײטיקן
יעקב (יאַנקעוו) — — — — — — — אַ נאָמען
יצחק (איצכעק) — — — — — — — אַ נאָמען
יקרות (יאַקרעס) — — — — — — — — טײערקײט
ירושה (יערושע) — — — — — — — — inheritance
ירושלים (יערושאָלאַאים) — — — — — — הױפּטשטאָט פון פּאַלעסטינע
ישוב (אישעוו) — — — — — — — — settlement
יתום (יאָסעם) — — — — — — — אַ אינגל, וואָס האָט ניט קײן עלטערן.
יתומים (יעסוימים) — — — — — — — מערצאָל פון יאָסעם
יתומה (יעסוימע) — — — — — — — אַ מײדל אָן עלטערן
יתומות (יעסוימעס) — — — — — — — מערצאָל פון יעסוימע

כ

כ — כאָף

כבוד (קאַוועד) — — — — — — — — ערע, רעספּעקט
כדאי (קעדײ) — — — — — — — — ס'לוינט זיך, ס'איז ווערט
כדי (קעדײ) — — — — — — — in order
כהן (קויהען) — — — — — — — — פּריסטער בײַ אידן
כהן גדול (קויהען גאָדל) — — — high priest
כוונה (קאַוואָנע) — — — — — — — מײן, געדאַנק, ציל, purpose
כוס (קאָס) — — — — — — — ווײן-גלאָז
כוח (קויעך) — — — — — — — — קראַפט

כל טוב (קאָל טוּווּ) — — — — — — אַלדאָס גוטס

כל ישראל (קאָל איסראָעל) — — — — אַלע אידן

כל'ערליי (קאָלערליי) — — — — — — — אַלע מין, פאַרשיידענע.

כל נדרי (קאָל נידריי) — — — — — אַ רעליגיעז יאָמקיפּער-געבעט

כלה (קאַלע) — — — — — — — —

כלי (קיילע) — — — — — — — אַ געצייג, אַ געפעס

כלי קודש (קליי קוידעש) — — — — — — די וואָס לעבן פון רעליגיע

כלל (קלאַל) — — — — — — — rule

כמעט (קימאַט) — — — — — — — almost

כעס (קאַעס) — — — — — — — בייזקייט

כעסן (קייסן) — — — — — — — אַ בייזער

כפרה (קאַפּאָרע) — — — — — — —

כישוף (קישעף) — — — — — — צויבער, magic

כשר (קאָשער) — — — — — —

כשר'ן (קאָשערן) — — — — — — מאַכן קאָשער

ל

ל — לאַמעד

לאה (לייע) — — — — — — — — אַ נאָמען

לבנה (לעוואָנע) — — — — — — —

להכעים (לעהאַכעס) — — — — — in spite

לוח (לועך) — — — — — — — — קאַלענדאַר

לוחות (לוכעס) — — — — — — — שטיינערנע טאָוולען מיט די צען געבאָט

לויה (לעווייע) — — — — — — — funeral

לחיים (לעכיייִם) — — — — — אַן אויסרוף באַם טרינקען — „צום לעבן"

לויתן (לעוויאָסן) — — — — — — לעגענדאַרישער ריזיקער פיש

לכבוד (לעקאָוועד) — — — — — in honor

למשל (לעמאָשל) — — — — — — — צום ביישפּיל

לץ (לעץ) — — — — — — — — — וויצלער

לשון (לאָשן) — — — — — — — — שפּראַך

מ

מ — מעם

מאכל (מייכל) — — — — — — — אַן עסן

מבול (מאַבל) — — — — — — — אַ פאַרפלייצעניש, deluge

מבין (מייוון) — — — — — — — אַ קענער, אַן עקספּערט

מגילה (מעגילע) — — — — — — — scroll

מגפה (מאַגייפע) — — — — — — — עפּידעמיע

מדבר (מידבער) — — — — — — — וויסטעניש

מדבריות (מידבאַריעס) — — — — — מערצאָל פון מידבער

מדינה (מעדינע) — — — — — — — לאַנד, פראָווינץ

מדרגה (מאַדרייגע) — — — — — — שטופע, stage

מודה (מוידע) [זיין זיך] — — — צוגעבן, confess

מוח (מויעך) — — — — — — — brain

מוחל זיין (מויכל זיין) — — — — — פאַרגעבן

מוסר (מוסער) — שטראָפרייד
מורא (מוירע) — שרעק
מזבח (מיזבייעך) — אַלטאַר
מזומן (מעזומען) — באַר געלט
מזיק (מאַזעק) — אַ ווילדער, אַ צעלאָזענער
מזל (מאַזל) — גליק
מזרח (מיזרעך) — east
מחויב (מעכויעוו) — פאַרפליכט
מחותן (מעכוטן) — פאָטער פון כאָסן אָדער קאַלע
מחותנת'טע (מעכוטענעסטע) — מוטער פון כאָסן אָדער קאַלע
מחיה (מעכאַיע) — גוט, אַ פאַרגעניגן
מילא (מיילע) — זאָל זיין, well
מכבד זיין (מעכאַבעד זיין) — to treat
מכה (מאַקע) — אַ געשוויר, אַ וואונד
מכשף (מעכאַשעף) — אַ קישעף מאַכער, magician
מלאך (מאַלעך) — angel
מלאכה (מעלאָכע) — אַרבעט, trade
מלוכה (מעלוכע) — רעגירונג, government
מלך (מיילעך) — קעניג
מלכה (מאַלקע) — קעניגן
מנהג (מינעג) — טראַדיציע, custom
מנהגים (מינאָגים) — מערצאָל פון מינעג
מנחם (מענאַכעם) — אַ נאָמען
מסור (מאַסער) — אַ שפּיאָן
מסירה (מעסירע) — פאַראַטן, אויפגעבן, betray
מסתמא (מיסטאָמע) — probably
מעלה (מיילע) — advantage
מעשה (מייסע) —
מפלה (מאַפּאָלע) — אַ דורכפאַל
מצבה (מאַצייווע) — tombstone
מצה (מאַצע) —
מצווה (מיצווע) — אַ רעליגיעז געבאָט
מקנא זיין (מעקאַנע זיין) — envy
מרדכי (מאָרדכע) — אַ נאָמען
משה (מוישע) — אַ נאָמען
משוגע (מעשוגע) — insane
משיח (מאָשיעך) — messiah
משפחה (מישפּאָכע) — פאַמיליע
משפט (מישפעט) — אורטייל, sentence
משרת (מעשאָרעס) — דינער
מתנה (מאַטאָנע) — פרעזענט

נ

נ — נון

נביא (נאָווי) — פּראָפעט
נביאים (נעוויאים) — מערצאָל פון נאָווי

נגיד (נאָגיד) — — — — — — — — — — — אַ רייכער
נדבה (נעדאָווע) — — — — — — — — דאָס וואָס מען שענקט אַן אָרעמאַן, alms
נוח (נויעך) — — — — — — — — — — אַ נאָמען
נחת (נאַכעס) — — — — — — — — — — אַ פאַרגעניגן
נצחון (ניצאָכן) — — — — — — — — — אַ זיג
נס (נעס) — — — — — — — — — — — — אַ וואונדער, miracle
נסיון (ניסאָיען) — — — — — — — — — — אַ פּרואוו temptation
נעלם (נעלעם) [ווערן] — — — — — — פאַרשווינדן
נפש (נעפעש) — — — — — — — — — אַ באַשעפעניש, אַ פּאַרשוין
נפתלי (נאַפטאָלי) — — — — — — — — אַ נאָמען
נשמה (נעשאָמע) — — — — — — — — — soul
נתפעל ווערן (ניספּאָעל ווערן) — — פאַרוואונדערט ווערן, אַנטציקט ווערן

ס

ס — סאַמעך

סביבה (סוויווע) — — — — — — — — ארומרינגלונג, environment
סדום (סדום) — — — — — — — — — — אַ לעגענדאַרישע זינדיקע שטאָט
סדר (סיידער) — — — — — — — — — אָרדענונג, פּייסעכדיקע רעליגיעזע צערעמאָניע
סוד (סאָד) — — — — — — — — — — אַ סעקרעט
סוחר (סויכער) — — — — — — — — הענדלער, merchant
סוף (סאָף) — — — — — — — — — — ענדע
סחורה (סכוירע) — — — — — — — — וואַרע, commodity, goods
סיבה (סיבע) — — — — — — — — — — אורזאַך
סידור (סידער) — — — — — — — — — אַ בוך מיט טפילעס
סימן (סימען) — — — — — — — — — אַ צייכן
סך (סאַך) — — — — — — — — — — — פיל
סך הכל (סאַכאַקל) — — — — — — — sum total
סם (סאַם) — — — — — — — — — — — גיפט
סעודה (סודע) — — — — — — — — — אַ מאָלצייט, feast
ספק (סאָפעק) — — — — — — — — — אַ צווייפל
ספר (סייפער) — — — — — — — — — אַ בוך (אַמיינסטן: אַ רעליגיעז בוך)
ספר תורה (סייפער טוירע) — — — — טוירע געשריבן אַף פּאַרמעט
סתם (סטאַם) — — — — — — — — — גלאַט אַזוי, אומאַבשטימט

ע

ע — אייען

עברה (אַוויירע) — — — — — — — — — אַ פאַרברעכן
עגמת נפש (אַגמעסנעפעש) — — — — זאָרג, ערגערניש
עדות (איידעס) — — — — — — — — — witness
עוולה (אַוולע) — — — — — — — — — אַן אומגערעכטיקייט
עול (אָל) — — — — — — — — — — — לאַסט, יאָך
עולם (אוילעם) — — — — — — — — — אַ מאַסע, crowd
עזות (אַזעס) — — — — — — — — — — (זע כוצפּע)
עיקר (איקער) — — — — — — — — — הויפּטזאַך
עם הארץ (אַמאָרעץ) — — — — — — — פּראָסט, אומגעבילדעט, איגנאָראַמוס

עמוס (אָמעס) — — — — — — — — — אַ נאָמען
עניו (אָניעוו) — — — — — — — — אַ באַשיידענער מענטש, modest
עניוות (אַניוועס) — — — — — — — באַשיידנקייט, modesty
ענין (איניען) — — — — — — — — אַ זאַך, אַ פראַגע, אַ פּראָבלעם
עסק (אייסעק) — — — — — — — — אַ געשעפט
עצה (אייצע) — — — — — — — — אַ ראַט, advice
עקשן (אַקשן) — — — — — — — — אַן איינגעשפּאַרטער, stubborn
עקשנות (אַקשאָנעס) — — — — — — איינגעשפּאַרטקייט
ערב (ערעוו) — — — — — — — — אַ טאָג פאַר אַ יאָנטעוו
אַן ערך (ערעך) — — — — — — — approximately
עשירות (אַשירעס) — — — — — — רייכקייט

פּ

פּ — פּיי

פּגר (פּייגער) — — — — — — — — אַ קערפּער פון אַ טויטער כייע
פּחד (פּאַכעד) — — — — — — — — שרעק
פּחדן (פּאַכדן) — — — — — — — — איינער וואָס האָט מוירע, coward
פּטור (פּאָטער) — — — — — — — — פאַרטיק
פּטר'ן (פּאַטערן) — — — — — — — פאַרניכטן, קאַליע מאַכן
פּנחס (פּינכעס) — — — — — — — — אַ נאָמען
פּנים (פּאָנעם) — — — — — — — —
פּסוק (פּאָסעק) — — — — — — — — אַ זאַץ אין דער ביבל
פּסח (פּייסעך) — — — — — — — —
פּסק (פּסאַק) — — — — — — — — אורטייל
פּרט (פּראַט) — — — — — — — — איינצלהייט
פּריץ (פּאָרעץ) — — — — — — — — לאַנדאייגנטימער
פּרנסה (פּאַרנאָסע) — — — — — — פאַרדינסט
פּשוט (פּאָשעט) — — — — — — — — פּראָסט
פּשרה (פּשאָרע) — — — — — — — — אויסגלייך, קאָמפּראָמיס

צ

צ — צאַדיק

צדיק (צאַדיק) — — — — — — — — אַ הייליקער saint
צדקה (צדאָקע) — — — — — — — — charity
צוואה (צאַוואָע) — — — — — — — ווילן פון אַ פאַרשטאָרבענעם, will
ציון (ציען) — — — — — — — — — פּאַלעסטינע
ציוניסט (ציעניסט) — — — — — — איינער, וואָס גלויבט אין ציאָניזם.
צלם (ציילעם) — — — — — — — — קרייץ, cross
צער (צאַר) — — — — — — — — — טרויער
צרה (צאָרע) — — — — — — — — — אומגליק

ק

ק — קוף

קבצן (קאַפּצן) — — — — — — — — אַן אָרעמאַן, אַ בעטלער
קבר (קייווער) — — — — — — — — אַ גרוב, וואו מע באַגראָבט אַ טויטן.

קדחת (קאַדאָכעס) — — — — — — — פיבער
קדיש (קאַדעש) — — — — — — — טעגלעך געבעט נאָך אַ געשטאָרבענעם
קהילה (קעהילע) — — — — — — — רעליגיעזע אַדמיניסטראַציע
קודם (קוידעם) — — — — — — — פריער
קול (קאָל) — — — — — — — שטימע
קונה (קוינע) — — — — — — — אַ קויפער
קין (קייען) — — — — — — — ביבלישער נאָמען (אַ ברודער-מערדער)
קללה (קלאָלע) — — — — — — — curse
קנאה (קינע) — — — — — — — envy
קצב (קאַצעוו) — — — — — — — butcher
קרבן (קאָרבן) — — — — — — — victim, sacrifice
קרבנות (קאָרבאָנעס) — — — — — — — מערצאָל פון קאָרבן
קרוב (קאָרעוו) — — — — — — — איינער, וואָס באַלאַנגט צו דער מישפּאָכע,
relative

ר

ר — רייש

ראובן (רואוון) — — — — — — — אַ נאָמען
ראש השנה (ראָשאַשאָנע) — — — — — — —
רב (ראָוו) — — — — — — —
רבי (רעבע) — — — — — — —
רביצן (רעבעצן) — — — — — — — דעם רעבנס פרוי
רבקה (ריפקע) — — — — — — — אַ נאָמען
רוב (ראָוו) — — — — — — — מערסטע
רוח (רועך) — — — — — — — טייוול
רוצח (רויצייעך) — — — — — — — מערדער
רושם (רוישעם) — — — — — — — איינדרוק
רחל (ראָכל) — — — — — — — אַ נאָמען
רחמנות (ראַכמאָנעס) — — — — — — — מיטלייד
ריוח (רעווועך) — — — — — — — פאַרדינסט, פּראָפיט
ריח (רייעך) — — — — — — — odor
רכילות (רעכילעס) — — — — — — — באַרעדן מענטשן, gossip
רעה (ראָע) — — — — — — — אַ שלעכטס
רעש (ראַש) — — — — — — — אַ טומל
רציחה (רעציכע) — — — — — — — מערדעריי
רשע (ראַשע) — — — — — — — אַ שלעכטער, אַ זינדיקער

ש

ש — שין　　　　ש — סין

שאלה (שײלע) — — — — — — — אַ פראַגע
שבועה (שוואוע) — — — — — — — oath
שבועות (שוואועס) — — — — — — — מערצאָל פון שוואוע, אַ יאָנטעוו
שבת (שאַבעס) — — — — — — —
שד (שעד) — — — — — — — טייוול

שוחט (שויכעט) — — — — — — — —
שולמית (שולאַמיס) — — — — — — — אַ נאָמען
שונא (סוינע) — — — — — — — פּיינט
שופר (שויפער) — — — — — — — — — האָרן (וואָס ווערט באַנוצט ראָשאַשאָנע אין שול צום בלאָזן)
שותף (שוטעף) — — — — — — — — פּאַרטנער
שטן (סאָטן) — — — — — — — — טייוול
שיכור (שיקער) — — — — — — — — —
שכן (שאָכן) — — — — — — — — neighbor
שכנה (שכיינע) — — — — — — — — 2טער מין פון שאָכן
שכל (סייכל) — — — — — — — — פאַרשטאַנד
שכירות (סכירעס) — — — — — — לוין
שכר־לימוד (סכאַרלימעד) — — — — — אָפּצאָל פאַר לערנען
שלום (שאָלעם) — — — — — — — פרידן
שלום־עליכם (שאָלעם אַלייכעם) — —
שליח (שאָליעך) — — — — — — — messenger
שלמה (שלוימע) — — — — — — אַ נאָמען
שמד (שמאַד) — — — — — — אָננעמען אַן אַנדערע רעליגיע
שמואל (שמועל) — — — — — — — אַ נאָמען
שמחה (סימכע) — — — — — — — אַ נאָמען ; אַ פרייד, אַ פּאַרטי
שנאה (סינע) — — — — — — — פּיינטשאַפט
שעה (שאָ) — — — — — — — אַ שטונדע
שרפה (סריפע) — — — — — — — אַ פייער

ת

ת — סאָוו   ת — טאָוו

תבואה (טוואוע) — — — — — — — grain
תהום (טאָם) — — — — — — — אָפּגרונט,
תהילים (טילים) — — — — — — — psalms
תוך (טאָך) — — — — — — — גרונט, essence
תורה (טוירע) — — — — — — — טייל פון דער ביבל
תכלית (טאַכלעס) — — — — — — צוועק, ציל
תליה (טליע) — — — — — — — gallows
תליון (טאַליען) — — — — — — — הענקער
תלמיד (טאַלמעד) — — — — — — — שילער
תלמוד (טאַלמוד) — — — — — — — (זע גמרא)
תלמוד־תורה (טאַלמודטוירע) — — אַ רעליגיעזע שול
תמיד (טאָמיד) — — — — — — — שטענדיק
תענוג (טיינעג) — — — — — — — פאַרגעניגן
תענית (טאָנעס) — — — — — — — אַ פאַסט־טאָג
תפילה (טפילע) — — — — — — — אַ רעליגיעז געבעט
תירוץ (טערעץ) — — — — — — — אַן ענטפער, אַן אויסרייד
תשובה (טשואווע) — — — — — — אַן ענטפער

ענטפערס אַף רעטענישן.

צו זייטל 28:

אַ בוים מיט פרוכט; בוך; נול, זעראָ; שפיגל.

צו זייטל 38:

אַ מענטש קלינגט אין אַ גלאָק; אַ האָן; אַ נאָדל.

צו זייטל 84:

צ	ע	ן	פ	ע	ר	ד

צו זייטל 86:

6	2	10
4	9	5
8	7	3

צו זייטל 87:

ער גיסט אָפּ פון דער 7-גאַלאָנדיקער קאַן אַ פולע 5-גאַלאָנדיקע. בלייבט אים 5 גאַלאָן אין איינער, 2 גאַלאָן אין דער צווייטער. גיסט ער אָפּ פון דער 5-גאַלאָנדיקער אַ פולע 3-גאַלאָנדיקע קאַן. בלייבט אים: 3 אין איין קאַן, 2 אין דער צווייטער, 2 אין דער דריטער. גיסט ער צוזאַמען די צוויי 2 גאַלאָנס און קריגט 4 גאַלאָן.

צו זייטל 87:

פון 2 — 10 = **X**
פון 3 — 6 = **VI**
פון 4 — 7 = **VII**

צו זייטל 92:

אַן איי.

צו זייטל 97:

דער צווייטער.

צו זייטל 99:

וואָס דען זאָל ער בלייבן — אויב ניט קיין שטעקן; פאַר געלט.